

FEITEN EN COMMENTAREN OVER ALCOHOL EN DRUGS

109-de jaargang no. 1

januari-februari 2009

WAAR BLIJFT HET BREDE ALCOHOLBELEID ?

Tussen 1955 en 1980 is de Nederlandse alcoholconsumptie tot het viervoudige gestegen. De daardoor veroorzaakte problemen rezen de pan uit. Het sinds de tweede wereldoorlog gevoerde beleid, kon die toename van de problemen niet stoppen. Meer consultatiebureaus voor verslaafden, meer rechtzittingen voor verkeerszondaars, het was alles tevergeefs. De verontrusting die daaruit voortkwam, leidde in 1986 tot de nota "Alcohol en Samenleving" van de staatssecretaris van Volksgezondheid. Die nota werd door de Tweede Kamer aanvaard als richtlijn voor het beleid.

Het was gebleken dat het alcoholprobleem niet alleen maar de optelsom was van een aantal individuele gevallen. Er was meer aan de hand. De nota constateert letterlijk : *"De regering is dan ook van mening dat alcoholproblemen niet langer uitsluitend op het individuele niveau kunnen worden benaderd . . .", en even verder "De alcoholproblematiek is een maatschappelijk verschijnsel geworden . . . dat op een breed maatschappelijk niveau om maatregelen vraagt"*.

Het parlement en naar wij aannemen ook de huidige regering, zijn nu halverwege hun zittingsperiode. De contouren worden zichtbaar van wat er wel en wat er niet gerealiseerd zal worden van de beleidsvoornemens. Ons bekruipt het bange vermoeden dat ook in deze parlementaire periode geen omvattend, maatschappijbreed alcoholbeleid van de grond zal komen. Er is veel publiciteit over alcoholproblemen geweest, maar geen beleid gericht tegen de oorzaken van die problemen. De regering zet het proefballonnetjesbeleid van de vorige twee kabinetten voort.

Regelmatig worden zinvolle voorstellen gelanceerd door regering of parlement. Zodra de alcoholbranche protest aantekent, verdwijnen ze echter naar de doofpot. Alle voorstellen die echt zoden aan de dijk zouden zetten, zijn door lobbyen bij regering en bepaalde kamerfracties getorpedeerd. De alcoholbranche wil graag samen met de regering de nadelige gevolgen van de alcoholconsumptie tegengaan, maar niet die consumptie zelf. De alcoholbranche wil symptomen bestrijden, zonder de oorzaken aan te vatten. De schade beperken door symptoombestrijding.

Ouders de schuld geven van het drinken van hun kinderen, dat wil de branche wel (zie de advertentie van Heineken). De chauffeur alcoholvrij houden zodat de passagiers ongehinderd kunnen zuipen, prima. Verhoging van de leeftijdsgrens echter, kost omzet en is dus taboe. Dat voorstel is dan ook de doofpot in gegaan. Verbieden van happy hours ging dezelfde weg. Verhoging van de accijns is al helemaal onbespreekbaar. Richt nog maar een paar poliklinieken voor coma-zuipers op, als de branche maar geen omzet behoeft in te leveren.

Een hindernis voor een effectief alcoholbeleid, is verder de door de laatste drie kabinetten gepredikte individuele verantwoordelijkheid. Die heeft geleid tot een jungle van eigen bijdragen voor van alles en nog wat. Maar die individuele verantwoordelijkheid dreigt van de alcoholproblematiek weer een verzameling individuele gevallen te maken. De constatering van de nota van 1986, dat de alcoholproblematiek een maatschappelijk verschijnsel is geworden dat om een maatschappelijke aanpak vraagt, gaat daarmee de prullenbak in. Terug dus naar een aanpak die bewezen heeft niet te werken.

Dr.ir. D. Korf

Dronken machinist uit de trein gehaald

Een 33-jarige machinist van de NS is wegens dronkenschap door de spoorwegpolitie uit zijn trein gehaald, nadat hij de intercity van Schiphol naar Groningen even voorbij station 't Harde had stilgezet.

Toen de trein stilstond, gingen twee agenten van de spoorwegpolitie die toevallig (buiten diensttijd) in de trein aanwezig waren, poolshoogte nemen bij de machinist. Zij meenden alcohol te ruiken, en belden collega's om met een blaastest naar de trein te komen. Toen de blaastest positief bleek, werd de machinist meegenomen naar het politiebureau in Zwolle. Daar bleek uit de ademanalyse dat hij 2,0 promille alcohol in zijn bloed had. De spoorwegpolitie legde hem een werkverbod van 24 uur op en maakte proces-verbaal op. Het incident krijgt voor de machinist nog een vervolg.

De NS voert een streng veiligheidsbeleid. Het rijdend personeel wordt regelmatig voor de aanvang van zijn dienst, door de spoorwegpolitie met blaaspijpjes gecontroleerd op alcoholgebruik.

Het feit dat iemand met flink alcohol in zijn bloed een trein gaat besturen, bewijst nog eens het ontbreken in onze samenleving van voldoende risicobesef met betrekking tot alcoholgebruik. Alcoholgebruik is dagelijkse routine, is dus "gewoon" zodat er niet meer bij nagedacht wordt.

Geruchten door onderzoek bevestigd

HEEL VEEL KROEGEN TAPPEN OOK VOOR DRONKEN BEZOEKERS

Regelmatische cafébezoekers wisten al jaren dat er heel wat kroegen zijn waar ook aan dronken klanten nog geschonken wordt. Dit ondanks het wettelijk verbod daarop. Een klein onderzoek onder 52 kroegen, heeft onlangs laten zien dat bij 50 van hen drank verstrekt werd aan "dronken" proefpersonen. Het onderzoek werd uitgevoerd door Universiteit Twente, in opdracht van STAP.

Artikel 252 van het wetboek van strafrecht verbiedt om "bedwelmende drank" te verkopen of toe te dienen aan personen die in kennelijke staat van dronkenschap verkeren. Dat verbod behoort vermoedelijk tot de meest overtreden verboden uit de hele drankwetgeving. Preventieve handhaving van het verbod is ondoenlijk, tenzij men in iedere kroeg een bewakingscamera zou ophangen. Alleen achteraf kan de politie proces-verbaal opmaken, namelijk wanneer iemand met een dusdanig hoog bloedalcoholgehalte een kroeg heeft verlaten, dat met zekerheid gezegd kan worden dat

hij ook vóór zijn laatste glas al zichtbaar dronken was.

Het onderzoek naar het doorschenken is uitgevoerd in twee middelgrote steden in Noord-Brabant. Eén of twee professioneel getrainde acteurs gingen een café binnen, gedroegen zich dronken, en bestelden een biertje. De onderzoeker zat al die tijd anoniem achter de bar en nam in zich op wat hij waarnam. In 50 van de 52 bezochte café's kregen de acteurs zonder enig probleem een biertje geschonken. Eénmaal werd drank geweigerd en éénmaal kreeg de acteur alcoholvrij bier.

Nadat de acteur(s) de kroeg had(den) verlaten, knoopte de onderzoeker een praatje met het barpersoneel aan. Hij vroeg daarbij of zij zich de zojuist vertrokken persoon nog konden herinneren, en of zij hem als "dronken" zouden kwalificeren. Bijna driekwart (73%) van het barpersoneel vond de vertrokken klant "dronken". Gevraagd naar de redenen om toch door te schenken, kwamen allerlei uitvluchten naar voren zoals "het gebeurt zo vaak dat een gast hier dronken aan de bar staat".

De publicatie van de uitkomst van het onderzoek, enkele dagen voor Kerstmis, leidde onmiddellijk tot een reactie van de horecabond. Als verzachtende omstandigheid werd aangevoerd dat KHN sinds twee jaar cursussen organiseert voor barpersoneel. Verder de bagatelliserende opmerking dat 85% van de alcoholconsumptie buiten de horeca plaatsvindt (eerder hoorden wij altijd het getal van 80%). En tenslotte het argument "als je echt iets tegen alcoholmisbruik wilt doen, moet je iets doen tegen de zuipketen. Daar zijn er tussen de 3.000 en 3.500 van". Dit alles neemt echter niet weg dat de horeca zich gewoon aan de wet moet houden.

Nieuw wapen tegen ontduiking straatverbod voor alcohol

Overlast door massaal alcohol drinkende jongeren komt in veel Nederlandse gemeenten voor. Soms zijn het jongeren uit omliggende wijken die naar een bepaald plein of park komen. Of het zijn jongeren die in de betreffende gemeente vakantie komen vieren met veel drank. Of zij komen op een regionale disco, festival of kermis af en gaan op straat alvast "indrinken".

Om dergelijke overlast te beperken, hebben sommige gemeenten regels uitgevaardigd tegen het openbaar gebruik van drank in bepaalde delen van de gemeente. Meestal in de vorm van een verbod om drank in geopende verpakking bij zich te hebben. Doel daarvan is om drinkende jongeren uit bepaalde wijken, parken of recreatiegebieden weg te houden, resp. te kunnen verwijderen.

Om die regels te omzeilen, smokkelen sommige jongeren alcohol mee in een onopvallende verpakking. Een colafles met rum-cola, een fles Spa aangelengd met jenever, bitter lemon aangelengd met Beerenburg, enz. Werkelijk alle combinaties zijn al aangetroffen.

De aanwezigheid van alcohol opsporen kan vaak, maar niet altijd met de neus. Echter, ook een politieneus raakt vermoeid als hij aan tientallen flessen moet ruiken. Dan gaat hij fouten maken. Om fouten te voorkomen is analyse van

een monster van de betreffende drank in een laboratorium nodig. Opsturen van het monster, analyse in het laboratorium en rapportage terug naar het betreffende politiekorps kost veel tijd. De politie mag blij zijn als ze na een dag of tien de uitslag te horen krijgt. Bovendien is een dergelijke analyse vrij duur.

Om snel de aanwezigheid van alcohol te kunnen constateren, is er nu een analysestrip ontwikkeld. De politie behoeft de strip slechts in de drank te dopen, en kan dan aan de hand van de verkleuring van de strip vaststellen of er alcohol in het geanalyseerde vocht zit, en ook bij benadering hoeveel alcohol. Het systeem is dus geheel vergelijkbaar met de vroeger gebruikte blaaspijpjes voor de ademanalyse.

Vorig jaar is in diverse gemeenten van Nederland de methode uitgeprobeerd. De resultaten waren positief. Verwacht mag worden dat hij in meer gemeenten in gebruik zal komen.

COLOFON

De GO: tweemaandelijks voorlichtingsblad over alcohol en drugs, uitgegeven door de Stichting ANGOB. ISSN 0166-2880.

Postabonnement € 10,- per jaar.

Verantwoordelijk eindredacteur:

Dr. ir. D. Korf, Dresselhuisweg 20, 4105 DB Culemborg, tel 0345-473239, e-mail: dkorf@tiscali.nl

Administratie:

W. Matla, Hof van Delftlaan 119, 2613 BL Delft, tel. 015-2126904, giro 849 058.

Artikelen voorgaande nummers:
www.angob.nl

HEINEKEN WAARSCHUWT TEGEN TE JONG DRINKEN

Op 17 december liet Heineken in een groot aantal kranten een paginagrote advertentie plaatsen. Daarin somde de bierbrouwer een aantal negatieve gevolgen op van te jong alcohol drinken. De reacties op die advertentie waren voor een groot deel positief. Maar heeft Heineken nu werkelijk een flinke bijdrage geleverd aan de vermindering van de problemen?

De afgelopen 10 à 15 jaar hebben zich drie ontwikkelingen voorgedaan die het imago van alcohol als consumptieartikel beschadigd hebben. In de eerste plaats is de jeugd steeds jonger en steeds meer gaan drinken. Dat heeft tot grote publieke verontrusting geleid. Daarnaast is het uitgaansleven steeds verder veralcoholiseerd, met als gevolg een toename van overlast (wildplassen, vandalisme) en geweld. En in de derde plaats heeft de verfijning van diverse meetmethoden ertoe geleid dat van steeds kleinere hoeveelheden alcohol al nadelige effecten kunnen worden waargenomen.

De drankproducenten zijn door die ontwikkelingen in het defensief gedrongen. De goede naam van hun product en van henzelf, is aangetast. Een stunt, of een campagne om hun imago weer wat op te vijzelen, ligt dus voor de hand. De advertentie van Heineken moet dan ook allereerst als een PR-stunt worden beschouwd. Verder is de advertentie vooral op de ouders gericht. Zij zouden goed moeten weten wat alcohol bij kinderen doet, opdat zij hun kinderen voor die gevaren kunnen behoeden.

De reacties op de advertentie waren grotendeels positief. Wat dat betreft heeft Heineken zijn doel bereikt. De Telegraaf organiseerde een enquête onder zijn lezers. Daarbij bleek zo'n 80 procent van de deelnemers het eens te zijn met de stelling "waarschuwing bierbrouwer is prijzenswaardig". De Telegraaf kwam dan ook met een grote kop over vijf kolom "Actie bierbrouwer verdient navolging". Een kritische beschouwing over wat het resultaat zou kunnen zijn van die navolging ontbrak echter.

Gering risico voor Heineken

Natuurlijk is het prijzenswaardig dat Heineken in een grote advertentie nog eens een aantal nadelen van alcoholgebruik op te jonge leeftijd op een rijtje zet. Dan hoort het publiek het ook eens van een ander. Maar het hoort wel precies hetzelfde als wat het allang kon weten. Het probleem van het te jong te veel drinken wordt daarmee niet opgelost. Dat probleem vereist volgens alle deskundigen een gecoördineerde aanpak op vele fronten tegelijk (voorlichting, inperking van alcoholreclame, accijnsverhoging, handhaving leeftijdsgrenzen, regulering verkooppunten, verbod van stuntprijzen, enz.).

Heineken kiest voor voorlichting via een advertentie. Bij de publiciteitsafdeling van Heineken weten ze natuurlijk allang dat voorlichting zonder ondersteuning door structurele maatregelen

weinig zoden aan de dijk zet (zie het geringe resultaat van ruim 20 jaar "drank maakt meer kapot dan je lief is"). Heineken neemt dus weinig risico met zijn advertentie. Een risico dat bovendien tot Nederland beperkt blijft, terwijl het bedrijf het overgrote deel van zijn omzet buiten Nederland boekt. Ook al zouden alle Nederlandse jongeren beneden de 16 jaar plotseling helemaal geen bier meer drinken, dan nog zou dat omzet en winst van Heineken nauwelijks verminderen.

Probleem moet breed aangepakt

De advertentie wijst vooral richting ouders. Nu kunnen ouders op het drinkgedrag van 12- en 13-jarigen nog behoorlijk invloed uitoefenen, maar als kinderen ouder worden wordt dat snel minder. Veel ouders lusten zelf ook bij al te veel gelegenheden al te graag een glaasje, geven daardoor geen goed voorbeeld, en zijn niet bereid te erkennen dat ook 16 jaar nog te jong is voor alcoholgebruik.

Recente cijfers van het Trimbos laten zien dat momenteel het drinken onder 12- en 13-jarigen al afneemt, maar dat de 15-18 jarigen nog onverminderd doordrinken. En dat terwijl hoe langer hoe meer duidelijk wordt dat de leeftijdsgrens van 16 jaar te laag is, en op zijn minst naar 18 jaar, liever nog 21 jaar, zou moeten worden opgetrokken.

Door zich op de ouders te richten, houdt de advertentie andere verantwoordelijken buiten beeld. Natuurlijk zijn de ouders de eerstverantwoordelijken voor het drinkgedrag van hun minderjarige kinderen. Maar er is hier sprake van gedeelde verantwoordelijkheid. Naast de ouders dragen ook producenten, verkopers, samenleving (onderwijs, verenigingsleven) en overheid (wet- en regelgeving) verantwoordelijkheid. Die zullen allemaal hun steentje moeten bijdragen bij de aanpak van het probleem.

Heineken had natuurlijk in plaats van te adverteren, ook structurele maatregelen kunnen treffen om het te jong drinken tegen te gaan. Heineken had bijvoorbeeld kunnen besluiten om in zijn TV-spots voortaan alleen nog maar personen te laten optreden die duidelijk zichtbaar ouder dan 40 jaar zijn. Jongeren van 14-15 jaar nemen graag een voorbeeld aan een jongvolwassene van 25, maar niet aan iemand van 45. Of de brouwer had zijn afnemers kunnen verbieden om zijn bier tegen stuntprijzen te verkopen. Of hij zou zijn sponsoring van vooral door jongeren bezochte evenementen kunnen stopzetten. Dergelijke maatregelen hadden echter veel minder

ALS HET OM DRUGS GAAT,
NOEMT MEN REGELMATIGE
GEBRUIKERS VERSLAAFDEN. BIJ
ALCOHOL HETEN ZIJ INEENS
SOCIALE DRINKERS

publiciteit opgeleverd dan de advertentie.

Heineken heeft zelf meeste baat bij advertentie

De advertentie kwam onverwacht en had een onverwachte inhoud. De brouwer heeft duidelijk gemaakt dat hij het oneens is met de wijze waarop veel jongeren van zijn product gebruik maken. Een groot deel van het publiek onderschrijft die stellingname. Daardoor is het merendeel van de reacties positief, zowel over de advertentie als over Heineken.

De brouwer heeft daardoor met de advertentie zijn maatschappelijke reputatie weten op te vijzelen. Maar zoals hierboven betoogd, levert die advertentie geen of een uiterst geringe bijdrage aan de oplossing van het probleem. Het voert ons gezien de hierboven aangehaalde argumenten, dan ook veel te ver om dit een voorbeeld van "maatschappelijk verantwoord ondernemen" (MVO) te noemen, zoals een commentator schreef.

Strategie

De advertentie van Heineken past binnen de strategie van de alcoholbranche als geheel. Een strategie om bij de aanpak van de alcoholproblematiek met de overheid samen te werken op ondergeschikte punten (bijv. de BOB-actie), en toe te geven waar dat absoluut onvermijdelijk is. Daarmee een reputatie opbouwen van tot samenwerken bereid te zijn. In afwachting van de resultaten van die samenwerking, verdere en ingrijpendere maatregelen tegenhouden.

Uit een oogpunt van lange-termijn strategie, kunnen nog enkele kritische opmerkingen over de advertentie gemaakt worden. Sigarettenfabrikanten worden momenteel belaagd met claims van mensen wier gezondheid door het roken is aangetast. Door tijdig te waarschuwen tegen de gevolgen van te jong drinken, kan Heineken zich mogelijk claims van het lijf houden van mensen wier gezondheid door zijn product aantoonbaar te lijden heeft gehad.

Heineken benadrukt de gevaren van alcoholgebruik beneden de leeftijd van 16 jaar. Die leeftijdsgrens is echter geen Berlijnse muur met onvergelykbare situaties aan weerskanten. De risico's van alcohol worden geleidelijk minder met de leeftijd. Pas bij een leeftijd van 21 à 22 jaar bereikt het risico zijn minimum. Door de naleving van de leeftijdsgrens van 16 jaar te bevorderen, hoopt de alcoholbranche de discussie over verhoging van die leeftijdsgrens te voorkomen of op zijn minst uit te stellen ("eerst maar eens kijken of betere handhaving de problemen verkleint").

Verbod paddo's niet uitvoerbaar

Op 1 december is ondanks veel bezwaren, het eerder aangekondigde paddoverbod van kracht geworden. Hallucinogene paddenstoelen vallen sinds die datum ook in verse toestand onder de opiumwet (in gedroogde toestand was dat al eerder het geval). Minister Klink heeft het verbod doorgezet, ondanks een negatief advies van zijn eigen adviesorgaan CAM.

Op zichzelf zijn paddo's voor de gezondheid minder schadelijk dan alcohol of cannabis. De hallucinaties die zij veroorzaken zijn veel milder dan de hallucinaties van het vergelijkbare LSD. In combinatie met alcohol zijn paddo's echter wel gevaarlijk, omdat het effect dan onvoorspelbaar wordt. Hetzelfde geldt voor de combinatie van paddo's met andere drugs. Ook zijn paddo's gevaarlijk voor mensen die eerder een psychose hebben doorgeemaakt.

Doordat verse paddo's tot 1 december legaal verkocht mochten worden, weten wij dat er in Nederland jaarlijks ruim 25.000 kilo verkocht werd. Driekwart daarvan was afkomstig van een kwekerij in Hazerswoude (Z-H), eigendom van de gebroeders Kücköksen. Naast enkele kleinere kwekerijen, zijn er daarnaast nog de thuiskwekers die voor eigen gebruik kweken. De verkoop liep via de ca 180 "smartshops" in ons land (waarvan 40 in Amsterdam).

Wat de nieuwe wet onuitvoerbaar maakt, is het feit dat in Nederland van nature meer dan honderdvijftig soorten paddenstoelen met hallucinogene werking voorkomen. Ook de bekende vliegenschwam (rood met witte stippen) vertoont hallucinogene werking. Hij werd dan ook tot in de Middeleeuwen bij heksenrituelen gebruikt. Bij het paddoverbod is een lange opsomming van alle soorten paddenstoelen (188) die onder het verbod vallen. Theoretisch ben je al strafbaar wanneer ze in je tuin groeien, en zeker wanneer je ze in huis haalt.

De politie heeft echter geen paddenstoelkundigen in huis om werk

van dat verbod te kunnen maken. Er is dus alweer een wet uitgevaardigd die alleen maar tot een gedoogsituatie kan leiden. Overigens zijn de straffen zeer fors: € 74.000,- voor commerciële kwekers en € 15.000,- voor smartshops die toch doorgaan met de verkoop.

Een bedrijf in Den Bosch ziet mogelijkheden om commercieel voordeel uit de nieuwe situatie te behalen. Het heeft ervaring met de bestrijding van paddenstoelen in gras (golfbanen, gazons bij kantoren, enz.) en biedt zijn diensten nu ook aan particulieren aan. Het tarief ligt tussen de 5 en 15 euro per vierkante meter. Men maakt gebruik van schimmeldodende chemicaliën. Die doden ook de nuttige schimmels en veroorzaken tevens milieuvervuiling. In de natuurgebieden van ons land, zullen dus hallucinogene paddenstoelen blijven groeien.

Het is merkwaardig hoe inconsequent de minister opereert. In Amsterdam waar veruit de meeste paddo's verkocht worden, veroorzaakt alcohol zestien maal meer incidenten waarvoor een ambulance moet uitrukken dan paddo's. Paddo's veroorzaken volgens de politie nauwelijks verstoring van de openbare orde, en helemaal geen agressief gedrag. Toch worden de paddo's met strenge wetgeving en hoge boetes aangepakt. De boetes voor overtreding van de Drank- en Horecawet vallen daarbij in het niet. De minister jaagt meer zijn persoonlijke visie na, dan dat hij voorrang geeft aan de maatschappelijk meest relevante problemen.

Dingeman Korf

Grens voor aanvaardbaar alcoholgebruik verlaagd

Al sinds het begin van de bestrijding van alcohol excessen, heeft men getracht een grens aan te geven waarbeneden het gebruik aanvaardbaar geacht mocht worden. In de tweede helft van de afgelopen eeuw kwam daarvoor de begrippen sociale drinker en sociaal drankgebruik op. Het zogenaamd risicoloze drankgebruik van de probleemloze, sociaal goed geïntegreerde drinker.

Sommigen wilden de grens voor sociaal drinken leggen bij maximaal zes glazen per dag voor mannen en vier glazen voor vrouwen. Maar na veel discussie werd de norm toch vier glazen voor mannen en drie glazen voor vrouwen.

De ontwikkeling van de wetenschap bleef echter niet stilstaan. Men leerde steeds kleinere effecten waar

te nemen, steeds geringere veranderingen te meten. De aanvankelijk veilig geachte promillagegrens in het verkeer van 0,8 promille (in sommige landen zelfs 1,0 promille) bleek onveilig en moest verlaagd worden. De grens voor aanvaardbaar dagelijks alcoholgebruik bleek eveneens onveilig, en moest met één glas omlaag naar 3 glazen voor een man en twee voor een vrouw.

Inmiddels zijn de ontwikkelingen verder gegaan. Zo werd ontdekt dat bij twee glazen alcohol per dag, een vrouw 12 à 15 procent meer kans had op borstkanker. Ook de drie glazen voor de man, bleken gezondheidsrisico's met zich mee te kunnen brengen. De grens voor aanvaardbaar alcoholgebruik is daarom verder verlaagd.

Vorig jaar heeft de Gezondheidsraad de grens voor aanvaardbaar dagelijks alcoholgebruik vastgesteld op 1 glas

Beginnende automobilist relatief vaak onder invloed

Het percentage automobilisten dat met alcohol in zijn bloed aan het verkeer deelneemt daalt heel geleidelijk. Midden jaren negentig schommelde het rond de 5 procent, in 2007 lag het op circa 3 procent. Aldus de uitkomst van een gezamenlijk onderzoek door het ministerie van Verkeer en Waterstaat en het ministerie van Justitie.

Bij het onderzoek is voor het eerst onderscheid gemaakt tussen bestuurders die al lang hun rijbewijs hadden en bestuurders die minder dan vijf jaar hun rijbewijs hadden. Verrassend was de uitkomst dat bestuurders die minder dan 5 jaar hun rijbewijs hadden, vaker onder de invloed van alcohol aan het verkeer deelnamen dan de meer ervaren automobilisten. Maar liefst 10 procent van de beginnende chauffeurs reed onder de invloed, tegenover gemiddeld 3 procent over alle automobilisten gezamenlijk.

Voor beginnende automobilisten die betrappt worden met een promillage tussen de 0,5 en de 1,3 is er sinds 1 oktober 2008 de "lichte EMA cursus". De automobilisten moeten de cursus zelf betalen. Wij berichtten hierover in het vorige nummer van de GO.

In 2007 heeft de politie bijna 29.000 automobilisten laten blazen. Vooral in de nachten van vrijdag op zaterdag en van zaterdag op zondag werd veel onder de invloed gereden. Vier van de vijf alcoholovertreeders waren mannen. In Noord- en Zuid-Holland werd relatief vaker onder de invloed gereden dan in de overige provincies.

per dag voor vrouwen en 2 glazen voor mannen. Merkwaardigerwijs ontbreekt bij dit advies nog steeds de aanbeveling van de Wereld Gezondheidsorganisatie (WHO) van elke week **twee aaneensluitende dagen in het geheel geen alcohol**. Ons inziens baseert de Gezondheidsraad zijn advies teveel op de lichamelijke risico's, en wordt het geestelijk risico te weinig gewicht toegekend. Dagelijks gebruik wordt een vastgeroeste gewoonte die op den duur een dwangmatig karakter krijgt, en van gewenning naar verslaving kan leiden.

Dingeman Korf

DRINKGEWOONTEN IN EUROPA

Het drinkgedrag in Europa is al enige tijd aan het veranderen. In de meeste wijnlanden verovert bier marktaandeel, in sommige bierlanden wordt steeds meer wijn gedronken. Bureau GfK heeft door middel van een enquête onder 17.350 Europeanen verdeeld over 17 landen, de veranderingen geïnventariseerd in opdracht van de Wall Street Journal.

Het GfK-onderzoek heeft uitgewezen dat op sommige punten Nederland er in negatieve zin uitspringt. Nederland behoort naar gemiddeld hoofdelijk alcoholgebruik, binnen Europa volgens de officiële cijfers tot de middenmoot. Ons land staat op de veertiende plaats van de negenentwintig.

Volgens krantenberichten van drie maanden geleden zou Nederland echter behoren tot de matigste landen van Europa, en zou er alleen in Griekenland, Italië en Zweden minder gedronken worden dan bij ons. Blijkbaar was de schrijver van die berichten even vergeten dat Finland, Noorwegen, Engeland, Roemenië en Polen ook binnen Europa liggen. In al die landen ligt het gemiddeld hoofdelijk gebruik eveneens lager dan bij ons.

Vaak en veel drinken

Volgens de GfK-enquête drinken Nederlanders gemiddeld vaker alcohol dan andere Europeanen. Van de ondervraagde Nederlanders gaf 17% aan dagelijks te drinken. Van de Italianen bijvoorbeeld gaf 16% aan dagelijks te drinken, van de Belgen 10%. Merkwaardigerwijs telden naast Zweden, ook Polen en Rusland slechts 1% dagelijkse drinkers. Ter vergelijking: in de VS geeft 4% van het publiek aan dagelijks te drinken. De strenge Amerikaanse drankwetgeving heeft dus wel positieve effecten.

Verder drinken Nederlanders, samen met Britten en Scandinaviërs, per gelegenheid ook meer dan de gemiddelde Europeaan. In deze landen kent men van oudsher het verschijnsel van "weekend drinken". Dat is met name onder jongeren uitgegroeid tot "binge-drinken" en "coma-zuipen", waarbij heel veel gedronken wordt binnen een kort tijdsbestek.

Oude drinktradities verliezen aanhang

Vroeger sterke tradities met betrekking tot het drinken van alcohol, raken in onbruik. In traditionele wijnlanden als Frankrijk en Italië wordt steeds meer bier gedronken. De traditie van twee glazen wijn bij het eten is achterhaald. Ook komt in deze landen steeds meer binge-drinken voor.

Ouderen (vijftigplussers) volgen vaak nog het traditionele drinkpatroon van hun land, terwijl jongeren al geïnternationaliseerd zijn. Zo geeft 88% van de Italianen boven de vijftig de voorkeur aan wijn, terwijl in de leeftijdsgroep

van 16-29 jaar nog slechts 29% de voorkeur geeft aan wijn (tegenover 43% aan bier). In Frankrijk is het bier iets minder ver doorgedrongen dan in Italië: 29% van de jongeren geeft de voorkeur aan bier tegenover 24% aan wijn. De grootste groep (47%) heeft geen voorkeur. De overgrote meerderheid van de ouderen heeft ook in Frankrijk nog steeds een voorkeur voor wijn.

In de wijnlanden Spanje en Portugal is het bier nog verder doorgedrongen. Daar is bier inmiddels over alle leeftijdsklassen gezamenlijk populairder dan wijn. In Noordelijker landen is de wijn juist terrein aan het veroveren ten koste van bier en sterke drank. Zo zien wij in België, Engeland en Nederland dat de populariteit van wijn de afgelopen halve eeuw enorm is toegenomen.

Sterke drank is nergens in Europa meer de favoriete drank, zelfs in Rusland niet. Daar geeft nog 30% van de bevolking aan dat sterke drank (wodka) hun favoriete drank is, terwijl 35% kiest voor bier.

Niet-drinkers

Verrassend bij het GfK-onderzoek was het hoge percentage ondervraagden dat aangaf in het geheel geen alcohol te drinken. Zo verrassend dat de vraag rijst of in sommige landen het percentage wel klopt. Is de vraagstelling misschien zodanig geweest dat de ondervraagden het antwoord gaven dat zij sociaal het meest wenselijk achtten? Of is "nooit" misschien niet helemaal "nooit" geweest?

Dat in het overwegend islamitische Turkije 83% van de ondervraagden aangaf nooit alcohol te drinken, is wel te begrijpen. Misschien zou dat het getal iets naar beneden bijgesteld moeten worden omdat sommige zeer matige drinkers het sociaal wenselijke antwoord hebben gegeven van niet te drinken. Het percentage zal echter niet heel erg ver bezijden de waarheid liggen. Een percentage niet-drinkers van 53% van de ondervraagden in Italië, klinkt daarentegen wat onwaarschijnlijk.

In de Verenigde Staten geeft 42% van de ondervraagden aan nooit alcohol te drinken. Dat hoge percentage hangt voor een deel samen met het feit dat enkele grote kerkgenootschappen in de VS alcohol volledig afwijzen. De strenge alcoholwetgeving in dit land levert mogelijk ook een bijdrage. België zou volgens de enquête bijna 20% niet-drinkers tellen, Nederland slechts ruim de helft daarvan.

Tussen de geslachten, bestaat in Europa een groot verschil in alcoholge-

bruik. Van alle vrouwen in Europa zegt 40% nooit te drinken, van alle mannen 22%. Turkije telt het hoogste percentage niet-drinkende vrouwen, namelijk 92 procent. Op de tweede plaats komt Portugal, met 72% niet-drinkende vrouwen. Helemaal onderaan de ranglijst: Nederland en Zweden met respectievelijk 20% en 16% niet-drinkende vrouwen. Ook bij de mannen scoren deze twee landen heel laag. Alleen in Griekenland is het percentage niet-drinkende mannen nog lager.

Jongeren

In veel landen van Europa maakt de overheid zich zorgen over het drinkgedrag van jongeren. In Frankrijk wil het ministerie van Volksgezondheid de wettelijke leeftijdsgrens voor alcohol te verhogen van 16 naar 18 jaar. In Nederland is al enkele malen, zowel vanuit de overheid als vanuit het parlement gesuggereerd om het systeem van twee leeftijdsgrenzen (bij resp. 16 en 18 jaar) te vervangen door één grens bij 18 jaar.

In Europa zijn onder jongeren veel minder dagelijkse drinkers dan onder ouderen. Zo geeft in Frankrijk 25% van de vijftigplussers aan dagelijks te drinken. In de leeftijdsgroep van 16-29 jaar is dat slechts 3 procent. Jongeren zijn relatief vaak weekend-drinkers. Het aantal glazen dat zij per keer drinken, ligt dan ook flink hoger dan bij volwassenen.

Gekeken is ook naar de inschatting van de risico's door de jongeren zelf. Daarbij is de grens gelegd bij "minder dan vijf glazen" per gelegenheid. Van de jonge drinkers in Frankrijk geeft 43% aan dat zij beneden de vijf glazen zouden moeten blijven. In België legt 56% van de jongeren de grens bij vijf glazen, in Duitsland echter slechts 29%.

Ouderen schatten de risico's hoger in. Meer dan vier vijfde van hen vindt dat er boven de vijf glazen onaanvaardbaar risico is. Nederlanders springen er weer in negatieve zin uit. Zij zijn luchthartiger over de risico's. Gemiddeld over alle leeftijdsklassen denkt 40% van de ondervraagde Nederlanders dat je rustig vijf of meer glazen kunt drinken.

WIE VAAK DRONKEN
IS, HEEFT EEN STERK
VERHOOGDE KANS OM LATER
DEMENT TE WORDEN

Eerste Kamer stemt in met harde aanpak recidiverende alcomobilisten

De ministers Hirsch Ballin (Justitie) en Eurlings (Verkeer) zijn vastbesloten alcomobilisten harder aan te pakken. Eerder werd de grens voor het moeten deelnemen aan de zelf te betalen EMA-cursus verlaagd. Nu gaan recidivisten harder aangepakt worden. Gemotoriseerde verkeersdeelnemers die binnen vijf jaar tweemaal met een promillage van 1,0 of hoger betrapt worden, moeten meteen hun rijbewijs inleveren.

Twee maanden geleden schreven wij in ons bericht over de EMA cursus nog dat het ministerie studeerde op verruiming van de mogelijkheden om het rijbewijs van recidivisten vervallen te verklaren. Nu heeft de Eerste Kamer al een wetsvoorstel goedgekeurd voor het ter plaatse inleveren van het rijbewijs. De rechter beslist dan later of het inleveren definitief is. In dat geval moet de recidivist opnieuw rijexamen doen en zijn geschiktheid aantonen. Dit betekent dat de grens waarboven de rechter een psychologisch onderzoek kan eisen naar iemands geschiktheid om aan het verkeer deel te nemen, verlaagd wordt van 1,8 promille naar 1,0 promille.

En dit...

... was een 31-jarige automobilist die niet meer over een verkeersdrempel heen kon komen. Het gebeurde twee maanden geleden in Den Haag.

Het stranden van de automobilist op de verkeersdrempel bleek veroorzaakt door het feit dat hij één van zijn voorbanden compleet aan flarden had gereden. En dat was weer een gevolg van het feit dat de man stomdronken was. Zijn bloedalcoholgehalte bedroeg maar liefst 2,9 promille!

De politie zei dat het maar goed was dat de man op een verkeersdrempel gestrand was. Anders hadden er nog veel ergere dingen kunnen gebeuren.

* * *

... was een piloot die met flink alcohol in zijn bloed wilde gaan opstijgen. Het gebeurde op de Londense luchthaven Heathrow en betrof een vliegtuig van United Airlines.

De 44-jarige piloot had zijn vliegtuig al naar het startpunt gereden, maar kreeg geen toestemming om te vertrekken. Er was alarm geslagen. De luchthavenpolitie kwam aan boord en constateerde dat de piloot teveel had gedronken. Voor piloten ligt de limiet viermaal zo laag als voor automobilisten.

WEER EEN POLIKLINIEK VOOR JONGEREN ERBIJ

Deze maand opent het Amsterdamse Slotervaartziekenhuis een speciale polikliniek voor jonge probleemgebruikers van alcohol en drugs. Het is in ons land de eerste polikliniek voor jongeren waar zowel gebruikers van alcohol als gebruikers van drugs terecht kunnen.

Speciale poliklinieken voor jongeren met alcoholproblemen bestaan reeds in Delft, Eindhoven, Leeuwarden

De piloot werd in afwachting van nader onderzoek met onmiddellijke ingang geschorst.

* * *

... was een tandarts die zijn patiënten met wijn verdoofde. Het gebeurde in Peekskill, een voorstad van New York.

De tandarts was afkomstig uit Ecuador, en was in zijn vaderland naar eigen zeggen bevoegd tandarts. In New York behandelde hij vooral arme, Spaanstalige Amerikanen die geen normale tandarts konden betalen. Hij had een professionele tandartsstoel.

De pseudo-tandarts is aangeklaagd wegens het onbevoegd uitoefenen van de tandheelkunde. Zijn patiënten oordelen milder, en noemen hem een soort maatschappelijk werker.

* * *

... was de zoveelste door alcohol benevelde automobilist. Het betrof een 19-jarige bestuurder uit het Betuwse Erichem en gebeurde een week voor Kerstmis in Culemborg.

Agenten stonden te tanken, hoorden een klap en zagen een bestelauto voorbij schuiven. Even voorbij het tankstation kwam de auto tot stilstand, een spoor van brokstukken achterlatend.

De bestuurder was een iets vóór het tankstation gelegen rotonde recht overgestoken en had daarbij één en ander geraakt. Zijn auto was total loss. Zijn bloedalcoholgehalte bedroeg 1,3 promille. Omdat hij nog geen vijf jaar in het bezit van een rijbewijs was, werd zijn rijbewijs ingevorderd.

en Hoorn (wij berichtten daarover in het vorige nummer van dit blad). De nieuwe polikliniek in Amsterdam is bedoeld voor jongeren tussen de 12 en 18 jaar die door het gebruik van verslavende middelen niet meer normaal functioneren.

Het ziekenhuis start de nieuwe poli omdat steeds meer tieners met een duidelijk alcohol- en/of drugsprobleem de afdelingen Eerste Hulp en Kindergeneeskunde van de verschillende Amsterdamse ziekenhuizen bezoeken. Bij de Eerste Hulp gaat het veelal om acute vergiftiging, bij kindergeneeskunde om de gevolgen van herhaald gebruik. Ook vanuit de verslavingszorg komen signalen dat er behoefte is aan een speciale poli voor minderjarigen.

De nieuwe poli laat de patiënten behandelen door een team van kinderartsen en maatschappelijk werkers. De problemen variëren van acute vergiftiging tot neurologische storingen, gedrags- en leerproblemen.

Prijzen horeca meer gestegen dan inflatiepercentage

De omzet van de Nederlandse café's is in 2008 geleidelijk teruggelopen. Uitbaters van kleine kroegen wijten die achteruitgang geheel aan het rookverbod. Zij hebben geen ruimte voor het inrichten van een aparte rokersruimte waarmee zij klandizie zouden kunnen terugwinnen. Daarom hebben zij, gesteund door KHN bij de regering financiële compensatie gevraagd voor hun omzetvermindering.

Het is echter aantoonbaar onjuist dat het rookverbod de belangrijkste oorzaak is van de omzetverlaging. In de eerste helft van 2008, dus vóór het ingaan van het rookverbod, trad reeds een daling van het verkochte volume op van 3,5 procent.

Eind november kwam het CBS met cijfers over de horecaprijzen van de afgelopen tien jaar. Die prijzen stegen in tien jaar tijd met 40 procent, terwijl de totale inflatie over die periode op ongeveer 25 procent uitkwam.

In België en Engeland lag de prijsstijging eveneens flink hoger dan het inflatiepercentage. Ook uit die landen komen berichten dat extra veel kroegen sluiten. In Engeland sloten in 2008 gemiddeld circa 5 pubs per dag! In Duitsland bleven de prijsstijgingen wel beperkt tot het inflatiepercentage, en ligt het aantal sluitingen op een lager niveau.

De conclusie luidt dan ook: het prijsbeleid van de horeca en de teruglopende economie zijn de voornaamste oorzaken dat café's sluiten. Het rookverbod levert hooguit een kleine bijdrage. De regering heeft dus terecht geweigerd op de vraag om compensatie in te gaan.

Alie Mooij

Op 4 december overleed te Zaandam Aaltje Hermina Mooij-Frenay. Zij bereikte de leeftijd van 85 jaar.

In Angob-kringen was Alie welbekend. Geboren te Arnhem, was zij door haar huwelijk naar de Zaanstreek gekomen. Al gauw werd zij daar secretaresse van afdeling Zaanse van de ANGOB. Wat later startte zij, samen met haar ruim vijf jaar geleden overleden man Jan, een kinderclub voor de afdeling. Knutselen, volksdansen en zingen waren de activiteiten. Zingen bleef Alie trouwens tot op hoge leeftijd, met haar kleinkinderen.

Haar activiteiten voor de afdeling hielden ook in dat zij de afdeling moest vertegenwoordigen op de bijeenkomsten van het gewest Noord-Holland van de ANGOB, bij de NHPC dus. Al gauw zat zij ook daar in het bestuur, en werd er uiteindelijk secretaresse. Daarbij viel zij op door de uitvoerige en voortreffelijke notulen die zij schreef. De landelijke jaarvergaderingen op het Spoek bezocht zij eveneens trouw.

Alie betekende veel voor de ANGOB, en de ANGOB betekende veel voor haar. De ANGOB is haar voor haar activiteiten veel dank verschuldigd. Bij de crematie op 11 december waren dan ook veel Angob-ers aanwezig, vooral uit Noord-Holland.

Moge de gedachte aan een welbesteed leven de nabestaanden sterken om het verlies te dragen.

Fusie Stg. ANGOB en Vakantieoord

Op 27 november is te Apeldoorn ten overstaan van de notaris de akte getekend waarbij Stg. ANGOB en Stg. Angob Vakantieoord een zogeheten juridische fusie zijn aangegaan. Zij vormen nu wettelijk een eenheid. Voor de begunstigers van de ANGOB en de gasten van het Spoek heeft dit verder geen consequenties.

Contactgroep Utrecht e.o.

De plaatselijke contactgroep Utrecht en omstreken kwam bijeen op donderdag 20 november ten huize van de secretaris. Na uitwisseling van de laatste persoonlijke nieuwtjes, spraken wij allereerst over de nieuwjaarsreceptie van 11 jan. op het Spoek. Wie er van ons heen zullen gaan, zal mede afhangen van het weer om die tijd.

Vervolgens hadden wij een uitgebreide discussie. Het begon met enkele recente berichten over effecten van drugs. Het mondde uit in een discussie over de samenhang tussen consumptiegewoonten en gezondheid in het algemeen. Het bleek dat individuele gevallen uit eigen kring vaak niet in overeenstemming waren met de gangbare opvattingen van de medische wereld.

Voor de volgende bijeenkomst is donderdag 5 februari gepland, wederom op het adres Rhonedreef 49 in Overvecht.

Verschijsning G O

Voor het eerstkomende nummer van dit blad is 11 maart gepland als verschijningsdatum. Copij voor dat nummer graag uiterlijk 18 februari bij de redactie.

Van de redactie : dank

Ook dit jaar ontving de redactie ter gelegenheid van de jaarwisseling weer veel e-mails en kaartjes met goede wensen van de lezers van dit blad. Enkele met een wat langer verhaal, waarin waardering voor de gevarieerdheid van het blad werd uitgesproken. En vrijwel alle met de aansporing om toch vooral door te gaan met het leveren van commentaar op de alcoholproblematiek.

Hartelijk dank voor dat alles. Met uw aller hulp (bijv. door het toezenden van krantenknipsels), hopen wij door te kunnen gaan met het belichten van zo veel mogelijk verschillende aspecten van de alcoholproblematiek. Misschien kunt u dan met ons blad nog eens een nieuwe begunstiger voor onze stichting interesseren.

Stichting ANGOB tweemaal in de ether

In de laatste twee maanden van het jaar 2008 was de ANGOB tweemaal in de ether. Eenmaal op de televisie (Teleac) en eenmaal op de radio (OVT).

De Teleac uitzending van 18 november was gewijd aan het onderwerp alcohol. Daarin was aandacht voor het excessief drinken door jongeren, vertelde een deskundige van het IVO één en ander over de werking van alcohol, en werd aandacht besteed aan alcoholvrije recreatie. Bij dat laatste o.a. beelden en gesprekken opgenomen op onze alcoholvrije camping 't Spoek. Jammer genoeg werd de uitzending afgesloten met een gesprek met een cocktailmixer, die een soort reclamepraatje voor alcohol hield. Wij hadden graag commentaar van de anderen op zijn praatje gehoord.

De tweede maal dat de ANGOB in de ether kwam was op zondag 28 december, de verjaardag van de ANGOB. Dat was in het VPRO-programma OVT. Voorafgegaan door een deel uit een rede van Willem Drees, werd gememoreerd dat de ANGOB op 28 december 1897 was opgericht. Vervolgens mocht uw voorzitter telefonisch enkele vragen beantwoorden over de geschiedenis van de ANGOB (en de geschiedenis van de Drankwet). Helaas moest één en ander in enkele minuten afgehandeld worden. Er bleef dus veel onuitgesproken. Hopelijk een volgende keer meer zendtijd.

In ieder geval is het bestaan van 't Spoek en van Stg. ANGOB weer eens bekend gemaakt aan een breder publiek.

Kanker vanaf 2010 belangrijkste doodsoorzaak

Kanker zal vanaf 2010 wereldwijd de meest voorkomende doodsoorzaak zijn. Nu sterven de meeste mensen nog aan hart- en vaatziekten. Aldus een medio december verschenen persbericht van de Wereld Gezondheids Organisatie (WHO).

In 2008 is bij circa 12 miljoen mensen kanker vastgesteld, en zijn rond de 7 miljoen mensen aan de ziekte overleden. Het aandeel van kanker in de totale sterfte loopt langzaam op. In 2030 zal volgens de WHO bij 20 à 26 miljoen mensen kanker worden vastgesteld. Daarvan zullen er tussen de 13 en 17 miljoen mensen aan de ziekte overlijden.

Longkanker maakt wereldwijd de meeste slachtoffers. In de Westerse

wereld neemt de sterfte aan longkanker langzaam af doordat het roken van tabak er al jaren geleidelijk afneemt. In de ontwikkelingslanden zal de sterfte aan longkanker voorlopig sterk toenemen omdat het roken er de afgelopen decennia sterk is toegenomen. Huidkanker neemt vooral op het Zuidelijk halfrond sterk toe. In de Westerse wereld neemt kanker van de spijsverteringsorganen sterk toe.

Circa 3 procent van alle kanker is aan alcoholgebruik te wijten. Dat betekent in 2030 dus tussen de 390.000 en 510.000 doden wereldwijd door alcoholgerelateerde kankers (vnl. slokdarm-, maag-, lever-, alvleesklier- en borstkanker).

ONTDUIKEN LEEFTIJDSGRENS DOOR JONGEREN NEEMT AF

De tweejaarlijkse "Monitor alcoholverstrekking jongeren" van de Voedsel en Waren Autoriteit, die oktober 2008 verscheen, laat zien dat jongeren beneden de 16 jaar minder vaak pogingen in het werk stellen om toch alcohol te kopen. Maar als zij het proberen, is de slaagkans nog altijd erg hoog. Het "indrinken" voorafgaand aan het uitgaan, lijkt iets toe te nemen.

Het onderzoek is in opdracht van de VWA uitgevoerd door bureau Intraval. Dat bureau heeft circa 3000 jongeren en 400 ondernemers geïnterviewd, en de uitkomsten vergeleken met die van eerdere onderzoeken.

In 2001 deed 14% van de leeftijdsklasse 13-15 jaar een poging om in een supermarkt alcohol te kopen. In 2007 was dit gedaald tot 5%. In de horeca eenzelfde beeld, een daling van het percentage dat het probeert van 13% in 2001 naar eveneens 5% in 2007. De publiciteit over de nadelen van alcoholgebruik op te jonge leeftijd, en de aansporing aan ouders om hun kinderen tot hun zestiende zoveel mogelijk alcoholvrij te houden, lijken resultaat op te leveren.

Echter, de bestelpogingen door 13-15 jarigen nemen wel af, maar de slaagkans is nog bijna overal onverminderd hoog. Alleen in de slijterijen is de slaagkans bij zwak-alcoholhoudende drank gedaald van 91% in 2001 naar 68% in 2007. In de horeca steeg de slaagkans zelfs van 94% naar 96%, terwijl hij in de supermarkten onveranderd op 91% bleef staan.

Voor 16-17 jarigen is het kopen van

sterke drank geen enkel probleem. In de horeca slaagt 94% van de pogingen (was 97%) en in de slijterijen 98% (was 94%).

Dit alles wijst er op dat de betreffende ondernemers óf veel te goedgelovig zijn, óf er nog veel te weinig van door-drongen zijn dat zij bij twijfel om een leeftijdscertificaat moeten vragen.

Het "indrinken" lijkt iets toe te nemen. Hiervoor zijn echter geen gegevens van 2001 en 2003 beschikbaar. De periode van 2005 tot 2007 is eigenlijk te kort om een trend te kunnen vaststellen. In 2005 deed 50% van de jongeren aan indrinken, in 2007 was dat tot 54% gestegen.

In 2008 heeft de VWA ruim 3000 alcoholverstrekkers gecontroleerd. Bij 45% van de bedrijven werd een maatregel (waarschuwing of boete) genomen, omdat er alcoholhoudende drank werd verstrekt zonder dat de leeftijd van de kopende jongeren werd vastgesteld.

Conclusie : nog te veel ondernemers nemen een loopje met de wet. De VWA blijft dan ook intensief controleren op de leeftijdsgrenzen voor alcohol.

Dingeman Korf

Weinig drankrijders in donderdagnacht

In de nacht van donderdag 11 op vrijdag 12 december 2008, heeft de verkeerspolitie op diverse snelwegen een alcoholcontrole gehouden. Bijna zeventuizend automobilisten werden staande gehouden om te blazen. Van hen bleken er "slechts" 34 te veel alcohol in hun adem te hebben. Nu zijn dat er altijd nog 34 te veel, maar een percentage van 0,5% van alle aangehouden ligt fors lager dan bij andere controles waarbij in de vrijdagnacht of de zaterdagochtend op allerlei verschillende plaatsen (snelwegen, provinciale wegen, of binnen de bebouwde kom) gecontroleerd wordt. Dan worden vaak percentages tussen de 1,5 en 5,0 procent geconstateerd.

Eén automobilist werd na een ongeval betrappt op de A-28. De man (een Pool) veroorzaakte een ongeval, moest blazen en bleek behoorlijk dronken.

Supermarkten gaan strenger handhaven

De Nederlandse supermarkten hebben aangekondigd strenger te gaan toezien op de handhaving van de leeftijdsgrenzen voor het kopen van alcohol. Alle klanten die er jonger uitzien dan 20 jaar, zal om een legitimatiebewijs gevraagd worden als zij alcohol willen kopen. De maatregel gaat in op 2 maart aanstaande.

Binnenkort start een grote publieks-campagne om iedereen over de nieuwe regel te informeren. Kassapersoneel krijgt een training getiteld "Soms moet je nee verkopen". De supermarkten gaan met behulp van niet-herkenbare controleurs na of het personeel zich aan de voorschriften houdt.

Ondernemers zijn verantwoordelijk voor de naleving van de wet binnen hun gebouwen en op hun terreinen. En aangezien de wet een leeftijdsgrens stelt van 16 jaar voor de verkoop van zwak-alcoholhoudende drank (bier en wijn), respectievelijk 18 jaar voor de verkoop van sterke drank, moeten ondernemers maatregelen treffen om naleving van die grenzen af te dwingen.

Op zichzelf is het verheugend dat de supermarkten eindelijk werk gaan maken van de handhaving van de leeftijdsgrenzen. Maar de nu aangekondigde maatregel, is ons inziens niet waterdicht. Want waarom de grens van "er jonger uitzien dan 20 jaar" ? Sommige jongens, en veel meisjes van 17 jaar kunnen qua uiterlijk gemakkelijk voor 21 doorgaan. En dan kan het kassapersoneel terecht zeggen : "ik vond dat zij er ouder dan 20 jaar uitzag".

Het was dus beter geweest als de supermarkten de grens bij 25 jaar hadden gelegd !

Engeland gaat happy hours verbieden

De Britse regering is van plan om de "happy hours" in de pubs te gaan verbieden. Een definitief besluit wordt de komende weken genomen, wanneer de resultaten van een onderzoek naar het Britse alcoholbeleid bekend zijn. Dat onderzoek wordt uitgevoerd door een onafhankelijke universitaire werkgroep zonder enige binding met de alcoholbranche. Men gaat er dan ook algemeen vanuit dat de invoering van het verbod door zal gaan.

Het Britse ministerie van Volksgezondheid maakt zich zorgen over de hoge alcoholconsumptie onder jongeren, en speciaal over het zogenaamde "binge drinking", het in korte tijd drinken van grote hoeveelheden alcohol. De "happy hours" met hun sterk verlaagde prijs (soms zelfs twee drankjes voor de prijs van één) lokken "binge drinking" uit.

Het Britse ministerie gaat voortvarend te werk dan het Nederlandse ministerie. In 2005 sprak bij ons de Tweede Kamer in een motie officieel de wens uit dat happy hours verboden zouden worden. Begin 2007 verklaarde

minister Klink dat hij werk zou gaan maken van een dergelijk verbod. Enkele maanden later verklaarde hij echter dat hij geen voorstander was van een verbod. Juni 2008 verklaarde hij in een interview nogmaals geen problemen te hebben met goedkope alcoholuurtjes.

Goedkope drank is vooral aantrekkelijk voor alcoholliefhebbers die weinig geld te besteden hebben, dus onder andere voor scholieren. Happy hours leveren hen populair gezegd twee katers voor de prijs van één. Als het minister Klink ernst is met het terugdringen van excessief alcoholgebruik door jongeren, dan had hij allang al gehoor gegeven aan de wens van de Tweede Kamer. Nu maakt hij zich ongelooftwaardig.

Overigens dienen wij hierbij wel te bedenken dat jongeren slechts één-vijfde van hun alcoholgebruik consumeren in de horeca. De supermarkten vormen een grotere boosdoener. Stichting ANGOB is daarom voorstander van een wettelijk algemeen verbod op prijsstunts met drank.

FEITEN EN COMMENTAREN OVER ALCOHOL EN DRUGS

109-de jaargang no. 2

maart-april 2009

KUNNEN WIJ NOG KIEZEN VOOR GEZONDHEID ?

Vroeger stierven de mensen aan heel andere ziekten dan tegenwoordig. De ontdekking dat veel dodelijke ziekten veroorzaakt werden door micro-organismen, leidde tot drie veranderingen in de aanpak van ziekten. Door hygiënische maatregelen blokkeerde men de overdracht van ziekten. Daardoor verdween bijvoorbeeld cholera vrijwel volledig uit Europa. De uitvinding van de inenting was de tweede verandering. Die verdreef ziekten als pokken en difterie uit de lijst van belangrijkste doodsoorzaken. De ontwikkeling van bacteriedodende medicijnen was de derde verandering. Effectieve "antibiotica" als penicilline en cephalosporine maakten bacteriële infecties geneesbaar.

Zo werd al ruim een halve eeuw geleden de situatie bereikt dat besmettelijke ziekten nog slechts een bijrol speelden. Ziekten waar geen bacterie aan te pas kwam waren nu de belangrijkste doodsoorzaken : kanker, hoge bloeddruk, hartinfarcten, hersenbloedingen enzovoorts.

Omdat er geen boosdoener als een bacterie of virus te pas kwam aan de moderne doodsoorzaken, gingen er heel andere geneesmiddelen ontwikkeld worden. Verhinderen dat een ziekte zich verder ontwikkelde, en bestrijden van de gevolgen van een ziekte, werden hoofddoelen voor veel nieuwe geneesmiddelen. Naast genezen van de patiënt, werd in leven houden van de patiënt in zo goed mogelijke conditie een belangrijk onderdeel van de geneeskunde.

Ruim een kwart eeuw geleden is duidelijk geworden dat de rangorde van doodsoorzaken, samenhang met de welvaart in een land. De opkomende oorzaken van sterfte werden daarom welvaartsziekten genoemd.

De welvaartsziekten zijn mede een gevolg van onze leefstijl. Een toenemend deel van de sterfte is daarom te wijten aan onze leefstijl. Dat leidde een twintig jaar geleden tot de opvatting dat gezondheid vooral een kwestie van kiezen was. De volksgezondheid zou bevorderd kunnen worden door mensen te bewegen een betere leefstijl te kiezen.

Inmiddels is echter duidelijk geworden dat niet alleen leefstijl, maar ook leef-, woon- en werkomstandigheden veel invloed uitoefenen op het ontstaan van welvaartsziekten. Zo werd zeer onlangs bijvoorbeeld bekend dat een "groene" leefomgeving leidt tot minder depressies, suikerziekte en longaandoeningen.

De Wereld Gezondheids Organisatie heeft vastgesteld dat de 4 meest voorkomende chronische ziekten in Europa bestaan uit kanker, hart-en vaatziekten, longziekten en diabetes. Bij al deze ziekten spelen leefstijlfactoren mede een rol. Ongezond consumeren (te veel, te vet, te alcoholisch), roken en gebrek aan beweging leiden tot verhoogde bloeddruk, verhoogd cholesterolgehalte, verhoogd lichaamsgewicht, verstoorde stofwisseling, enzovoorts.

Door de moderne geneesmiddelen blijven veel patiënten in leven, die vroeger overleden zouden zijn. Maar hun kwaliteit van leven is wel sterk aangetast. Volgens de WHO moet daarom niet naar de totale levensverwachting gekeken worden, maar naar **het aantal gezonde levensjaren**. Volgens de WHO veroorzaakt roken een verlies van 11,7 procent aan gezonde jaren, en alcohol een verlies van 10,7 procent. Uit een oogpunt van gezondheidsbevordering zouden tabak en alcohol dus even hard aangepakt moeten worden.

Moet bij die aanpak niet allereerst de reclame worden aangepakt ? Want is vrij kiezen voor gezondheid nog mogelijk als wij gehersenspoeld worden door reclame voor ongezonde producten ?

Dr.ir. D. Korf

Alcohol in het luchtverkeer

Twee berichten, begin februari met een week tussenruimte in de pers verschenen, hebben nog eens laten zien dat niet alleen op de weg, maar ook in het luchtruim alcohol een reële dreiging oplevert. Beide berichten waren afkomstig uit Rusland.

Het eerste bericht betrof een vliegtuig met een dronken piloot, die door de passagiers verhinderd werd om op te stijgen. De piloot sprak met een dubbele tong, had moeite met lopen en bloeddorpen ogen. Hij beloofde het vliegen over te zullen laten aan de copiloot, maar daar namen de passagiers geen genoegen mee. Zij eisten een volledige nieuwe cockpitbemanning. Uiteindelijk gaf Aeroflot toe. Met drie uur vertraging en vier nieuwe bemanningsleden in de cockpit, vertrok het vliegtuig naar New York.

Achteraf kwam Aeroflot met het verhaal dat er geen alcohol was aangetroffen in het bloed van de piloot. Misschien zou de piloot een hersenbloedinkje gehad kunnen hebben! Alsof iemand met een hersenbloeding wel in staat zou zijn om een vliegtuig te besturen.

Het tweede bericht was ernstiger, het handelde over een ongeval met 88 doden. Het betrof een Russische Boeing 737 die op een binnenlandse vlucht was neergestort nabij de stad Perm. Alle inzittenden kwamen om het leven. Onderzoek achteraf had uitgezeten dat de piloot onvoldoende slaap had gehad, en alcohol had gedronken.

Gaat Duitsland alcohol intensiever bestrijden ?

De Duitse staatssecretaris voor alcohol, drugs en tabak Sabine Bätzing wil alcoholgebruik harder gaan aanpakken. De Adviesraad voor Drugs en Verslavingen (DSR) had afgelopen zomer een rapport met aanbevelingen daarvoor uitgebracht. Economisch belanghebbenden hebben massaal protest aangetekend.

Zo stelt Bätzing voor om TV-reclame voor alcohol tot 20.00 uur te verbieden. Brouwerijen en reclamebureaus zijn fel tegen. Zo ook het verbond van lokale radio- en televisiestations. Zij waarschuwen voor miljoenenverliezen. Alsof er voor de alcoholreclame geen andere reclame in de plaats zal komen.

Bätzing betwijfelt of de zelfregulering veel effect heeft. Enerzijds houden de bedrijven zich er tot nu toe dikwijls niet aan, en anderzijds weten de reclamemakers altijd gaten in het net te vinden. Een plechtige verklaring van de bedrijven dat zij de regels beter zullen handhaven, is Bätzing

TV-RECLAME ROND SPORTUITZENDINGEN ZET JONGEREN AAN TOT DRINKEN

De reclameblokken rond de TV-uitzendingen van voetbalwedstrijden, zijn bijzonder begeerd onder de bierbrouwers. Uiteraard is hun reclame bedoeld voor personen boven de leeftijdsgrens voor alcohol. Maar jongeren onder die grens kijken ook graag naar voetbal. Onderzoek door Universiteit Twente heeft onlangs aangetoond dat die jongeren sterk beïnvloed worden door de reclame.

Eerder onderzoek (WHO 2003, VS 2005, Datamonitor 2005) heeft aangetoond dat reclame met een jeugdige uitstraling veel invloed heeft op jongeren. Ook al is de doelgroep van die reclame circa 25 jaar, dan nog vindt de leeftijdsgroep beneden de 16 jaar er de invloed van. De leeftijdsgroep van 12 tot 16 (of 18) jaar bestaat uit jongeren die graag ouder willen lijken dan zij zijn. Nadoen van 25-jarigen is daar een middel voor. Sport heeft onmiskenbaar een jeugdige uitstraling en trekt veel jeugdige kijkers.

Het onderzoek door Universiteit Twente onder ruim 1600 tieners heeft vastgesteld dat die tieners in sterke mate beïnvloed werden door de alcoholreclame rond de uitzendingen. Het onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van STAP, en vond plaats rond het EK-voetbal van 2008.

Hoe vaker jongens naar het EK-voetbal keken, hoe positiever zij gingen denken over het drinken van bier. Jongens die veel EK-wedstrijden zagen, bleken van mening te zijn (geworden) dat het drinken van bier helpt om plezier te maken, ja zelfs dat het gelukkig kan maken. Daarnaast

was er het bekende argument dat het drinken van bier helpt om erbij te horen.

De alcoholbranche beweert altijd dat zijn reclame zich richt op volwassenen. Waarom die volwassenen altijd jong-volwassenen moeten zijn en niet mensen van middelbare leeftijd, heeft de alcoholbranche nog nooit kunnen uitleggen. In een poging om zijn straatje schoon te vegen, plaatste Heineken onlangs een paginagrote advertentie waarin ouders gewaarschuwd werden tegen alcoholgebruik bij kinderen onder de 16 jaar. Wij schreven daarover in het vorige nummer van dit blad onder de kop "Advertenties lossen geen problemen op".

Gezien de uitkomst van het Twentse en eerder onderzoek, lijkt het een **bewuste strategie** van de brouwerijen om zich formeel te richten op een publiek net boven de leeftijdsgrens. De invloed op jongeren beneden die grens is dan maximaal.

De onderzoekers van Universiteit Twente hebben ook nagegaan of de proefpersonen na het EK dachten vaker bier te drinken. Inderdaad gaven de jongeren na het EK vaker aan bier te willen drinken dan vóór het tournooi. De bierreclames tijdens het EK-voetbal zijn gezien door maar liefst 95 procent van de jongens en 90 procent van de meisjes. Tweederde van de jongens zag ze minimaal vijf keer voorbijkomen.

Het voorgaande bewijst nog weer eens dat de bepaling uit de vrijwillige (!) reclamecode dat alcoholreclame geen positief verband mag leggen met sportbeoefening, een wassen neus is. De alcoholbranche weet via de hierboven geschetste omweg toch wel misbruik te maken van de populariteit van sport.

Dingeman Korf

COLOFON

De GO : tweemaandelijks voorlichtingsblad over alcohol en drugs, uitgegeven door de Stichting ANGOB. ISSN 0166-2880.

Postabonnement € 10,- per jaar.

Verantwoordelijk eindredacteur:

Dr. ir. D. Korf, Dresselhuisweg 20, 4105 DB Culemborg, tel 0345-473239, e-mail: dkorf@tiscali.nl

Administratie:

W. Matla, Hof van Delftlaan 119, 2613 BL Delft, tel. 015-2126904, giro 849 058.

Artikelen voorgaande nummers:
www.angob.nl

HARDERE AANPAK ALCOHOLVERKOOP BENEDEN LEEFTIJDSGRENS

De regering heeft voorgesteld om supermarkten die alcohol verkopen aan jongeren beneden de leeftijdsgrens harder aan te pakken. Als zij voor de derde keer betrapt worden op die overtreding, zouden zij een tijdelijke sluiting van hun alcoholafdeling opgelegd moeten krijgen. De supermarkten hebben daar slechts onbegrip voor.

De leeftijdsgrenzen voor het kopen van alcohol (16 jaar voor bier en wijn, 18 jaar voor sterke drank), hebben een lange voorgeschiedenis van slechte handhaving. Twintig jaar geleden zegden de supermarkten toe die grenzen beter te zullen gaan naleven. Maar tot nu toe hebben de genomen maatregelen geen merkbaar effect gehad op het bemachtigen van alcohol door kinderen beneden de grens. Enkele maanden geleden bleek de slaagkans bij zwak-alcoholhoudende drank, in supermarkten nog boven de 90 procent te liggen!

Het begon in 1986. Toen startte de overheid een alcoholmatigingsbeleid. Dat was gebaseerd op de door de Tweede Kamer aanvaarde beleidsnota "Alcohol en Samenleving". Die nota bevatte tal van suggesties voor nog nader uit te werken maatregelen. Onder andere voor een aanscherping van de handhaving van de leeftijdsgrenzen. De supermarkten en de alcoholbranche wisten de uitwerking daarvan op de lange baan geschoven te krijgen door zelfregulering te beloven.

Eind jaren negentig constateerde de toenmalige minister van volksgezondheid Borst dat die zelfregulering geen zoden aan de dijk had gezet. De overkoepeling van de supermarkten CBL, kwam daarop in 2002 met de campagne "Soms moet je nee verkopen". Die was bedoeld om de aangesloten bedrijven en hun personeel te overtuigen van de noodzaak tot handhaving van de leeftijdsgrens. Merkbaar effect leverde de campagne niet op. Een volgende campagne, gestart in 2004, bleek al evenmin effectief bij het terugdringen van het drinken door minderjarigen.

De regering heeft geconstateerd dat met uitsluitend voorlichtingscampagnes geen resultaat geboekt kan worden. Daarom worden nu harde maatregelen voorgesteld. Het Centraal Bureau Levensmiddelenhandel is vol onbegrip en speelt de vermoorde onschuld. Het wijst op zijn "inspanningen" voor een betere handhaving. De Telegraaf kopte 5 februari echter "Supers woest over alcoholverbod".

Eerder al kregen caissières de verplichting opgelegd om bij twijfel aan de leeftijd van de koper naar een legitimatiebewijs te vragen. Onlangs kondigde het CBL aan dat met ingang van maart het kassapersoneel iedereen die er jonger uitziet dan 20 jaar, om legitimatie zou gaan vragen. De inschatting van "jonger dan twintig" blijft echter subjectief. Het is een zachte en bepaald niet waterdichte maatregel. Sommige jongens, en veel meisjes van 17

kunnen qua uiterlijk gemakkelijk voor 21 jaar doorgaan.

Maatregelen om overtredingen te voorkomen, staan verder geheel los van de strafmaat wanneer zo'n overtreding toch begaan wordt. De maatregelen die het CBL zelf neemt, vormen daarom geen argument tegen het vaststellen van een strafmaat, en al helemaal niet bij het bepalen van de hoogte van de strafmaat.

Verder vindt het CBL de voorgestelde straffen veel te zwaar. Eén tot maximaal twaalf weken geen alcoholverkoop, levert een enorm omzetverlies. Er zouden supermarkten failliet kunnen gaan. Wij denken dat de dreiging van een zware straf, de supermarkten ertoe zal bewegen om de leeftijdscontrole nu eindelijk eens effectief te gaan uitvoeren. Het geautomatiseerde systeem van het Bredase bedrijf HEM met leeftijdscontrole via de webcam, waarover wij mei vorig jaar berichtten, lijkt daar een goede mogelijkheid voor te bieden.

Tot slot : als een branche geen kans ziet om in eigen huis orde op zaken te stellen, dan lokt zij zelf overheidsingrijpen uit. Wetten moeten gehandhaafd worden. Zeker als het wetten betreft waarmee de gezondheid van onze kinderen verdedigd wordt tegen de omzethonger van commercieel belanghebbenden.

Dingeman Korf

Effect cursussen spoelt weg door alcohol

In Nederland kennen wij al vele jaren een verplichte, zelf te betalen cursus (Educatieve Maatregel Alcohol) voor alcomobilisten. Onlangs werd de grens waarboven een EMA-cursus opgelegd kan worden, verlaagd van 1,3 promille naar 1,0 promille bloed-alcoholgehalte. Daarnaast is er een "lichte EMA" (half zo duur) voor beginnende automobilisten. Die wordt opgelegd bij bloedalcoholgehalten tussen 0,2 promille (de strafbaarheids-grens voor beginnende automobilisten) en 1,0 promille.

Daarnaast is er een Taakstraf Alcohol Delinquentie (TAD) die opgelegd kan worden aan geweldplegers onder de invloed. Die begint met een gesprek met een psycholoog, waarin wordt gekeken welke rol alcohol speelt in iemands leven : wat, wanneer en hoe drinkt men. Daarna volgen groepsbijeenkomsten waarbij ervaringen met de rol van alcohol worden bediscussieerd. In sommige gevallen krijgt de geweldpleger een vrijblijvend advies om zich in een verslavingskliniek te laten behandelen.

Psychiater Brouwers is kritisch over de TAD en de anti-agressiecursussen. Zo'n cursus werkt nog wel als de dader nuchter is, maar als hij opnieuw aan de drank gaat, spoelt het geleerde weer uit de hersenen weg. Ook psychotherapeut Kroonenberg is sceptisch. Zolang de dader zelf niet inziet dat hij moet veranderen, verandert er volgens hem niets.

Nu registreren van alcoholgebruik bij geweldpleging verplicht gesteld gaat worden, kan beter inzicht verkregen worden. Misschien moeten sommige cursussen heel anders opgezet worden.

Bacardi weet wederom voorlichtingsmateriaal over alcohol te blokkeren

Het Trimbos Instituut, dat voor minister Klink de alcoholcampagnes uitvoert, heeft onder druk van Bacardi 200.000 exemplaren van een brochure moeten vernietigen. In 2004 overkwam STAP hetzelfde, toen het door Bacardi gedwongen werd om 2000 affiches terug te roepen en in te leveren bij de drukker.

In de folder van Trimbos waren foto's van een jong meisje met een Bacardi Breezer geplaatst bij een artikel over drinken op jeugdige leeftijd. Volgens Bacardi was er geen bewijsbare relatie tussen het drinkende meisje en de tekst in de folder. Verder had het Trimbos volgens de drankfabrikant inbreuk gemaakt op zijn merk- en auteursrecht. Bacardi dreigde met een rechtszaak. Trimbos kroop in zijn schulp, en liet de brochure herdrukken met andere illustraties. De schade bedroeg circa

20.000 euro. De folder was een onderdeel van een door het ministerie van VWS betaalde campagne tegen te jong drinken.

In 2004 was de tactiek van Bacardi hetzelfde geweest. Toen spande de breezerfabrikant een kort geding aan tegen STAP wegens het afbeelden op een affiche van een circa 12-jarig meisje met een flesje Breezer. De dreigende schadeclaim dwong STAP tot het terugroepen van reeds verspreide affiches, en terugbrengen van alle affiches naar de drukker.

Het is duidelijk : wie iets tegen breezers wil ondernemen, zal dat moeten doen zonder afbeelding van het product waar het om gaat. Bacardi misbruikt de merkenwet en de auteurswet om campagnes tegen alcohol tegen te houden en op kosten te jagen zodra de campagnematerialen afbeeldingen van producten van Bacardi vertonen.

Testen voor nog niet bestaande drugs

Wanneer sportlieden getest worden op het gebruik van doping, gebeurt dat met behulp van analysemethoden voor telkens één specifieke stof. Ook voor bewustzijnsveranderende stoffen (drugs) geldt tot nu toe dat iedere stof met één specifieke analysemethode moet worden aangetoond. Dat lijkt te gaan veranderen, want een Duits onderzoeksteam heeft onlangs aangekondigd een analysemethode te hebben ontwikkeld voor een hele groep van stoffen.

De aankondiging van de nieuwe analysemethode kwam enige tijd na de Olympische Spelen in Beijing van afgelopen zomer. Bij die Spelen werden opmerkelijk weinig sporters betrappt op het gebruik van doping. Al gauw ging het gerucht dat er sportlieden zouden zijn die nieuwe, nog onbekende dopingmiddelen hadden gebruikt. Dat zouden stoffen zijn die alleen in dierproeven getoond hadden de spierkracht te vergroten of de vermoeidheid te verdrijven.

De farmaceutische industrie zoekt voortdurend naar nieuwe geneesmiddelen. Die worden eerst getest op koudbloedige dieren (bacteriën, water-vlooiën, kikkers en dergelijke), dan op kleine zoogdieren (bijv. muizen) en vervolgens op grotere zoogdieren. Wanneer alles positief uitpakt, en er bijvoorbeeld geen schadelijke nevenwerkingen ontdekt worden, wordt heel voorzichtig getest bij menselijke vrijwilligers. Pas in dat laatste stadium worden analysemethoden ontwikkeld om de hoeveelheid van de stof te bepalen in menselijk bloed, speeksel of urine.

De klassieke dopingmiddelen waren stoffen die door de farmaceutische industrie ontwikkeld waren om vermoeidheid of slaap tegen te gaan, of om te vermageren. Toen die middelen in de sport gebruikt gingen worden als doping, waren er voor elk van die stoffen goede analysemethoden beschikbaar. Ook drugs als morfine, heroïne en cocaïne zijn oorspronkelijk gebruikt als geneesmiddel. Daar waren dus eveneens vanaf het begin goede analysemethoden voor beschikbaar.

Het gebruik van genoemde stoffen als doping of als drug, lokte illegale producenten aan. En om het gebruik van hun middelen verborgen te houden, gingen de illegale producenten kleine chemische wijzigingen in die middelen aanbrengen. Dan duurde het een tijdje voordat er weer betrouwbare analysemethoden waren ontwikkeld om de hoeveelheid van die stof in het menselijk lichaam aan te tonen. In de tussentijd maakten de producenten onbedreigd enorme winsten.

Het systeem dat de Duitse onderzoekers nu hebben ontwikkeld, maakt het aanbrengen van kleine chemische wijzigingen in een stof nutteloos. Hun analysemethode maakt een hele groep van varianten op een bepaalde basisstructuur aantoonbaar. Zo hebben zij nu een analyse ontwikkeld voor stoffen met de basisstructuur van benzo-thiazepinen. Deze stoffen zijn (waarschijnlijk) nog niet als doping in gebruik, maar uit dierproeven is bekend dat zij de calciumstofwisseling

in spierweefsel veranderen. Daardoor kunnen zij het uithoudingsvermogen vergroten.

Bij de drugs zijn diverse groepen van onderling verwante stoffen te onderscheiden. Zo behoren "speed" en XTC beide tot de groep van de amfeetaminen. Morfine, heroïne en cocaïne behoren alledrie tot de groep van de alkaloiden. Ontwikkelen van één analysemethode voor alle amfeetaminen, of voor alle alkaloiden, maakt het ontwikkelen van chemische varianten in dergelijke groepen op voorhand nutteloos omdat zij vanaf het begin goed te ontdekken zijn.

dr.ir. D. Korf

FORSE DRINKERS
ZIJN TWEEMAAL ZO
VAAK DEPRESSIEF ALS
NIET - DRINKERS

Horeca-offensief tegen indrinken

Terwijl "Den Haag" het niet eens kan worden over vervroeging van de openings- en sluitingstijden voor uitgaansgelegenheden, heeft de horeca in Schagen het initiatief genomen voor een plaatselijk experiment. Vijf weken lang beginnen in alle uitgaanscafé's de artiesten om 22.00 uur met hun optredens. Vijf weken lang "vroeg-op-stap-zaterdagen".

Eén van de initiatiefnemers is N. Grundmann, eigenaar van een grote discotheek. Volgens hem is het in het belang van de exploitanten om het "vroeg op stap" in de praktijk toe te passen. Enerzijds omdat de indrinkers vaak al behoorlijk aangeschoten naar de disco komen en overlast veroorzaken, en anderzijds omdat de indrinkers weinig of geen omzet opleveren maar wel veel kosten veroorzaken voor personeel op de vloer om de orde te handhaven. Het indrinken veroorzaakt dus zowel sociale problemen als bedrijfseconomische problemen.

De Schager horeca heeft elkaar gevonden en één front gevormd vóór het "vroeg op stap" en tegen het indrinken. Grundmann heeft daar nog een speciaal, eigen lokkertje aan toegevoegd: wie voor half twaalf komt, betaalt 2,50 euro entree. Na half één wordt dat zes euro.

Omzet in horeca flink omlaag

De omzet in de drankensector is vorig jaar fors gedaald. Die daling is volgens economen vooral te wijten aan de economische crisis. De horeca houdt vol dat het rookverbod ook een aanzienlijke bijdrage heeft geleverd. Ons inziens heeft het prijsbeleid van de horeca eveneens flink bijgedragen.

Bij de opening van de Horecava op 13 januari, kwam directeur Grievink van Food Service Instituut Nederland (FSIN) met een cijfer van 7,8 procent minder omzet in de drankensector over het jaar 2008. De voedselsector deed het veel beter, met als grote winnaars eetcafé's en kant-en-klaar maaltijden.

Onderzoeksbureau Synovate kwam begin februari met de uitkomsten van een onderzoek onder 600 horeca-ondernemers, uitgevoerd in opdracht van het bedrijfsschap Horeca en Catering. Dit onderzoek had betrekking op het laatste kwartaal van 2008. Hierin lag over de gehele sector de omzet 4,9 procent lager dan in het laatste kwartaal van 2007. In de drankensector bedroeg de daling 6,9 procent, bij de

restaurants 5,3 procent. De omzetdaling heeft dus vooral toegeslagen in het laatste kwartaal. In de eerste drie kwartalen van 2008 vond slechts 0,9 procent omzetdaling plaats in de drankensector. Dat terwijl het rookverbod al op 1 juli inging.

Zowel FSIN als Synovate verwachten voor 2009 een afname van de werkgelegenheid in de drankensector. Synovate verwacht een daling van het aantal banen met 3,7 procent in het eerste kwartaal. In de horeca werken in totaal 303.000 medewerkers, verspreid over 41.103 horeca-ondernemers. Dat betekent dus 11.200 banen minder. Circa de helft van de werknemers in de horeca werkt in deeltijdbanen. Verwacht wordt dan ook dat het aantal gedwongen ontslagen beperkt zal blijven.

In de berichtgeving over de omzetdaling in de horeca misten wij de constatering dat de prijsstijging in de horeca over de afgelopen tien jaar bijna het dubbele van het inflatiepercentage heeft bedragen. Dat is natuurlijk ook slecht voor het aantal bezoekers.

Eindelijk gerechtigheid voor letselschade slachtoffers ?

BLOEDPROEF OMGEKOMEN BESTUUR- DERS OPNIEUW IN DISCUSSIE

De politie moet na een dodelijk ongeval standaard een bloedproef afnemen bij omgekomen bestuurders. Dat stellen de belangenverenigingen van verkeersslachtoffers en letselschade-advocaten.

De discussie over al dan niet afnemen van een bloedproef bij omgekomen bestuurders slaapt in ons land al jaren voort. In het verre verleden heeft de toenmalige NCA er al eens op aangedrongen bij het ministerie. Na de opheffing van de NCA in 1994 heeft de Angob het nog een keer geprobeerd. Enkele jaren geleden vroeg de SWOV er om. Ook toen werd het voorstel afgewezen, onder andere omdat het de nabestaanden onnodig leed zou berokkenen.

Wij stelden al eerder dat een deel van de nabestaanden die camouflagetactiek helemaal niet op prijs stelt. Zij willen antwoord op de vraag of oom Piet zichzelf tegen een boom kapot reed omdat hij dronken was, of omdat hij zelfmoord wilde plegen. Zij willen vaak ook weten of de all-risk verzekering moet uitbetalen, of dat die daaraan ontkomt omdat de bestuurder had gedronken. Kortom, zij willen helderheid. Het huidige verbod op bloedafname bij overledenen, legt echter een rookgordijn. Geen wonder dat verkeersslachtoffers en letselschade advocaten vragen om het verbod om te zetten in zijn tegendeel :

een verplichting.

Slachtoffers van een verkeersongeval hebben vaak te maken met ernstig en/of langdurig letsel, tot blijvende invaliditeit toe. Dat veroorzaakt voor hen hoge ziektekosten. Als er geen bloedproef wordt afgenomen, zitten de slachtoffers met een bewijsprobleem. Het zogenaamde post-mortem (= na het overlijden) onderzoek zou het gemakkelijker kunnen maken om de verzekeraar van de overledene aansprakelijk te stellen in die gevallen waar de bestuurder alcohol of drugs had gebruikt.

Zolang het in Nederland echter verboden is om van een overleden bestuurder een alcohol- of drugstest af te nemen, is het vrijwel onmogelijk om de toedracht van het ongeval exact te reconstrueren. Voor de nabestaanden van de bestuurder en voor de andere betrokkenen bij een ongeval (letselschade slachtoffers) blijven oorzaak en toedracht in nevelen gehuld.

Volgens letselschade-advocaten komt het nu regelmatig voor dat verkeersslachtoffers moeite hebben om schade vergoed te krijgen als de

bestuurder is overleden. Pas na inschakelen van een letselschade-advocaat blijkt er toch een verzekering te zijn die voor (een deel van) de schade moet opdraaien. Volgens de vereniging van letselschade-slachtoffers draaien mensen die geen advocaat inschakelen daardoor vaak ten onrechte zelf voor de kosten op.

De belangenorganisaties gaan er bij de Tweede Kamer op aandringen om post-mortem onderzoek toe te staan. Daar is een wetswijziging voor nodig. Die moet er komen. In de ons omringende landen is zo'n onderzoek allang de gewoonste zaak van de wereld.

Dingeman Korf

Alcoholgebruik verplicht registreren bij geweldsdelicten

Bij geweldsdelicten is de politie voortaan verplicht te melden of er alcohol in het spel is geweest. Tot nu toe gebeurde dat vrijwillig. Daardoor vond met name bij de lichtere gevallen van geweld vaak geen melding plaats. De ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie hebben nu besloten dat registratie verplicht wordt voor alle gevallen.

In de politieregio's IJsselland, Schouwen-Duiveland en Gelderland-Midden is gedurende een half jaar proefgedraaid met het registreren van middelengebruik bij geweldsdelicten. De verdachten werden op vrijwillige basis bevraagd over hun middelengebruik voorafgaand aan het geweld. Daarbij bleek dat in 31% van de gevallen bewustzijnsveranderende middelen waren gebruikt (ruim 25% alcohol en 6% drugs). Omdat de bevraging op vrijwillige basis plaatsvond, kan aan de gemeten percentages geen absolute waarde worden toegekend. Maar ook hier bleek weer eens dat alcohol veruit de meest problematische drug is.

Registratie is allereerst nuttig voor het opsporen van de bronnen van het geweld. Als de bron van het geweld bekend is, kan die met gerichte maatregelen beter bestreden worden. Zo'n bron kan zijn een kroeg waar wordt doorgeschonken aan dronken personen. Maar ook een kroeg waarbinnen een geweldscultuur heerst. Anderzijds kan het ook gaan om bijvoorbeeld een groep supporters na een verloren wedstrijd. Dan is de plaats van het delict, c.q. keuze van de kroeg toeval geweest.

Voor de rechter is het verder van belang te weten of er alcohol in het spel is geweest in verband met het opleggen van taakstraffen. Moeten die bestaan uit gewone dienstverlening, of uit het verplicht volgen van een cursus (bijv. een EMA).

Voor de hoogte van de op te leggen straf tenslotte, is het van belang om te weten of het slachtoffer misschien zelf eveneens gedronken had. Dan zou een zekere mate van uitlokking meegespeeld kunnen hebben.

Nationale denktank wil leeftijdsgrens alcohol naar 18 jaar

De Nationale Denktank 2008 heeft zijn eindrapport nog juist voor het einde van 2008 uitgebracht. Het rapport bevat een reeks van aanbevelingen om de jeugd in Nederland gezonder te laten leven. Het kiest daarbij onomwonden voor één leeftijdsgrens van 18 jaar voor alle alcoholhoudende dranken. Minister Rouvoet heeft het rapport in ontvangst genomen.

Volgens het rapport gedraagt bijna de helft van de jongeren tussen 10 en 20 jaar zich ongezond. De jongeren zijn zich daar niet van bewust : maar liefst 83% vindt van zichzelf dat men juist gezond leeft. Zij zien drugsgebruik en roken als de grootste bedreigingen voor hun gezondheid, en zijn opmerkelijk onverschillig tegenover de risico's van alcoholgebruik. Bijna de helft van die leeftijdsgroep vindt dat je bij zes glazen drank op een avond nog niet teveel hebt gedronken. Ook tegenover overgewicht staan zij zeer toegeeflijk. Echter, één op de tien jongeren lijdt aan ernstig overgewicht.

Het rapport beveelt een harde aanpak van het alcoholgebruik door jongeren aan. Er zou één leeftijdsgrens van 18 jaar gesteld moeten worden voor het kopen van alcohol door jongeren. In overeenstemming hiermee zou voor het verbod op het bezit van alcohol in de openbare ruimte, eveneens een leeftijdsgrens van 18 jaar gesteld moeten worden. In het wetsontwerp hiervoor dat in voorbereiding is, wordt

nog gesproken van 16 jaar.

Ook de "breezertaks" komt weer uit de doofpot. Dit voorstel van de vorige minister van Volksgezondheid, vond destijds geen genade in de ogen van de toenmalige Tweede Kamer. Het rapport van de Denktank stelt nu voor om over te gaan tot invoering van een speciale belasting op zoete alcoholhoudende mixdranken van minimaal 60 cent per flesje.

De naleving van de leeftijdsgrens zou verbeterd moeten worden door de aanstelling van extra controleurs. Volgens het rapport zijn ongeveer zesmaal zoveel controleurs nodig als er nu zijn. Reclame via radio en TV voor ongezonde producten, inclusief alcohol, zou verboden moeten worden tussen vier uur 's middags en negen uur 's avonds. Reclame voor snoep en snacks zou zich niet meer op kinderen beneden 12 jaar mogen richten. Om ongezond gedrag vroegtijdig te kunnen ontdekken, zou een "lifestyle check" ontwikkeld en uitgevoerd moeten worden.

In Nederland kanker doodsoorzaak nummer één

December vorig jaar berichtte de Wereld Gezondheids Organisatie (WHO) dat kanker vanaf 2010 wereldwijd de meest voorkomende doodsoorzaak zou zijn. Wij berichtten daarover in het vorige nummer van dit blad. Inmiddels verschenen begin februari de gegevens van het CBS voor de sterfte in Nederland in de eerste tien maanden van 2008. Hieruit blijkt dat de verwachting van de WHO in Nederland reeds in 2008 is uitgekomen.

Kanker heeft hart- en vaatziekten naar de tweede plaats verdrongen. In de eerste tien maanden van vorig jaar overleden in ons land 33.900 mensen aan kanker, tegenover 33.100 aan hart- en vaatziekten. De sterfte aan deze laatste loopt in ons land al jaren terug. Hart- en vaatziekten zijn beter te behandelen dan kanker. Daardoor overleven meer mensen de ziekte. Overigens staan bij vrouwen hart- en vaatziekten nog wel op de eerste plaats.

De meest voorkomende vorm van kanker bij mannen is longkanker, op

afstand gevolgd door prostaatkanker. Bij vrouwen is borstkanker verreweg de meest voorkomende vorm van kanker. Toch sterven meer vrouwen aan longkanker dan aan borstkanker. De laatste is namelijk beter te behandelen dan longkanker. De totale sterfte aan longkanker neemt overigens geleidelijk af doordat het aantal rokers afneemt.

Volgens kankerepidemioloog Van Leeuwen van het NKI valt op dit moment de kankersterfte het meest effectief terug te dringen door het aantal rokers nog verder terug te dringen. Als tweede middel noemt hij terugdringen van overgewicht. Overgewicht draagt bij aan diverse vormen van kanker.

Merkwaardigerwijs bleef in de krantenberichten naar aanleiding van de CBS-cijfers, de rol van alcohol onvermeld. Alcoholgebruik draagt bij aan diverse vormen van kanker (kanker van mond, ingewanden en klieren, maar ook van borstkanker). Naar schatting is ongeveer 3 procent van alle vormen van kanker tezamen, te wijten aan alcoholgebruik.

DODELIJKE STEEK- PARTIJ IN CAFE

In het anders zo rustige dorp Nunspeet, werd juist voor het begin van het nieuwe jaar een man bij een ruzie doodgestoken. In Nunspeet is geschokt gereageerd op de dood van het 31-jarige slachtoffer, die als uit-smijter in een discotheek werkte, en bij het uitgaanspubliek bekend en geliefd was. De 49-jarige dader werd kort na de steekpartij door de politie op straat gearresteerd.

Dader en slachtoffer kenden elkaar. Zij hadden beide als stratenmaker bij de gemeente gewerkt. Om nog onbekende reden ontstond er in een café aan de Stationslaan op de bewuste avond ruzie tussen de twee mannen. De 49-jarige vertrok, maar keerde later terug gewapend met een mes. Daarmee stak hij meerdere malen in op het slachtoffer, dat ter plaatse overleed.

Dat hij naar huis ging om een mes te halen, zal hem t.z.t. door de rechter zwaar worden aangerekend. Want daardoor is het geen uit de hand gelopen ruzie meer, maar een misdrijf met voorbedachten rade.

En dit...

... was een minister die zijn carrière vaarwel kon zeggen door zijn alcoholgebruik. Het betrof de Japanse minister van financiën Nakagawa. Hij had in Rome de G-7, de bijeenkomst van de ministers van financiën van de 7 invloedrijkste landen bezocht. Na afloop daarvan was een persconferentie gepland.

Op die persconferentie verscheen Nakagawa zwaar dronken. Hij had waterige oogjes, sprak met een dikke tong en leek weg te dommelen. Enkele dagen later had hij zijn ontslag als minister. Niet de eerste die zijn carrière ontijdig zag eindigen door alcohol . . . . .

* * *

... was het beest in de mens dat door alcohol gewekt werd. Een 35-jarige man reed op de snelweg bij Aken achterop een vrachtwagen. Zijn passagier overleefde de botsing niet. Wat toen gebeurde was onmenselijk.

De dronken chauffeur sleepte zijn passagier naar de linkerkant van de auto, en legde hem daar op de weg. Zo zou het lijken of de overledene achter het stuur had gezeten. De chauffeur van de vrachtwagen had echter in zijn achteruitkijkspiegel gezien wie de auto bestuurde. Ook viel het de politie op dat de dronkelap ongedeerd was, terwijl de auto aan de rechterkant zwaar was beschadigd. Bij controle op het bureau bleek hij een alcoholgehalte in zijn bloed te hebben van 1,8 promille.

Alcohol kan mensen veranderen in onmensens . . . . .

* * *

... was een Belg die het niet zo nauw nam met zijn alcoholpromillage. Hij werd op een zondagmiddag gesignaleerd op de A-15 door een patrouillewagen van district Zuid-Holland Zuid. Hij reed richting Nijmegen, dus werden de collega's van Gelderland-Zuid gewaarschuwd.

In de buurt van Tiel werd de man staande gehouden. Inderdaad was hij flink dronken. Zo erg dat hij zijn rijbewijs ter plaatse moest inleveren. De politie was zo vriendelijk om hem op het station af te leveren. Zijn verdere reis moest hij per openbaar vervoer afleggen . . . . .

* * *

... was een dodelijk ongeval door alcohol in de scheepvaart. Het gebeurde vorig jaar zomer, maar de daders stonden pas in februari voor de rechtbank. Het betrof twee Leeuwarder zakenlieden.

De mannen hadden 's nachts met een snelheid van minstens 70 kilometer per uur over het Prinses Margrietkanaal gevaren. Daarbij waren zij tegen een vrachtschip geknald. Een passagier van hen was daarbij om het leven gekomen, en een tweede zwaargewond geraakt. Voor de rechtbank probeerden de zakenlieden de omgekomen passagier de schuld aan de botsing in de schoenen te schuiven. Hij zou de boot bestuurd hebben. Twee nog levende passagiers ontkenden dat ten stelligste.

Het Openbaar Ministerie eiste tegen de bestuurder van de boot veertien maanden celstraf, en tegen zijn compagnon drie maanden . . . . .

CANNABIS VERHOOGT DE RISICOBEREIDHEID

Landelijk experiment drugstest in het verkeer

Automobilisten kunnen sinds enkele weken worden aangehouden voor een speekseltest die het gebruik van drugs aan kan tonen. Voorlopig gaat het nog om een landelijk experiment. Eerder zijn er al experimenten op regionale schaal uitgevoerd door de politiekorpsen Twente en Gelderland-Zuid. De resultaten daarvan waren positief.

De resultaten van het landelijke experiment worden na drie maanden geëvalueerd. Als die ook positief zijn, wordt de speekseltest ingevoerd als wettelijk bewijsmateriaal. Tot nu toe gelden als wettelijk bewijs een bewerkelijke, tijdrovende gedragstest, of een bloedproef. Van die laatste is de uitkomst pas na 1 à 2 weken bekend.

Met de nieuwe speekseltest is er nu eindelijk een snelle en eenvoudige uitvoerbare test op druggebruik mogelijk. Agenten moeten ter plaatse kunnen controleren of iemand drugs heeft gebruikt.

De test op alcoholgebruik is pas massaal toegepast gaan worden bij verkeerscontroles toen de ademanalysator betrouwbaar gemaakt was. De vroegere bloedproef is daardoor geheel verdwenen.

Verslag Nieuwjaarsbijeenkomst

Nadat op 27 november 2008 Stichting ANGOB en Stichting Angob Vakantietoord één wettelijke eenheid waren geworden, hield de verenigde stichting op 11 januari haar eerste nieuwjaarsbijeenkomst. In feite een voortzetting van de nieuwjaarsbijeenkomsten die de camping (het vakantietoord) jaarlijks hield.

Ondanks de verleiding die er uitging van de mogelijkheid om die dag te gaan schaatsen op natuurijs, was de belangstelling goed te noemen. Het publiek bestond uit een goede mengeling van begunstigers van de ANGOB (met name uit het Westen van het land) en vaste gasten van de camping.

Na de ontvangst met koffie (of thee) en een oliebol, en voor de liefhebbers erwtensoepp, was eerst het woord aan campingbeheerster Bea Holmer. Zij heette de gasten hartelijk welkom, wenste hen een gelukkig nieuwjaar, en de kampeersseizoen. Vervolgens was het woord aan campingvoorzitter Wil Matla. Die hield een kort praatje over de werkzaamheden op de camping en gaf daarna het woord aan ANGOB-voorzitter Dingeman Korf.

Dingeman Korf gaf allereerst een verduidelijking met betrekking tot de samenvoeging van de twee stichtingen. Onder de verenigde stichting gaan twee bestuurscommissies functioneren, één voor het besturen van de camping en één voor het propageren van een alcoholvrije leefstijl. Zowel voor de vaste gasten van de camping als voor de begunstigers van de stichting verandert er in de praktijk dus maar weinig. De verenigde stichting is een soort overkoepeling. Het bestuur ervan gaat alleen beslissen over de grote lijnen van het beleid (begroting, investeringen, imago en dergelijke). Het onderdeel alcoholvrije leefstijl zal in de toekomst wat meer te zien zijn op de camping, en het onderwerp camping zal wat meer voorkomen in publicaties over alcoholvrije leefstijl.

Vervolgens gaf hij nog een kort overzicht van het alcoholbeleid van de overheid van de afgelopen tijd. Hij gaf

een opsomming van alle voorstellen voor dat beleid, die door tegenstand van de commercieel belanghebbenden de doofpot ingegaan waren. Dat leidde tot de conclusie dat het verwijderen van zoveel bouwstenen uit het beleid, had gemaakt dat het beleid veel overeenkomst was gaan vertonen met gatenkaas.

Verschuining G O

Voor het eerstkomende nummer van dit blad is 6 mei gepland als verschijningsdatum. Copij voor dat nummer graag uiterlijk 15 april bij de redactie.

BEGUNSTIGERSDAG 2009

Stichting ANGOB organiseert in 2009 wederom een begunstigersdag, en wel op zaterdag 12 september. Het programma zal in grote lijnen hetzelfde zijn als vorig jaar. De deelnemers zijn welkom vanaf 10.45 u, het programma begint om 11.15 u. Tussen de middag wordt een eenvoudige broodmaaltijd aangeboden. Deelname is gratis voor alle begunstigers van Stichting ANGOB. Nadere details over de invulling van het programma hoort u nog van ons.

BIJEENKOMST NOORDHOLLANDSE DRANKBESTRIJDERS IN ENKHUIZEN

Traditiegetrouw organiseert Andoafdeling Enkhuiizen weer een bijeenkomst voor alle Noordhollandse drankbestrijders (personen van buiten de provincie zijn overigens ook welkom). Deze bijeenkomst wordt gehouden op donderdag 23 april in de Nieuwe Doelen. Zaal open 10 uur, aanvang programma 10.45 u, aanvang middagprogramma 2 uur. In verband met de lunch graag van tevoren aanmelden: 0228 - 316 078 of 0228 - 312 155.

Hardcorefans drinken meer

Jongeren met een voorkeur voor muzieksoorten als hardcore, techno en reggae gebruiken vaker alcohol, cannabis en sigaretten dan jongeren met een andere voorkeur. Dat is uitgezocht door promovenda Juul Mulder van de faculteit Sociale Wetenschappen aan de universiteit van Utrecht.

Mevrouw Mulder verrichtte een onderzoek naar een eventuele relatie tussen de muziekvoorkeur van jongeren van 12 tot 16 jaar oud en probleemgedrag. Zij heeft aangetoond dat er inderdaad een relatie bestaat. De vraag wat oorzaak en wat gevolg is, kan zij nog niet beantwoorden. Leidt de muziek tot drinken en blowen, of leidt drinken en blowen tot een voorkeur voor bepaalde muziek? Of hebben beide een gemeenschappelijke oorzaak?

Verder onderzoek is nodig volgens de promovenda. Over de vraag naar de oorzaak, maar ook over de vraag of de muziek als een uitlaatklep voor agressie fungeert, of als een vluchtweg uit een onaangename werkelijkheid.

VERGETEN IS SLEUTEL TOT AFKICKEN

Volgens wetenschappelijk onderzoekers van de universiteit van Cambridge, is afkicken van drugs helemaal niet moeilijk als je vergeet dat je ooit verslaafd was. De onderzoekers zijn erin geslaagd om te verhinderen dat verslaafde ratten herinneringen aan hun drugsgebruik ophaalden.

De onderzoekers injecteerden een aantal ratten regelmatig met cocaïne. Na elke injectie deden ze in de kooi een lichtje aan. Dat zetten zij zolang voort totdat de ratten het lichtje niet meer los konden zien van de roes. Toen zij op een gegeven moment stopten met de toediening van cocaïne, was het aandoen van het lichtje voor de ratten het startschot om actief op zoek te gaan naar een nieuwe dosis drugs.

Dat verslaafde gedrag van de ratten verdween wanneer de onderzoekers hen van tevoren een medicijn toedienenden dat de NMDA-glutaminaat receptoren in hun hersenen blokkeerde. Deze receptoren zijn, ook bij de mens, betrokken bij het ophalen van herinneringen. Bij de ratten was één enkele dosis al voldoende om ze een maand lang van hun verslaving af te helpen.

Hersenspecialisten denken dat de behandeling met medicijnen die genoemde receptor blokkeren, een grote rol gaat spelen in de verslavingszorg. Het is namelijk al heel lang bekend dat ex-gebruikers vaak in hun oude gedrag terugvallen wanneer ze geconfronteerd worden met de factoren die verbonden waren met hun vroegere drugsgebruik.

Het bericht waaraan wij het voorgaande ontleen, spreekt niet over alcoholverslaving. Het is echter zeer waarschijnlijk dat daarbij dezelfde mechanismen van kracht zijn.

VERSLAAFDE ARTSEN GEVAARLIJK VOOR PATIENTEN

Het aantal krantenberichten over verslaafde artsen is de afgelopen tien jaar duidelijk toegenomen. Particuliere ontwenningssklinieken constateren een toename van het aantal patiënten uit de medische wereld. Of de toename echt zo groot is als hij lijkt, valt echter te betwijfelen.

Een uroloog van een academisch ziekenhuis in het Zuiden van het land, heeft jarenlang zijn werk gedaan terwijl hij verslaafd was aan heroïne en cocaïne, zo bleek enkele maanden geleden. Het bericht kreeg in De Telegraaf de kop "Stoned aan operatietafel", en sprak verder over levensgevaarlijke situaties. De betreffende uroloog is inmiddels ontslagen en heeft behandeling gezocht in privéklinieken in het buitenland.

Een ander recent geval dat veel publiciteit kreeg, betrof een KNO-arts van een groot streekziekenhuis in het midden van het land. Bij hem was alcohol het verslavende middel. Hij dronk soms een halve fles whisky voordat hij aan de operatietafel verscheen. Dat hij geen doden op zijn geweten heeft, mag een wonder heten. Ook hij kreeg ontslag. Inmiddels is hij afgekickt in een Engelse privékliniek.

Medisch specialisten zoeken, net als bijvoorbeeld advocaten, burgemeesters of bedrijfsdirecteuren, wanneer zij verslaafd zijn geraakt meestal genezing bij een particuliere afkickkliniek. Eén van de grotere afkickklinieken voor welgestelden in ons land, is SolutionS Center in Voorthuizen. Onder de behandelenden van het laatste jaar telde men diverse chirurgen, een KNO-arts, een neuroloog, een internist, een uroloog en vier tandartsen. Daarnaast vooral veel advocaten.

Het is van oudsher bekend dat medici meer risico lopen dan bijvoorbeeld leraren of ambtenaren, om verslaafd te raken aan "geneesmiddelen". Zij hebben toegang tot medicijnen als morfine en cocaïne. Daarvoor kunnen zij zelf een recept uitschrijven. De Nederlandse speelfilm "Dokter Pulder zaait papavers" heeft destijds daarnaast het beeld van drugs uit eigen kweek bekend gemaakt.

In het verleden waren de gevallen van verslaving onder artsen minder in de publiciteit dan tegenwoordig. De beroepsvereniging had een sterke neiging om die gevallen met de mantel der liefde te bedekken. Het Medisch Tuchtcollege liet zich alleen binnen de medische wereld horen. De verslaafde artsen verdwenen met stille trom, ziekenhuisartsen werden huisarts of keuringsarts, en andersom.

Tegenwoordig zijn patiënten veel mondiger, hebben alle ziekenhuizen officiële klachtenprocedures en is het Medisch Tuchtcollege gemakkelijker toegankelijk en opener in zijn berichtgeving geworden. Een deel van de toename van het aantal verslaafde artsen dat hulp zoekt, is ons inziens een gevolg van die toegenomen openheid. Vroeger waren ze er ook al, maar niemand ontdekte ze toen.

Daarnaast heeft de opkomst van de particuliere, gespecialiseerde klinieken ons inziens eveneens gezorgd voor een grotere toeloop van welgestelden naar ontwenningssentra. Afkicken gaat beter wanneer je dat doet samen met lotgenoten met wie een goed gesprek kunt voeren over wat je beroert.

Al met al zal de toename van de alcoholproblematiek in de samenleving als geheel, ook onder artsen zijn weerspiegeling vinden. Maar zo sensationeel als sommige kranten het de afgelopen maanden beschreven hebben, is de toename van de verslavingsproblematiek in de medische wereld zeker niet.

Dingeman Korf

Nieuw rapport : accijnzen wel degelijk effectief voor alcoholmatiging

Een nieuwe studie naar het effect van de alcoholaccijnzen, wijst ondubbelzinnig uit dat de accijnsheffing een effectief middel is om de alcoholconsumptie af te remmen. De studie is verricht door een werkgroep van het College of Medicine van de universiteit van Florida.

De werkgroep onderzocht voor zijn studie 112 verschillende publicaties van de afgelopen 30 jaar die de toets der kritiek konden doorstaan. Opdrachtgever voor het onderzoek was de Robert Wood Johnson Foundation. Het onderzoek stond onder leiding van prof. A.C. Wagenaar van de universiteit van Florida.

Een met behulp van een computerprogramma uitgevoerde statistische analyse ("meta-analyse") liet een duidelijke correlatie zien tussen de prijs van drank en de hoeveelheid van die drank die er gedronken werd. Die correlatie bleek zowel op te gaan voor lichte als voor zware drinkers, zowel voor jonge drinkers als voor drinkers van middelbare leeftijd. De studie is gepubliceerd in het februarinummer van het blad Addiction.

Verhoging van de accijnzen op alcoholhoudende drank, is dus een effectief middel ter verbetering van de volksgezondheid over de hele linie. Zowel de lichte drinkers als de zware drinkers ondervinden een positief effect van een

Alcoholproblemen ouderen vragen aparte aanpak

Volgens het CBS telt ons land momenteel ongeveer 2,4 miljoen 65-plussers. Die hebben gemiddeld vaker psychische problemen dan de jongere generaties. Volgens de onlangs benoemde hoogleraar ouderpsychologie mevr. A.M. Pot werkt de klassieke psychologie vaak onvoldoende bij bejaarden.

Naar verwachting zal het aantal 65-plussers van de huidige 2,4 miljoen toenemen tot circa 3,6 miljoen in 2025. Daarmee wordt de gezondheidszorg in toenemende mate ouderenzorg. Dat vergt een aparte aanpak om de levenskwaliteit en geestelijke gezondheid van die ouderen op peil te houden.

Ouderen kunnen grote veranderingen moeilijker aan dan jongeren. Lichamelijke aftakeling, verlies van dierbaren om hen heen, toenemende eenzaamheid en chronische ziekten, hebben een groot effect op hun psychisch welbevinden.

De alcoholproblematiek onder ouderen is groot. Sommigen van hen grijpen naar de fles om troost te zoeken. Bij anderen is het alcoholgebruik heel geleidelijk, haast ongemerkt toegenomen. Alcohol kan onder andere depressieve klachten veroorzaken, of bestaande klachten verergeren.

In 2007 meldden zich zeventien duizend 55-plussers bij de verslavingszorg. Geschat wordt dat in totaal tussen de 150.000 en 200.000 ouderen problemen met alcohol hebben.

prijsverhoging van drank. Iemand met een lichte leververvetting of licht overgewicht, raakt zijn "kwaal" misschien wel helemaal kwijt. En drinkers met zwaardere vormen van alcoholische kwalen, ondervinden in ieder geval een verlichting van hun kwaal. Verbetering dus van de volksgezondheid over een breed publiek.

Prijsverhoging van drank bleek verder niet alleen de consumptie per individuele drinker te verminderen, maar ook het percentage drinkers onder de bevolking. Ook wat dit betreft dus winst voor de volksgezondheid.

Het veelgehoorde argument dat prijsverhoging van drank vooral effect zou hebben op matige drinkers, die toch al geen problemen ondervinden, is door deze nieuwe studie definitief naar fabeltjesland verwezen. Nu moeten de regeringen van de Westeuropese landen het rapport nog tot zich laten doordringen, en besluiten tot een gecoördineerde accijnsverhoging voor alcoholhoudende dranken.

Dingeman Korf

FEITEN EN COMMENTAREN OVER ALCOHOL EN DRUGS

109-de jaargang no. 3

mei-juni 2009

Alcoholvriendelijk cultuurpatroon moet aangepakt worden

Dit jaar is het dertig jaar geleden dat het Nederlandse alcoholgebruik zijn top bereikte. Sindsdien is de consumptie per inwoner met een kleine tien procent gedaald. Als we bedenken dat tussen 1955 en 1979 de stijging zo'n 350 procent bedroeg, dan is wel duidelijk dat die daling met krap 10 procent nog geen zoden aan de dijk zet.

Verontrustend is daarbij het feit dat genoemde enorme stijging plaats vond in slechts 24 jaar, terwijl in de veertig jaar daarna ondanks vele inspanningen, slechts een daling van nog geen tien procent bereikt kon worden. Hoeveel tijd en hoeveel inspanningen gaat het dan kosten om de consumptie terug te brengen tot bijvoorbeeld de helft van die van 1979 ? Of is het op voorhand uitgesloten dat dat niveau ooit nog bereikt wordt ?

Het hoge alcoholgebruik brengt al zo'n veertig jaar allerlei nadelige gevolgen met zich mee. Het aantal verslaafden bijvoorbeeld, is toegenomen van een geschat aantal van 23.000 in 1955 naar ruim 300.000 nu ! Ziekte, invaliditeit en sterfte door alcohol hebben een prominente plaats in de statistieken veroverd. Geweldpleging en vandalisme met alcohol als oorzaak, zijn een alledaags verschijnsel geworden. De laatste jaren is daar het excessieve drinken door jongeren bij gekomen. De gevolgen daarvan zullen pas na verloop van jaren in hun volle omvang kenbaar worden.

Dit alles heeft grote consequenties voor het functioneren van onze samenleving. Om te beginnen economische consequenties. Alles bij elkaar genomen, veroorzaakt alcohol voor de samenleving een jaarlijkse schadepost van zo'n 2½ miljard euro.

Daarnaast zijn er psychologische en maatschappelijke consequenties. Alcohol is een belangrijke oorzaak van kinder- en vrouwenmishandeling, uitgaansgeweld, werkloosheid, echtscheiding, enz. Daaruit vloeien veel trauma's voort. Alcohol doet daardoor afbreuk aan het levensgeluk van heel veel mensen.

Al ruim veertig jaar is alcohol op vrijwel elke straathoek te koop. Er zijn in ons land zo'n 60.000 verkooppunten. Veel meer dan tachtig jaar geleden. Iedere supermarkt staat vol drank.

Naast overmatig veel verkooppunten, zien wij ook overmatig veel reclame voor alcohol. Alcoholreclame valt buitenshuis niet te ontlopen. Binnenshuis evenmin, advertentieblaadjes, dagbladen, tijdschriften, radio en televisie brengen die reclame bij iedereen thuis. Kortom, alcohol is alomtegenwoordig in onze samenleving.

Iedere Nederlander wordt daardoor van jongs af aan geconfronteerd met "alcohol" in vele vormen. Daardoor heeft de mening postgevat dat alcohol gewoon is, dat alcohol er bij hoort in vrijwel alle situaties. Wat gewoon is en algemeen aanvaard wordt kan nooit slecht zijn, wordt dan de achterliggende gedachte. Er is daardoor een generatie opgegroeid die gehersenspoeld is door de alcoholcultuur. Het resultaat daarvan is dat begrip voor de nadelen van alcohol bij hen afwezig is, en zij hun kinderen geen kritische houding tegenover alcohol meer bijbrengen.

De afwezigheid van een kritische houding tegenover alcohol bij de meerderheid van het publiek (lees : kiezers) maakt dat het alcoholbeleid blijft steken in symptoombestrijding. De "cultuur" van de alcohol wordt niet aangepakt.

Dr. ir. D. Korf

Franse alcoholwet aangescherpt

Economische crisis doet bierconsumptie dalen

Bierbrouwer Heineken heeft in het eerste kwartaal van 2009 beduidend minder bier verkocht. Het verkochte aantal hectoliters van de bedrijven die een jaar geleden ook al deel uitmaakten van het concern, lag 6,3 procent lager dan het overeenkomstige volume van 2008. Zoals bekend, nam Heineken later in 2008 samen met het Deense Carlsberg de Britse brouwer Scottish & Newcastle over.

Doordat de prijzen hoger lagen dan een jaar eerder, werd de volumedaling enigszins gecompenseerd. De omzet (in geld) daalde met ca 1 procent. Tellen wij Scottish & Newcastle mee, dan was er sprake van een stijging bij volume zowel als omzet.

In totaal verkocht Heineken 25,6 miljoen hectoliter bier. Het grootste deel hiervan (18,5 miljoen hectoliter), werd in Europa verkocht.

Tot nu toe betaalt Heineken geen compensatie voor de schade die zijn product aanricht. Het principe "de vervuiler betaalt" wordt blijkbaar niet op elke industrie toegepast.

Ook in Frankrijk zijn "binge drinking" en comazuipen onder jongeren aan de orde van de dag. De minister van volksgezondheid Roselyne Bachelot wil daarom komen tot een strengere alcoholwet. Begin maart verleende de Assemblée Nationale goedkeuring aan een aantal onderdelen daarvan.

Zo komt er een verbod op de verkoop van alcohol en tabak aan jongeren onder de achttien jaar. Tot nu toe lag de grens bij 16 jaar. De machtige lobby van de wijnboeren verzette zich hevig tegen de verhoging van de leeftijdsgrens. Maar het argument van de minister dat het aantal ziekenhuisopnamen van jongeren beneden de 16 jaar met een alcoholvergiftiging, tussen 2004 en 2007 met vijftig procent was toegenomen, legde bij de volksvertegenwoordigers meer gewicht in de schaal.

Een totaalverbod op de verkoop van alcohol bij benzinstations verkreeg geen meerderheid in de Assemblée. Dit ondanks het feit dat in Frankrijk jaarlijks circa 3.000 doden in het verkeer vallen, waarvan naar schatting minstens een kwart ten gevolge van alcohol.

Wel gaat de nachtverkoop bij benzinstations ingeperkt worden. Tot nu toe gold een verbod op alcoholverkoop tussen tien uur 's avonds en zes uur 's ochtends. Voortaan gaat het verbod vier uur eerder in, dus vanaf zes uur 's avonds, en eindigt het twee uur later, dus om acht uur 's morgens.

Ook gaan de "open bars" verboden worden. Dat zijn gelegenheden waar men na het betalen van een vaste toegangsprijs, zoveel mag drinken als men wil. De lobby van de wijnboeren wist echter wel te bewerkstelligen dat expliciet wordt vastgelegd dat wijnproeverijen geen "open bars" zijn, maar tijdelijke evenementen.

Reclame voor alcohol op internet, waarover tot nu toe niets geregeld was, komt ook onder de nieuwe wet te vallen. Die reclame wordt toegestaan, met uitzondering van websites die "zich voornamelijk richten op de jeugd". Dat opent ons inziens de weg naar ellenlange discussies en zich jarenlang voortslepende rechtzaken over de afgrenzing van het begrip "zich voornamelijk richten op de jeugd".

Veertig jaar geleden stond Frankrijk nog op de eerste plaats van de ranglijst naar hoofdelijk alcoholgebruik, met een consumptie van meer dan zestien liter. Tien jaar geleden stond het op de derde plaats, met iets meer dan elf liter. Vandaag de dag staat Frankrijk op de elfde plaats, met zo'n 9,3 liter. Het resultaat van een consequent voortgezet ontmoedigings- en inperkingsbeleid. De wijnlobby mag dan telkenmale voorstellen van de regering afzwakken, wat er overblijft is voldoende voor een verdere daling. De verhoging van de leeftijdsgrens zal op den duur ook de consumptie boven de grens doen verminderen.

Dingeman Korf

Wordt cider de nieuwe trend op alcoholgebied ?

HEINEKEN WIL NIET-DRINKERS AAN DE DRANK BRENGEN

Alcohol is modieus geworden. Dat betekent dat er telkens weer een ander drankje met veel reclamegeweld naar voren wordt gebracht. De afgelopen jaren hebben wij mixdrankjes, frisbier, witbier en rosé zien passeren. Komende zomer wordt de zomer van de cider. Als het aan Heineken ligt tenminste.

Cider wordt geproduceerd door vergisting van appels. Het is dus appelwijn. Het alcoholgehalte is wat lager dan van wijn uit druiven. Het wordt op grote schaal geproduceerd in Normandië en Bretagne. Daarnaast vindt er productie plaats in Zuid-Duitsland, Oostenrijk en Engeland. De bereiding vindt plaats door vergisting op industriële schaal, vergelijkbaar met het brouwen van bier uit gerstemout.

Cider is in Engeland al tientallen jaren populair. Door de overname van het brouwconcern Scottish & Newcastle, verkreeg Heineken vorig jaar ook de beschikking over ciderbrouwerijen. En wat nog belangrijker was : het merk "Strongbow", één van de populairste merken cider.

Een eerste poging vorig jaar om cider op wat grotere schaal in Nederland populair te maken, namelijk onder de naam Charli en bedoeld als alternatief voor vrouwen die bier niet lekker vinden, was geen onverdeeld succes. Een horeca-variant onder de naam Jillz, eveneens vorig jaar op de Nederlandse markt gebracht, verging het weinig beter.

Voor komende zomer wil Heineken cider op grote schaal promoten. Nu onder het Engelse etiket "Strongbow Gold". De verkoop mag echter niet ten koste van het eigen Heineken bier gaan. Met een prijs die ongeveer gelijk is aan Heineken bier, en een alcoholgehalte van 5 procent, moet een geheel nieuwe markt aangeboord worden.

Woordvoerder Pascal van Ham van Heineken zegt daarover : *"Er zijn ruim zes miljoen volwassenen in Nederland die niet of nauwelijks bier drinken. Wij willen hen ook graag als klant. Bovendien daalt de bierconsumptie al jaren licht"*. Met andere woorden, Heineken vindt dat er in Nederland nog meer alcohol gedronken moet gaan worden. Een nieuwe markt, net als de nieuwe markt die Bacardi aanboorde met zijn breezers (met desastreuze gevolgen).

Openlijker dan ooit heeft Heineken hiermee te kennen gegeven dat het bierconcern lak heeft aan het alcoholmatigingsbeleid dat het ministerie van Volksgezondheid probeert te voeren.

Dingeman Korf

COLOFON

De GO : tweemaandelijks voorlichtingsblad over alcohol en drugs, uitgegeven door de Stichting ANGOB. ISSN 0166-2880.

Postabonnement € 10,- per jaar.

Verantwoordelijk eindredacteur:

Dr. ir. D. Korf, Dresselhuisweg 20, 4105 DB Culemborg, tel 0345-473239, e-mail: dkorf@tiscali.nl

Administratie:

W. Matla, Hof van Delftlaan 119, 2613 BL Delft, tel. 015-2126904, giro 849 058.

Artikelen voorgaande nummers:
www.angob.nl

Vergewisplicht tot 20 jaar dicht het lek niet

DRANK KOPEN NOG STEEDS GEMAKKELIJK

Het excessieve drinken door jongeren, heeft de druk op de regering verhoogd om de leeftijdsgrens voor drank beter te handhaven. De alcoholbranche en het CBL zijn bang voor strengere regelgeving. Die kan hun omzet kosten. Daarom hebben zij zelf een voorzichtige aanscherping doorgevoerd. Die blijkt echter niet te werken.

Het is bij wet verboden om zwak-alcoholhoudende drank te verkopen aan jongeren beneden de 16 jaar, en sterke drank aan jongeren beneden de 18 jaar. In de praktijk is gebleken dat er weinig wetsbepalingen in ons land zijn, waar zo massaal de hand mee wordt gelicht als die betreffende de leeftijdsgrens voor het mogen kopen van alcohol.

Caissières zijn verplicht om bij twijfel over de leeftijd van iemand die alcohol wil kopen, die persoon om legitimatie te vragen. Dat gebeurde tot nu toe nauwelijks, door intimidatie, uit angst voor represailles, enz. Je zult als verkoper van 18, maar een fors uitgevallen leider van een groep jongens van 14 tot 16 tegenover je krijgen.

Verhogen van de minimumleeftijd voor kassapersoneel naar bijvoorbeeld 25 of 30 jaar, zou de problemen sterk kunnen verminderen. Maar dat wil het CBL (lees de supermarkten) niet. Dat zou hen teveel geld gaan kosten.

Nog beter is de aanpak om de caissières te ontheffen van hun vergewisplicht, en de controle op afstand te laten uitvoeren. Het Bredase bedrijf HEM heeft apparatuur daarvoor ontwikkeld. Wij berichtten daarover precies een jaar geleden onder de kop "Koper van alcohol met webcam bekeken". Ook hierover is het CBL niet enthousiast. Omzetverlies ligt namelijk voor de hand.

Om opgelegd krijgen van ongewenste maatregelen te voorkomen, heeft het CBL zelf een maatregel bedacht: een algemene, in alle winkels bekend te maken identificatieplicht voor iedereen die alcohol wil kopen en **er jonger uitziet dan 20 jaar**. De inschatting "jonger dan 20 jaar" blijft echter een subjectief oordeel van de caissière. En een geschatte leeftijd van 20 jaar ligt te laag om effectief te zijn.

De maatregel van het CBL is daarom een zachte, en bij voorbaat niet waterdichte maatregel. Iemand die er ouder uitziet dan zijn kalenderleeftijd kan nog steeds ongehinderd langs de kassa slippen. En iemand die er jong uitziet voor zijn leeftijd, zal vaak ten onrechte staande gehouden worden. Wij schreven hierover reeds in het vorige nummer van dit blad.

Dat het CBL een boterzachte maatregel met zo weinig mogelijk effect op de omzet wil, wordt ook duidelijk uit de voorgeschiedenis. Toen namelijk het ministerie van VWS in 2006 voorstelde om een vergewisplicht voor alcoholverkopers in te voeren tegenover kopers die er jonger uitzien dan 25 jaar, stond de Stiva mede namens het CBL op zijn achterste benen. Een vergewisplicht tot 25 jaar kon wel eens flink omzet kosten.

Eén van de toen gebruikte argumenten luidde dat het invoeren van nog een derde leeftijdsgrens (naast die van 16

en van 18 jaar) verwarring zou scheppen. Nu voert het CBL zelf een derde leeftijdsgrens in. Schept die geen verwarring?

Inmiddels is al bewezen dat de maatregel van het CBL het kopen van drank beneden de leeftijdsgrens nog steeds toelaat. Het AD stuurde onlangs twee "mystery shoppers" er op uit, twee meisjes van respectievelijk 15 en 22 jaar. Bezocht werden vier supermarkten in Tilburg. Bij drie van de vier kreeg de jongste probleemloos wijn en bier mee. Bij slechts één supermarkt moest de jongste zich legitimeren (en viel toen door de mand).

Erger nog was het dat in een slijterij van Gall & Gall het meisje van 15 zonder problemen een fles sterke drank kon kopen. En dat terwijl in genoemde slijterij op verschillende plekken werd medegedeeld dat klanten onder de 24 jaar altijd om legitimatie gevraagd wordt!

Dingeman Korf

IN ZEELAND HELFT CANNABISTOERISTEN STONED ACHTER HET STUUR

Jaarlijks krijgen de "coffeeshops" in de Nederlandse grensstreek tienduizenden bezoekers uit het buitenland. Velen stappen na het gebruik van hasj of wiet weer in de auto om naar huis te rijden. Dat levert gevaar op in het verkeer.

Het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Zeeland (ROVZ) heeft samen met het Belgisch Instituut voor de Verkeersveiligheid (BIV) onderzoek gedaan naar de situatie in Zeeland en het aangrenzende gebied in België. Dat leidde tot de constatering dat de helft van de bezoekers aan coffeeshops in Zeeland, onder de invloed van softdrugs weer ging autorijden.

Om aan die ongewenste situatie een einde te maken, zijn de Belgische provincie Oost-Vlaanderen, de Nederlandse provincie Zeeland en de gemeente Terneuzen medio april voor gezamenlijke rekening een campagne begonnen. De meertalige campagne draagt de naam "Don't Blow and Drive".

Vorig jaar was al een proefproject gestart. Daarbij werkten aangehouden automobilisten vrijwillig mee aan het opsporen van drugs via het speeksel. Binnenkort worden de resultaten van de proef bekend. Dan zal duidelijk worden of de speekseltest betrouwbaar is als voorselectiemiddel bij het opsporen van drugsgebruik door automobilisten.

Hoeveel verkeersongevallen het gevolg zijn van drugsgebruik is niet precies bekend. Bij het begin van het proefproject vorig jaar, zei minister Eurlings dat er in Nederland naar schatting jaarlijks 80 peronen om het leven komen bij drugsgerelateerde verkeersongevallen.

Veel alcohol beneden de leeftijdsgrens bij carnaval

Tijdens de afgelopen carnavalsperiode, heeft de Voedsel en Waren Autoriteit (VWA) haar controles met name gericht op "hotspots" van jongeren. Daarbij is gecontroleerd op de naleving van de leeftijdsgrenzen voor de alcoholverkoop, en daarnaast ook op de naleving van het rookverbod.

De VWA-controleurs constateerden dat erg veel duidelijk te jonge tieners alcohol dronken. Hun leeftijd werd geschat op 12 tot 14 jaar. Er werden 25 bedrijven betrappt op het verstrekken van alcohol aan te jonge kinderen of het verstrekken zonder leeftijdsccontrole. Van die bedrijven kregen er 19 een boete, terwijl er 6 vanaf kwamen met een schriftelijke waarschuwing. Die laatste zes krijgen dus binnenkort opnieuw controle.

In Sittard verkocht een ondernemer tijdens het scholierencarnaval bier voor één euro per glas. Daar kwamen veel jongeren op af. Verstrekking beneden de leeftijdsgrens werd echter niet geconstateerd. Een supermarkt handelde meer in overeenstemming met de geest van de wet. Die had

een aparte balie ingericht voor de verkoop van alcohol en tabak, jongeren moesten zich legitimeren en er was een bord opgehangen met een datum er op. Was je na die datum geboren, dan werd er niets verstrekt.

Overtreding van het rookverbod werd in 45 gelegenheden geconstateerd. Van hen kregen 42 een boete en 3 een schriftelijke waarschuwing.

Ondanks alle waarschuwingen voor extra controles (ook de politie had gewaarschuwd, namelijk voor extra verkeerscontroles), werden er in de carnavalsperiode toch meer alcoholdelicten geconstateerd dan in "normale" tijden. Zo constateerde de politie Gelderland Zuid dat van de gecontroleerde automobilisten 2,1 procent te veel had gedronken. Normaal ligt dat beneden de anderhalf procent. Ook waren er meer vechtpartijen met gewonden en vernielingen in en bij horecagelegenheden (Arnhem, Eindhoven, Den Bosch en Utrecht haalden daarmee de landelijke pers).

Zolang de stijl van carnavalvieren niet verandert, zullen politie, VWA, ziekenhuizen en verzekeringsmaatschappijen er de handen vol aan houden.

Minimumprijs voor alcohol in Schotland

Als het aan de Schotse minister van Gezondheid ligt, wordt Schotland het eerste land van Europa waar de regering een minimumprijs voor drank vaststelt. De alcoholproblematiek is er dusdanig uit de hand gelopen, dat de minister radicale, maar daardoor ook omstreken maatregelen wil nemen.

De Schotse gezondheidszorg kampt met een vloedgolf van door alcohol (mede) veroorzaakte ziekten en kwalen zoals zwaarlijvigheid, leverziekten, suikerziekte, hartziekten, kanker en dementie. Volgens minister Sturgeon is de goedkope alcohol de grote schuldige. Uitgedrukt in procenten van het gemiddelde uurloon, is sterke drank nu bijna 70 procent goedkoper dan dertig jaar geleden. De voortijdige sterfte door alcohol is in diezelfde dertig jaar ruim verdubbeld.

In de Schotse supermarkten is bier goedkoper dan mineraalwater. Een fles wodka kost er nog geen zes pond. Schotland staat op de achtste plaats van de ranglijst naar hoofdelijk alcoholgebruik, met een consumptie van bijna 12 liter per inwoner per jaar. Dat veroorzaakt niet alleen ziekte, maar ook criminaliteit. Op uitgaansavonden veranderen horden agressieve dronken lieden sommige wijken van Glasgow tot een "no-go area". Daar moet je als toerist niet verzeild raken. Alcoholisch geweld en vandalisme kosten de Schotse maatschappij vorig jaar 2,25 miljard pond.

Behalve een minimumprijs voor de diverse categorieën alcoholhoudende dranken, wil minister Sturgeon speciale kortingen (bijv. happy hours) in de ban doen, al te uitbundige reclame verbieden, en lokale bestuurders de vrijheid geven om plaatselijk de leeftijd waarop alcohol in slijterijen kan worden aangeschaft, te verhogen van 18 naar 21 jaar.

Twee weken nadat Sturgeon zijn voorstellen bekend maakte, kreeg hij de steun van de voorzitter van

de National Health Service, sir Liam Donaldson, die eveneens pleitte voor een zeer drastische prijsverhoging van alcohol.

Toen de voorstellen van Sturgeon bekend werden, stonden de wijn- en gedistilleerdbranches op hun achterste benen. Woordvoerder Partington: *"de voorgenomen maatregelen van de regering helpen niet het alcoholmisbruik te beteugelen. De sociale achterstand moet worden aangepakt. Nu pak je slechts de gemiddelde consument aan. Die moet de prijs betalen voor het wangedrag van enkelen"*.

De redenering van Partington snijdt volgens ons geen hout. In de eerste plaats gaat het allang niet meer om "wangedrag van enkelen". Het gaat om hele horden. De alcoholproblematiek is allang niet meer een probleem van individuele personen, maar is een maatschappelijk probleem.

In de tweede plaats behoeft sociale achterstand helemaal niet tot alcoholisme te leiden. In de tijd van Domela Nieuwenhuis leidde sociale achterstand juist tot geheelonthouding. Denk maar aan zijn motto "denkende arbeiders drinken niet, en drinkende arbeiders denken niet". De oorzaak van de vlucht in de drank is niet gelegen in sociale achterstand, maar in een morele achterstand, in een gebrek aan geestelijke weerbaarheid.

Die geestelijke weerbaarheid is ondermijnd door jarenlange alcoholreclame. Maar over versterken van de geestelijke weerbaarheid van mensen zwijgt de alcoholbranche liever.

Dingeman Korf

EEN ALCOHOLVRIJE
LEEFSTIJL HALVEERT
DE KANS OP
SLOKDARMKANKER

WIJNPRODUCTIE VOORAL EEN EUROPESE ZAAK

De culinaire rubrieken van kranten en tijdschriften besteden veel aandacht aan wijn uit de "nieuwe wijnlanden": de VS, Australië, Zuid-Afrika en Chili. Dat zou haast doen vergeten dat vóór de opkomst van die nieuwe wijnlanden, er ook al meer wijn geproduceerd werd dan de markt aankon. Dat leidde tot opkopen van de onverkoopbare partijen, en omzetting ervan in spiritus en industriële alcohol.

De "oude wijnlanden" Frankrijk, Italië en Spanje zijn echter nog steeds veruit de grootste producenten ter wereld. Frankrijk is de grootste producent, met ca 55 miljoen hectoliter, Italië volgt met ca 49 miljoen hectoliter op de tweede plaats, en Spanje is derde met ca. 39 miljoen hectoliter. Op de vierde plaats volgen de Verenigde Staten met ca 20 miljoen hectoliter, iets meer dan de helft van de productie in Spanje.

Een land waar je nooit van hoort als wijnproducent, China, staat met circa 11 miljoen hectoliter op de zevende plaats. De vierde Europese wijnproducent, Duitsland, staat met circa 9 miljoen hectoliter op de negende plaats van de wereldranglijst.

De wijnproductie is dus heel scheef verdeeld over de wereld. Europa neemt een disproportioneel groot deel van de productie voor zijn rekening, en ook van de door wijn veroorzaakte ziekten, invaliditeit en voortijdige sterfte. Europa heeft dus wat uit te leggen aan de autoriteiten van de Wereld Gezondheids Organisatie (WHO).

NEDERLANDSE SCHOLIEREN QUA DRANKGEBRUIK IN EUROPESE TOP

Nederlandse scholieren van 15 en 16 jaar, scoren op alle aspecten van alcoholgebruik in de top vijf van de 35 landen van Europa. Zij drinken vaker dan het gemiddelde, zij drinken per keer meer dan het gemiddelde, en hun totale jaarconsumptie ligt boven het gemiddelde. Aldus de uitkomst van het vierde ESPAD onderzoek.

In 1995 werd in 26 Europese landen een enquête gehouden onder scholieren van 15 en 16 jaar. Om de ontwikkeling van het gebruik van alcohol, drugs en tabak onder jongeren te registreren, hadden die landen ESPAD opgezet (European School Survey Project on Alcohol and other Drugs). Sindsdien wordt om de vier jaar zo'n enquête gehouden. De laatste keer in 2007 in 35 landen.

De uitkomsten van het onderzoek

van 2007, werden eind maart dit jaar gepubliceerd. Er valt uit te concluderen dat Nederlandse schoolgaande jongeren van 15 en 16 jaar, nog steeds tot de "zuipschuiten" van Europa behoren.

Op het gebied van "vaak drinken" kwamen de Nederlandse scholieren op de tweede plaats. Alleen de Oostenrijkse scholieren dronken nog vaker alcohol. Vaak drinken werd gedefinieerd als meer dan tien keer per maand. Maar liefst 24% van de Nederlandse scholieren dronk vaak. Het gemiddelde voor Europa bedroeg 10% vaak-drinkers.

Op het gebied van hoeveelheid alcohol per keer, kwamen de Nederlandse scholieren op de vierde plaats. Scholieren in Denemarken, Engeland en Noorwegen dronken per keer (veel) meer. Maar ook de Nederlandse scholieren kwamen hier boven het Europese gemiddelde.

Het risico van alcoholgebruik werd door de Nederlandse scholieren laag ingeschat. Slechts 18% van hen denkt negatieve gevolgen te kunnen ondervinden zoals schade aan de gezondheid of problemen met de politie. Het Europese gemiddelde lag hier op 32%. Samen met Duitsland scoort Nederland hiermee het laagst.

Bij tabak nemen de Nederlandse scholieren een middenpositie in. Zij zitten vrijwel op het Europees gemiddelde van 22%. Op de eerste plaats staat hier (wederom) Oostenrijk, met 45% rokers onder de scholieren. Ook Tsjechië en Letland scoren hier hoog (beide 41%).

Met betrekking tot cannabisgebruik, komen de Nederlandse scholieren op de vijfde plaats (van de 35). Ruim een kwart (28%) zegt tenminste eenmaal in zijn leven cannabis te hebben gerookt. Het Europees gemiddelde ligt op 19%.

ALCOHOLPROBLEMATIEK NIET TE VERMINDEREN MET ALLEEN ACCIJSVERHOOGING

Het CPB heeft afgelopen februari een publicatie uitgebracht over accijnsheffing en regulerende maatregelen bij het terugdringen van roken, drinken en gokken door jongeren. Het CPB gaat ervan uit dat er een evenwichtige balans moet worden gevonden tussen enerzijds individuele consumptievrijheid en anderzijds beteugeling van maatschappelijke kosten.

In het vorige nummer van dit blad berichtten wij dat onderzoekers van het College of Medicine van de universiteit van Florida tot de conclusie waren gekomen dat accijnsheffing een effectief middel is om de alcoholconsumptie af te remmen. Zowel lichte als zware drinkers gaan minder drinken wanneer de prijs omhoog gaat. Accijnsverhoging is daarmee een effectief middel voor het bereiken van een breed gespreide verbetering van de volksgezondheid.

De onderzoekers van het CPB stellen hier tegenover dat het niet realistisch is om uitsluitend op het accijnsinstrument te vertrouwen bij het terugdringen van alcoholproblemen. Aanvulling van het accijnsinstrument met voorlichting en met wet- en regelgeving is onmisbaar om een juiste balans te vinden tussen consumptievrijheid en kostenbeheersing.

Roken en drinken zijn belangrijke oorzaken van voortijdige sterfte in de Europese Unie. Terugdringen van de consumptie van die twee genotmiddelen vermindert de voortijdige sterfte en levert dus maatschappelijk gezien winst op.

Na die conclusie vervolgt het CPB: *"Daar staat tegenover dat respect voor individuele keuzevrijheid impliceert dat mensen zoveel mogen roken (of drinken) als zij willen, indien zij geen maatschappelijke kosten veroorzaken".*

Een kille, puur economische visie op de maatschappij, en een ontkenning van de maatschappij als samenleving. Een maatschappij als optelsom van individuen zonder intermenselijke relaties. Een maatschappij waarin "samenleving" niet langer betekent "samenleven".

Mensen mogen zich volgens het CPB dus kapot roken of zuipen, als zij maar geen maatschappelijke kosten veroorzaken. Het verlies aan levensgeluk dat zij door hun gedrag veroorzaken bij hun familie en vrienden, kan echter uitwerking hebben op zowel de arbeidsproductiviteit als de gezondheid van familie en vrienden. Zelfs in economisch opzicht is de stelling van het CPB dus al aanvechtbaar. Laat staan wanneer wij zaken als medemenselijkheid en solidariteit als drijfveren voor alcoholbeperking en verbetering van de sociale gezondheid in de samenleving willen laten meetellen.

De individuele keuzevrijheid stuit dus niet alleen op een grens waar hij maatschappelijke kosten veroorzaakt, maar ook waar hij de humanitaire samenhang van de samenleving aantast. Alcohol en in iets mindere mate tabak, veroorzaken niet alleen maatschappelijke kosten, zij tasten ook het cement aan dat het bouwwerk van onze samenleving bijeenhoudt. Het CPB moet dus oppassen de individuele keuzevrijheid niet al te hoog te waarderen.

Alcoholmisbruik is een belangrijk gezondheids- en veiligheidsvraagstuk in Europa. Volwassenen drinken gemiddeld tweemaal zoveel als hun lichaam zonder schade op te lopen maximaal aankan. Veel ongevallen, criminaliteit en huiselijk geweld komen voor rekening van de alcohol. Drinken is een gewoonte die op steeds jongere leeftijd begint, hoewel de maatschappij er duidelijk belang bij heeft om minderjarigen bij de alcohol weg te houden.

Het persbericht van het CPB vervolgt dan: *"De alcoholaccijns is een vrij bot instrument om het drankmisbruik te beteugelen. Matige drinkers worden in hun consumptiemogelijkheden beperkt, omdat dronkelappen zich niet kunnen beheersen".* Een aanvechtbaar argument, maar één waarmee de matigen van nu voor zichzelf de weg naar de onmatigheid open willen houden. Immers de echt matige drinkers, die van één of twee glazen per dag, voelen de accijnsverhoging nauwelijks in hun portemonnaie. Naarmate men meer drinkt, gaat men de accijnsverhoging sterker voelen. In feite is accijnsverhoging een prachtig, want progressief werkend instrument. De grootste misbruikers krijgen de zwaarste lasten te dragen.

Het CPB bepleit om het accijnsinstrument, "meer dan tot nu toe" aan te vullen met regulerende maatregelen gericht op probleemgroepen als jongeren en zware drinkers. Vervolgens komt het met al toegepaste maatregelen als beperkingen op de verkoop van drank (al jaren beperkt: niet in benzinestations, geen branchevreemde alcoholverkoop, niet beneden de 16 jaar, enz.), en betere handhaving van het verkoopverbod aan minderjarigen. Verder verkleinen van de accijnsverschillen tussen de lidstaten van de Europese Gemeenschap.

Het CPB doet het enigszins voorkomen alsof tot nu toe het alcoholmisbruik vooral door accijnsverhoging is tegengegaan. Dat is onjuist. De aanpak heeft tot nu toe vooral bestaan uit voorlichting plus incidentele maatregelen als een verbod op de verkoop in benzinestations, in souvenirwinkels en dergelijke.

Overigens kunnen wij ons geheel vinden in het pleidooi van het CPB voor een aanpak van de problemen met een breed assortiment maatregelen. Maar een dergelijke aanpak werd al bepleit in de beleidsnota "Alcohol en Samenleving" van 1986!

Dingeman Korf

CONSUMENTENUITGAVEN DOOR CRISIS ANDERS BESTEED

Het slechte economische getij in de tweede helft van het jaar, heeft de consumentenuitgaven in 2008 volgens het CBS nauwelijks aangetast. Wel is er een duidelijke verschuiving te zien naar goederen die langer meegaan. Luxe uitgaven zoals aan vliegvluchten en aan horeca-bezoek zijn sterk teruggelopen.

Het totaal van de consumentenuitgaven steeg in 2008 nog met 1,5 procent, tegenover een stijging met 2,0 procent in 2007. Er werd 0,8 procent meer besteed aan goederen, en 2,0 procent meer aan diensten.

De horecasector als geheel, zag de omzet met 3 procent dalen. Dit ondanks het feit dat de prijzen met gemiddeld 4 procent stegen. Bij de café's was de daling het grootst: 6 procent. Dit

ondanks het feit dat de speciale eet-café's een kleine vooruitgang boekten. Hotels verloren veel zakelijke klanten. Restaurants daarentegen wisten hun omzet redelijk op peil te houden. Alleen de snackbarwinkels wisten in 2008 een duidelijke omzetstijging te boeken.

Café's zijn door de ontwikkelingen van de laatste jaren moeilijk verkoopbaar geworden. Zij staan gemiddeld veel langer te koop dan een paar jaar geleden. Dat is overigens niet alleen een gevolg van de economische crisis. Ook het prijsbeleid van de horeca heeft daaraan bijgedragen. Wij wezen er al eerder op dat de prijsstijging in de horeca de afgelopen tien jaar het dubbele van het inflatiepercentage heeft bedragen. Dat is natuurlijk niet jaren achtereen vol te houden zonder klanten te verliezen.

BREED PREVENTIEBELEID NODIG

In 2008 meer alcoholvergiftiging bij jonge kinderen

Vorig jaar werden 337 jonge kinderen met spoed wegens alcoholvergiftiging opgenomen in de Nederlandse ziekenhuizen. Een toename met 13 procent ten opzichte van 2007. De gemiddelde leeftijd van de slachtoffers was 15 jaar.

Bij spoedopnamen gaat het meestal om gevallen waar het slachtoffer (soms tijdelijk) buiten bewustzijn is (geweest) of in coma verkeert. Gevalen van ernstige alcoholvergiftiging dus. Merkwaardigerwijs liepen de gemeten bloedalcoholgehalten uiteen van 0,3 promille tot 5,5 promille. Het gemiddelde bedroeg 1,9 promille, wat overeenkomt met de hoeveelheid alcohol in tien standaardglazen.

Bij 0,3 promille is iemand gewoonlijk nog lang niet buiten bewustzijn. Als die 0,3 promille geen verschrijving is (moest het soms 1,3 of 3,0 zijn?), dan moet het betreffende kind naast alcohol ook nog iets anders in het lichaam gehad hebben. Gemiddeld waren de slachtoffers bijna drie uur buiten bewustzijn, met uitschieters tot 24 uur.

Kinderarts Van der Lely van de Delftse kliniek voor kinderen met alcoholvergiftiging, vindt het een raadsel dat sommige jongeren een promillage boven de vijf overleven. Alcohol kan al dodelijk zijn vanaf ongeveer 3 promille. Een promillage van 5 is ook voor veel volwassenen dodelijk.

In 2008 werden bijna evenveel meisjes als jongens opgenomen,

namelijk 48% meisjes tegenover 52% jongens. Het jongste slachtoffer was 11 jaar. De meeste kinderen (57 procent) kwamen 's nachts in het ziekenhuis terecht. In de loop van de avond kwam 35 procent. Veelal was er eerst thuis of bij vrienden "ingedronken" vanwege de kosten. Bijna de helft had vervolgens in de tweede helft van de avond het drinkgelag in de kroeg voortgezet.

De meeste kinderen zaten op het VMBO (46%), op de tweede plaats gevolgd door het HAVO (21%). Van het VWO kwam 14% van de slachtoffers. Vier van de vijf slachtoffers woonden nog gewoon met beide ouders thuis, één van de vijf woonde bij een gescheiden ouder. Kinderen van Nederlandse afkomst vormden de overgrote meerderheid (84%) van de patiënten.

Volgens Van der Lely komt comadrinken voor bij kinderen uit alle lagen van de bevolking. Belangrijk is volgens hem dat de drankjes die bij de jongeren in de smaak vallen, niet te duur en gemakkelijk verkrijgbaar zijn.

Het feit dat de meeste slachtoffers nog gewoon bij beide ouders wonen, betekent dat falende opvoeding of falend toezicht één van de oorzaken is van het excessieve drinken van

jongeren. Maar zoals Van der Lely al aangeeft, de alcoholbranche draagt ook een deel van de schuld doordat zij drankjes heeft uitgebracht speciaal gericht op de smaak van kinderen. Ook draagt de branche ons inziens schuld doordat zij haar reclame via advertenties en TV-spots overwegend op een jong publiek richt. Falende handhaving van de leeftijdsgrenzen, vooral in de supermarkten levert ook een belangrijke bijdrage. En tenslotte de groepsdruk onder de jongeren zelf.

Een beleid gericht op terugdringen van het excessieve drinken door jongeren, kan zich dus niet tot één of twee maatregelen beperken. Nodig is een breed beleid dat op alle hierboven genoemde terreinen maatregelen treft.

Dingeman Korf

JONG BEGINNEN MET
ALCOHOL ZET DE DEUR WID
OPEN NAAR EEN LEVEN VAN
GEMISTE KANSSEN

En dit...

... was een vraag voor de statistiekenmakers: ongeluk door alcoholgebruik of zelfmoord onder de invloed van alcohol?

Het gebeurde in de zaterdagnacht van het carnavalsweekeinde. Een 39-jarige dronken feestganger uit Borne werd even voor middernacht op een spoorwegovergang aangereden door een trein. Het was onduidelijk hoe hij tussen de gesloten overwegbomen was beland.

De man overleefde de botsing niet. De alcohol had weer een leven geëist.

***

... was een geval van poging tot doodslag na alcoholgebruik. Het gebeurde midden april in Breda en betrof een jonge Belg die te veel alcohol had ingenomen.

De 20-jarige man was omstreeks 01.30 uur aangehouden wegens zijn rijgedrag. De aanhoudende agent rook alcohol, en riep via de portofoon een collega met een ademanalysator op.

Voordat die er was, reed de Belg plotseling met gierende banden en hoge snelheid weg. De agent riep collega's op om de man aan te houden.

Twee agenten te paard hadden zich opgesteld aan de vermoedelijke vluchtroute. Zij zagen de man aankomen en gaven een stopteken. De Belg reageerde daar niet op, maar reed met onverminderde snelheid op één van de agenten af. Die kon zichzelf en zijn paard ternauwernood in veiligheid stellen.

Na een achtervolging door politieauto's werd de man uiteindelijk staande gehouden. Hij weigerde uit te stappen, waarop de agenten hem arresteerden. Op het politiebureau mocht hij allereerst zijn rijbewijs inleveren. Pas daarna werd een bloedproef afgenomen. Hij zal terecht moeten staan wegens poging tot doodslag op een agent te paard.

***

... was een daadwerkelijke en drievoudige doodslag. Het gebeurde op een zaterdagavond, in Duitsland nabij de Franse grens.

De door omwonenden gewaarshuwde politie drong het huis binnen toen er op hun bellen niet open werd gedaan. Zij troffen in de huiskamer de 47-jarige bewoner zwaar beschonken aan naast het dode lichaam van zijn vrouw. Zij was met bijlslagen om het

leven gebracht.

Bij verder onderzoek van de woning deden de agenten nog twee schokkende ontdekkingen. Op de bovenverdieping lagen de dode lichamen van een 20-jarige stiefdochter en van het 6-jarig zoontje van het echtpaar. Zij waren met messteken omgebracht.

Politie en omwonenden staan voor een raadsel. Vast staat dat de dader al flink gedronken had voordat hij de moorden pleegde.

***

... was nu eens een positief bericht. Guus Hiddink wil niet dat er een merk wodka naar hem wordt vernoemd.

Geheel buiten de succesvolle voetbaltrainer om, deponeerde een grote Russische distilleerderij augustus vorig jaar het merk "Hiddinka" bij het nationale merkenbureau. De distilleerderij wilde een concurrent de pas afsnijden die vier jaar geleden, ook geheel buiten de naamgever om, het inmiddels zeer populaire merk Poetinka (naar toenmalig president Poetin) op de markt bracht.

Poetin schijnt nooit geprotesteerd te hebben. Hiddink beraadt zich. Zijn woordvoerder laat weten dat Hiddink er absoluut niet blij mee is. Hij heeft namelijk als vaste stelregel dat hij zijn naam niet laat verbinden aan reclame voor tabak, alcohol en seks.

vervolgens optredende geweldpleging wordt er niet door voorkomen. En uitgaanders die door willen gaan tot de eerste trein van de volgende ochtend, blijven gewoon zitten en drinken.

De ouderwetse verplichte sluitings-tijd om 01.00 uur of 02.00 uur was zo gek nog niet.

Verschijsing GO

Voor het eerstkomende nummer van dit blad is 8 juli gepland als verschijningsdatum. In verband met vakantie van de redacteur copij graag uiterlijk 10 juni bij de redactie.

Begunstigersdag 12 sept. 2009

De begunstigersdag van Stichting ANGOB wordt dit jaar gehouden op 12 september. De opzet van de dag zal in grote lijnen gelijk zijn aan die van 2008. De deelnemers zijn welkom vanaf 10.45 u. Het programma begint om 11.15 u. met "bijpraten" over Stichting ANGOB en over het Nederlandse alcoholbeleid, met een inleiding door de voorzitter.

Evenals in 2008 zal er een beknopt jaarverslag aanwezig zijn voor de belangstellenden, deze keer dus een jaarverslag over 2008. Het verslag zal zowel handelen over de werkzaamheden van de Stichting, als een beknopt financieel verslag omvatten van de camping (een uittreksel uit het officiële, door de accountant gecontroleerde verslag).

Tussen de middag wordt een eenvoudige broodmaaltijd aangeboden. 's Middags is er een informatief programma. Deelname is gratis voor alle begunstigers van Stichting ANGOB en uiteraard ook voor de genodigden.

Nadere details over de invulling van het programma hoort u nog van ons.

IN MEMORIAM

J. van Galen - Broer

Op Tweede Paasdag is in de vrije natuur, op haar geliefde plekje voor de caravan heengegaan Janie van Galen-Broer. Gedurende bijna 40 jaar heeft zij samen met haar man Gerrit een plekje op camping 't Spook gehad.

Een groot deel van het seizoen genoten zij elk jaar van hun caravan, van de camping en van de omgeving. Zij waren ook graag geziene gasten.

Wij betreuren het zeer dat er nu een einde is gekomen aan haar aanwezigheid op onze camping. In onze herinnering zal zij blijven voortleven als een spontane en vrolijke vrouw.

Op de begrafenisplechtigheid waren veel van haar vrienden en bekenden van de camping aanwezig om haar de laatste eer te bewijzen.

Wij wensen Gerrit, de kinderen en de kleinkinderen veel sterkte bij het verwerken van dit plotselinge verlies.

Camping 't Spook

Contactgroep Utrecht e.o.

Secretaris Wim Stelte van de plaatselijke contactgroep Utrecht en omstreken van de ANGOB, vertoefte sinds enige tijd in het revalidatie- en verpleegcentrum Tamarinde aan de Neckardreef. De geplande bijeenkomst van 5 februari kon daardoor niet doorgaan.

Het verblijf van Wim in Tamarinde zal naar het zich laat aanzien nog geruime tijd duren. Daarom trokken op 21 april de vaste bezoekers van onze bijeenkomsten gezamenlijk naar Tamarinde. In een hoekje van de recreatiezaal praatten zij samen met de secretaris bij over recente zaken.

De eerstkomende bijeenkomst van onze plaatselijke contactgroep zal waarschijnlijk nogmaals in Tamarinde gehouden worden. Onze vaste bezoekers worden telefonisch verwittigd. Wie eventueel ook zou willen komen, stelle zich in verbinding met mevr. Mandersloot - Delies, tel. 030 - 24 46 813 of 06 - 21 - 952 212.

Vroeg op stap stimuleren met goedkoop bier ? ? ?

Kroegen en disco's klagen over het fenomeen van het "indrinken". Jongeren drinken met vrienden, thuis of in een drankkeet, alvast flink wat alcohol voordat zij gaan stappen. Die alcohol is veel goedkoper dan de alcohol in de horeca. Dus klaagt de horeca over omzetverlies.

Gevolg van het indrinken is dat die jongeren al half dronken zijn wanneer zij gaan stappen. Tijdens en na het stappen vinden dan ook veel geweldincidenten plaats. Ook komen de jongeren pas laat naar de kroeg of disco. Met als gevolg dat zij daar ook weer later vertrekken.

Twee frietmeesters van stappende jongeren bedachten de actie "vroeg op stap". Horeca-ondernemers in Schagen haakten daarop in door optredende artiesten om 22.00 uur te laten beginnen. Tweede-kamerlid Fred Teeven dacht nog slimmer te zijn dan die disco-eigenaars, en bedacht dat goedkoper maken van het bier vóór 24.00 uur en duurder daarna, het "vroeg op stap" zou bevorderen. Een mallotig idee ! Hoe kan iemand in alle redelijkheid denken dat het zal werken ?

Horeca-ondernemers zouden ervoor moeten zorgen dat vroeg uitgaan aantrekkelijker wordt. Tot zover accoord. Schagen heeft een voorbeeld gegeven : laat de artiesten op een vroeger tijdstip optreden. Maar goedkoper bier vóór 24.00 uur werkt alleen averechts. Het verplaatst misschien een deel van het indrinken naar de horeca. Maar de

Alcoholvrije dansfeesten voor 12 - 16 jarigen succesvol

Tegenover de negatieve berichten over comazuipen door jongeren beneden de 16 jaar, staan gelukkig ook positieve berichten. Want alcoholvrije disco's voor de leeftijdsgroep 12-15 jaar blijken succesvol te zijn. Wat een jaar of wat geleden nog incidentele, vaak experimentele uitschieters waren, blijken nu regelmatig terugkerende evenementen te zijn.

Twee namen die regelmatig opduiken als het om alcoholvrije dansfeesten gaat, zijn de Fris-Feesten en de Safe-Feesten. Laatstgenoemde worden inmiddels in tien steden van Nederland regelmatig gehouden.

Brein achter de Safe-Feesten is Wim de Jong. Hij studeerde evenementen-management aan de Hogeschool Rotterdam. Zijn eerste alcoholvrije dansfeest voor jongeren beneden de 16 jaar organiseerde hij in disco het Paard van Troje in Den Haag. Op dat eerste feest kwamen 500 jongeren af. Die jongeren waren enthousiast over het gebodene. Op volgende edities van de Safe-feesten in het Paard van Troje kwamen 1000 tot 1500 minderjarige bezoekers per keer af.

Tegen eind februari programmeerde de Thalia Lounge in Rotterdam een zogeheten Fris-Feest (van de "concurrent" dus). Op 27 april (de eerste dag van de meivakantie) volgde discotheek Off-Corso met een Safe-Feest.

Tijdens de Safe-Feesten wordt in het geheel geen alcohol geschonken. Bovendien zorgt de organisatie voor een goede beveiliging, zodat er ook niet uit de band gesprongen kan worden met zelf meegebrachte alcohol (of met drugs). Ouders behoeven niet ongerust te zijn als zij hun kinderen voor de deur van een Safe-Feest afzetten.

Tijdens de parties van De Jong wordt er ook vaak een talentenjacht georganiseerd. Tieners die graag zingen of dansen kunnen zich aanmelden voor een online talentenjacht. Een jury beoordeelt de ingezonden filmpjes. De drie hoogst geëindigde deelnemers mogen vervolgens tijdens de party het podium op. Dit is een populair onderdeel van het feest, want veel jongeren blijken graag eens artiest zijn.

Hopelijk zullen nog veel disco's volgen met het organiseren van alcoholvrije dansfeesten voor jongeren beneden de 16. Iedere jongere zou op niet te grote afstand van zijn woonplaats de gelegenheid moeten hebben om alcoholvrij uit te gaan.

ALCOHOLSLOT VOOR DRANK-RIJDERS KOMT ER EINDELIJK

De regering is vrijdag 13 maart accoord gegaan met een voorstel van verkeersminister Eurlings tot invoering van een zogenaamd "alcoholslot" voor veroordeelde drankrijders. Zo'n slot moet het hen onmogelijk maken om opnieuw onder de invloed van alcohol aan het verkeer deel te nemen. Volgens de SWOV zou dat jaarlijks 30 tot 35 mensenlevens sparen.

De discussie over een alcoholslot loopt al heel lang. In 2002 wees een Europese haalbaarheidsstudie uit dat een dergelijk slot herhaling van dronken rijden kan tegengaan. De toenmalige minister verklaarde in verband daarmee dat er op het ministerie van V&W gewerkt werd aan een wetswijziging die het verplicht stellen van een alcoholslot mogelijk moest maken. Verwacht werd dat de wetswijziging na ongeveer twee jaar van kracht kon zijn. Inmiddels zijn wij zeven jaar en vele verkeersdoden verder.

Een alcoholslot is een startonderbreker. Daarvan bestaan verschillende typen. Eén type werkt volgens het principe van de ademanalysator. De bestuurder moet een blaasproef afleggen alvorens de auto gestart kan worden. Wijst die uit dat het alcoholpromillage boven de 0,2 promille ligt, dan is starten van de motor onmogelijk.

Helemaal waterdicht is de beveiliging met dit type alcoholslot niet. De bestuurder kan iemand anders laten blazen en de motor starten. Bij de modernere versie van het ademanalyse-slot moet daarom op willekeurige momenten onderweg opnieuw worden geblazen. De portier van de disco voor je laten blazen, of je alcoholvrij drinkende gastvrouw, helpt dus niet meer. Ook meten de moderne apparaten temperatuur en vochtigheid van de adem. Voordat je gaat stappen een ballon volblazen, en die na afloop door het apparaat laten leegstromen, is er ook niet meer bij.

Uitsluitend met blazen door een nuchtere passagier kan nu de werking van het slot nog omzeild worden. Maar als er een nuchtere passagier aanwezig is, kan die beter zelf het stuur in handen nemen.

Een ander type alcoholslot meet de reactiesnelheid van de bestuurder. Daardoor wordt niet alleen de invloed van alcohol, maar ook van slaap- en kalmeringsmiddelen en van drugs uit het verkeer geweerd. Dergelijke alcoholsloten zijn in gebruik in enkele staten van de VS. Ook hier kan overigens iemand anders de motor starten voor de bestuurder.

Een modernere versie van dit type stelt ook nog vragen die beantwoord moeten worden. Vragen over verkeer en verkeersborden. Hiermee meet men niet alleen de reactiesnelheid, maar ook de juistheid van de beslissing(en) van de bestuurder. Een soort mini-verkeersexamen in twee of drie vragen.

Op het ministerie van V&W heeft men gekozen voor een type dat de adem analyseert. Het apparaat ziet er uit als een wat groot uitgevallen mobiele telefoon, en kan in de auto op het dashboard gemonteerd worden.

Montage wordt verplicht bij zware overtreders, dat wil zeggen automobilisten die betrapt zijn op rijden met een alcoholpromillage boven de 1,3. Voor beginnende automobilisten ligt de grens van zware overtreding bij 1,0 promille. De grens waar men beneden moet blijven om een auto met een alcoholslot te kunnen starten, is gelegd bij 0,2 promille.

In de Verenigde Staten (beide typen), Canada, Zweden en Australië is het alcoholslot al jaren in gebruik. Vorig jaar is er in Friesland mee proefgedraaid. Daaruit bleek dat er geen technische belemmeringen zijn.

"Alcoholisten" worden verplicht het slot twee jaar te gebruiken. Daarna wordt het apparaat uitgelezen om na te gaan hoeveel mislukte startpogingen de bestuurder in die twee jaar heeft gedaan. Als hierbij blijkt dat hij zijn leven echt heeft gebeterd, wordt het slot verwijderd.

In Nederland vallen jaarlijks naar schatting 200 doden in het verkeer door alcohol. Als dat er zo'n 30 minder worden zoals de SWOV verwacht, betekent dat een aanzienlijke vermindering. Andere deskundigen houden het echter op een vermindering van 10 à 15 slachtoffers.

Rest bij ons de vraag : komen er ook alcoholsloten op huurauto's ?

Dingeman Korf

ALCOHOL VERGROOT DE HONGER

Eén van de laatste mythes over alcohol die nog stand hield, is vorig jaar als onjuist onmaskerd. Namelijk de mythe dat alcohol de spijsvertering zou bevorderen. De mythe waarop het gebruik van een drankje als "aperitiefje" vóór het eten is gebaseerd.

De werkelijkheid is dat de verdovende stof alcohol, ook verdovend werkt op de zenuwen in de maagwand. Die zenuwen worden minder gevoelig, en registreren daardoor minder goed wanneer de maag vol begint te raken. Daardoor blijft het hongergevoel langer in stand, en krijgt de gebruiker van het aperitiefje de neiging om meer te eten.

De spijsvertering werkt helemaal niet sneller of effectiever na het aperitiefje. De maag voelt alleen minder vol. Alcohol vervalst de waarneming, niet alleen die met de ogen maar ook die met de maag. Daardoor werkt alcohol ook indirect als een dikmaker.

Kabinet wijzigt drank- en horecawet

De ministerraad heeft op voorstel van de ministers Klink, ter Horst en Rouvoet ingestemd met een aantal wijzigingen van de Drank- en Horecawet (DHW). De wijzigingsvoorstellen zijn het resultaat van de behandeling in de Tweede Kamer van de Hoofdlijnenbrief Alcohol van november 2007.

De doelstelling van de wijzigingen is drievoudig : terugdringen van het alcoholgebruik onder jongeren, voorkómen van verstoring van de openbare orde en vermindering van de administratieve lasten voor de alcoholbranche.

Wij constateerden januari 2008 reeds in dit blad dat de beleidsvoorstellen van de Hoofdlijnenbrief aanzienlijk minder radicaal waren dan de door de verschillende ministers bij eerdere gelegenheden geuite voorstellen. Na de behandeling van de Hoofdlijnenbrief in de Tweede Kamer op 18 december 2007, was onze conclusie dat op de meeste punten de alcoholbranche weer eens aan het langste eind had getrokken.

De nu door het kabinet aanvaarde wijzigingen van de DHW zijn de volgende :

- Vereenvoudiging van het vergunningstelsel waardoor de alcoholbranche eenvoudigere procedures en snellere beslissingen verkrijgt.

- Decentralisatie van het toezicht op de naleving van de DHW : de gemeenten gaan het toezicht overnemen van de VWA.

- Gemeenten krijgen de bevoegdheid om maatregelen te nemen tegen supermarkten die drie keer betrapt zijn op alcoholverkoop beneden de leeftijdsgrens.

- Gemeenten krijgen de bevoegdheid om sluitingstijden afhankelijk te stellen van de leeftijd van de bezoekers.

- Strafbbaarstelling van jongeren beneden de zestien voor het bij zich hebben van alcoholhoudende drank op de openbare weg.

- Gemeenten worden verplicht regels op te stellen voor paracommerciële instellingen.

- Verder komt er een experiment waarbij een aantal proefgemeenten de leeftijdsgrens voor alle alcoholhoudende drank op 18 jaar kan stellen (dus geen bier meer voor 16- en 17-jarigen).

Met betrekking tot de overdracht van bevoegdheden naar de gemeente hebben wij onze bedenkingen. Verschillen tussen naburige gemeenten zijn in principe ongewenst, omdat zij alcoholtoerisme kunnen uitlokken. Ook zijn gemeenten vatbaar voor beïnvloeding door de plaatselijke middenstand, c.q. horeca. Wat gebeurt er bijvoorbeeld als een horeca-exploitant wethouder wordt ?

FEITEN EN COMMENTAREN OVER ALCOHOL EN DRUGS

109-de jaargang no. 4

juli-augustus 2009

EEN VERSLAAFDE SAMENLEVING

Onze samenleving kampt met ernstige alcoholproblemen. Gezondheid, veiligheid en economie lopen daardoor schade op. De verslavingszorg kan de toeloop nauwelijks aan. In de uitgaansgebieden moet 's nachts extra politie patrouilleren, om alcoholisch geweld en vandalisme tegen te gaan. Drinken beneden de leeftijdsgrens is regel geworden. Comazuipen treedt op steeds jongere leeftijd op. De kranten staan vol met berichten over dit soort zaken.

Door die berichten wordt telkens een onderdeel van de problematiek in de schijnwerpers geplaatst. Men belicht slechts een bepaald gedeelte, zonder samenhang met het totale probleem. Er ontstaat een beeld als in een vergruizelde spiegel. De aangedragen oplossingen zijn dan ook lapmiddelen, symptoombestrijding voor dat ene specifieke deelprobleem.

Heel vaak wordt daarbij met een beschuldigende vinger gewezen naar bepaalde groepen. De ene keer zijn de jongeren de schuld, dan weer hun ouders, dan weer de drankketen, dan weer het gebrek aan handhaving (bijv. van de leeftijdsgrens). Altijd is er wel een zondebok die de schuld krijgt. En evenzovele malen wordt bestrijding van een symptoom voorgesteld als de oplossing voor het probleem.

De samenleving vraagt de overheid om een oplossing. Die vraagt het op haar beurt aan deskundigen op het betreffende deelgebied. Zonder visie op het geheel kunnen die slechts tot symptoombestrijding komen. De samenleving draagt zelf ook geen oplossingen aan.

Wie dat alles kritisch en van enige afstand beziet, ontdekt dat blijkbaar onze samenleving onmachtig is de alcoholproblematiek doeltreffend aan te pakken. Dat leidt tot de conclusie dat niet alleen burgers verslaafd kunnen raken, maar de samenleving net zo goed. Verslaving is gekenmerkt door de onmacht om te sturen, en door handelen tegen beter weten in.

Een alcoholverslaafde heeft tegelijkertijd een lichamelijk probleem en een geestelijk probleem. Trekken wij die tweedeling door naar de samenleving, dan kunnen wij stellen dat een verslaafde samenleving zowel een commercieel als een cultureel probleem heeft.

Ook de samenleving handelt tegen beter weten in. Economisch gezien kost alcohol de samenleving bij het huidige consumptieniveau meer dan hij opbrengt. Voldoende reden om een beleid te voeren gericht op een forse verlaging van het consumptieniveau. Maar de regering laat het telkens weer afweten zodra de alcoholbranche begint te zwaaien met het demagogische (want ongeldige) argument van de bijdrage aan de economie en aan de werkgelegenheid. De alcoholbranche heeft het namelijk alleen over de eigen werkgelegenheid, niet de werkgelegenheid voor de samenleving als geheel.

In cultureel opzicht is onze samenleving te vergelijken met een spons doordrenkt met alcohol. Alcohol regeert onze cultuur. Bij allerlei gelegenheden is alcohol zo vanzelfsprekend, dat je als een extra-terrestrial bekeken wordt wanneer je daar vraagtekens bij zet. Alcoholreclame valt niet meer te ontlopen, en is daardoor een mede-bepalende factor voor de inhoud van onze cultuur geworden. Zakenlijke besprekingen, bruiloften, een avondje uitgaan, het wordt alles overgoten met grote hoeveelheden drank.

Aanpak van de problematiek vraagt om zelfkritiek van de samenleving als geheel. Commerciële belangen zullen zich vervolgens verzetten tegen de conclusies uit die zelfkritiek. Daarom zijn politici met ruggegraat nodig.

Dr.ir. D. Korf

Cannabis straks alleen nog met pasje ?

Het Nederlandse cannabisbeleid is een compromis. Het laat gemeenten dan ook veel vrijheid om hetzij te gedogen, hetzij aan te scherpen. Voorkomen van overlast is voor veel gemeenten zeer belangrijk.

Omdat in de ons omringende landen het cannabisbeleid veel strenger is dan bij ons, komen veel buitenlanders in Nederland van cannabis "genieten". In de gemeenten langs de Nederlandse grenzen leidt dat tot overlast, dealers klampen willekeurige voorbijgangers aan, gebruikers kruipen stoned achter het stuur, enz. Venlo en Maastricht proberen wietshops uit het stadscentrum weg te krijgen en te verplaatsen naar locaties dicht bij de grens. Roosendaal heeft ze eenvoudigweg gesloten.

Andere gemeenten, meestal wat verder van de grens gelegen, pleiten daarentegen juist voor versoepeling van het beleid, met name voor wat betreft de kweek van cannabis en de levering door de kwekers aan de verkopers. Sommige pleiten zelfs voor gemeentelijke kwekerijen, die de plaatselijke "coffeeshops" moeten bevoorraden. Momenteel zijn kweek en groothandel grotendeels in handen van criminele organisaties.

Nederland telt ongeveer 700 wietshops, verdeeld over 106 gemeenten. Ons land telt in totaal 443 gemeenten. Slechts een kwart van alle gemeenten heeft dus één of meer wietshops binnen zijn grenzen. Het aantal shops is al jarenlang licht dalende. Van 2005 op 2007 nam bijvoorbeeld het aantal gedoogde verkooppunten met 3,7 procent af.

Om gedoogd te worden, moeten

de shops zich aan een aantal regels houden. Ze mogen geen reclame voor hun zaak maken (idee voor het alcoholbeleid ?), zij mogen geen harddrugs aanwezig hebben, geen alcohol verkopen, geen overlast veroorzaken en niets verkopen aan jongeren beneden de achttien jaar.

In 2007 zijn er 88 overtredingen van de gedoogbepalingen geconstateerd. In 2005 waren dat er 69. Het is niet bekend of de toename een gevolg is van intensiever controleren.

Afgelopen voorjaar hielden Nederlandse "coffeeshopgemeenten" top overleg in Maastricht. De acht Limburgse coffeeshopgemeenten besloten daarom een pasjessysteem in te voeren voor gedoogde wietshops. De gebruikers moeten dan als het ware "lid" worden van de shops, en krijgen alleen toegang op vertoon van hun pasje. De gebruikers worden zo enigszins uit de illegaliteit gehaald. Ontsporend gedrag zal eerder opvallen. Gedacht kan ook worden aan een koppeling met de verslavingszorg (ieder jaar een nieuw pasje na een gesprek met de verslavingszorg).

Buitenlanders worden door het pasjessysteem geweerd uit de gedoogde shops. Daardoor zal het drugstoerisme afnemen en dus ook de overlast. Inmiddels hebben de gemeenten Eindhoven en Enschede besloten eveneens een pasjessysteem in te voeren.

HOE ALCOHOLRECLAME IN TE PERKEN ?

Nu bewezen is dat reclames voor alcoholhoudende dranken wel degelijk verhogend werken op de totale alcoholconsumptie, gaan er steeds meer stemmen op om de alcoholreclame in te perken. Het verst gaat Europarlementariër Dorette Corbey. Zij wil een Europees verbod op alcoholreclame analoog aan het reeds bestaande Europese verbod op tabaksreclame. Half maart stelde zij daarover vragen aan de Europese Commissie.

Diverse Europese landen kennen reeds een verbod op TV-reclame voor alcohol vóór 21.00 uur. Van een dergelijke geringe inperking van de alcoholreclame, mag men geen al te hoge verwachtingen hebben. En als het effect zeer gering is, zal de alcoholbranche er als de kippen bij zijn om te roepen : "Zie je wel, een reclameverbod werkt niet".

Van juridische zijde wordt tegen een reclameverbod voor alcohol altijd aangevoerd dat alcoholhoudende dranken nu eenmaal verkocht mogen worden, en dat een reclameverbod daarom als een belemmering voor het functioneren van de markt, belemmering dus van de vrije concurrentie gezien moet worden.

Ons inziens is het daarom beter om te streven naar ontkrachting van de

alcoholreclame. Geen naar medium of tijd begrensde reclameverbod, maar een **inhoudelijke** begrenzing van de alcoholreclame. Het systeem van toelating zou daarbij omgekeerd moeten worden van het huidige "ja, mits" naar een systeem van "nee, tenzij".

Bij een systeem van "**ja, mits**" wordt reclame toegestaan, mits die niet valt onder een aantal specifieke verboden (geen verband leggen met sport, met sociaal of seksueel succes, enz.). Slimme reclamemakers vinden dan altijd weer mogelijkheden om die specifieke verboden naar de letter te respecteren maar naar de geest te overtreden.

Bij een systeem van "**nee, tenzij**" is alcoholreclame verboden, tenzij die voldoet aan een aantal nauwkeurig omschreven voorwaarden. Te denken valt bijv. aan uitsluitend noemen van naam, alcoholgehalte en prijs, uitsluitend tonen van glas of fles, enz. Dus geen misleidende toneelstukjes meer. Geen verleiding meer, maar uitsluitend bieden van zakelijke feiten. Omschakelen van **suggestieve** reclame naar **informatieve** reclame. Bij een dergelijk systeem is het veel moeilijker om naar de letter te voldoen aan de code, maar er naar de geest tegenin gaan.

Dingeman Korf

Kennis van de wet behoedt niet voor onwettig gedrag

Iedere Nederlander wordt geacht de wet te kennen. Die bepaling staat in de wet om te voorkomen dat men zich voor de rechter op onwetendheid zou kunnen beroepen. Voor de wet is iedereen gelijk, en dus in principe ook gelijk strafbaar ongeacht of men de wet kent of niet.

De grondigste kennis van de wet vinden we bij rechters, officieren van justitie en advocaten. Zij hebben ervoor gestudeerd. Wetskennis is hun dagelijkse broodwinning. Als zij de wet zo goed kennen, mag je verwachten dat zij zich aan de wet houden. Toch komen er ook onder hen figuren voor die een wet overtreden. Dat is een ernstige zaak.

Zo ontstond er begin juni veel rumoer toen de Hoge Raad in zijn jaarverslag meldde dat in 2008 twee rechters waren opgestapt nadat de Hoge Raad gedreigd had een ontslagprocedure te zullen beginnen als zij niet vrijwillig ontslag namen. Beide rechters waren betrappt op het rijden met een te hoog alcoholpromillage in het bloed. Eén van hen was daardoor in een sloot beland. De ander had bij zijn aanhouding de verbaliserende agenten uitgescholden.

Beide rechters waren de dag na het misdrijf op non-actief gesteld in afwachting van hun strafzaak. Die had in beide gevallen geleid tot uitsluitend een geldboete. Hun promillage was beneden de grens voor inname van het rijbewijs of gevangenisstraf. En er was geen lichamelijk letsel toegebracht. Voor een gewone werknemer zou de zaak daarmee zijn afgedaan. Voor de rechters echter niet.

De overheid vraagt van rechters onkreukbaarheid, volledige integriteit. Zij dienen van onbesproken gedrag te zijn. Zij hebben een voorbeeldfunctie in de samenleving. Rechters die de wet overtreden, maken hun voorbeeldfunctie te schande en ondermijnen het vertrouwen in de rechtsstaat. Dus ontslag. Misschien gaan zij nu als advocaat verdachten verdedigen tegenover hun vroegere collega's.

COLOFON

De GO : tweemaandelijks voorlichtingsblad over alcohol en drugs, uitgegeven door de Stichting ANGOB. ISSN 0166-2880.

Postabonnement € 10,- per jaar.

Verantwoordelijk eindredacteur:

Dr. ir. D. Korf, Dresselhuisweg 20, 4105 DB Culemborg, tel 0345-473239, e-mail: dkorf@tiscali.nl

Administratie:

W. Matla, Hof van Delftlaan 119, 2613 BL Delft, tel. 015-2126904, giro 849 058.

Artikelen voorgaande nummers:
www.angob.nl

GEHEELONTHOUDERS LEVEN GEZONDER EN LANGER

Eind april, begin mei verschenen in de dagbladen sensationele berichten als zouden matige drinkers langer leven dan geheelonthouders. Die berichten bleken afkomstig van de Stichting Alcohol Research, een door de alcoholbranche gefinancierde stichting. Op de berichten viel dan ook heel wat af te dingen.

Het Dagblad van het Noorden kwam met de nog zakelijke kop "Matige drinker leeft langer dan geheelonthouder". De Telegraaf schreef heel triomfantelijk "Half glas wijn doet wonderen". Ook op internet waren dergelijke berichten te lezen (bijv. bij Kassa Online). Een bewijs voor een oorzakelijk verband tussen het drinken van een geringe hoeveelheid alcohol en een vermindering van de sterfttekans werd echter niet geleverd.

Volgens een geciteerd Amerikaans onderzoek, was geconstateerd dat het overlijdensrisico bij een groep matige drinkers 28 procent lager lag dan bij een vergelijkbare groep niet-drinkers. Het verschil zou veroorzaakt zijn door het drinkgedrag van de betrokkenen.

De onderzoekers hadden namelijk de uitkomsten gecorrigeerd met betrekking tot de invloed van sociaal-economische status, rookgedrag, voedingspatroon, lichaamsgewicht en dergelijke. Door de invloed van die (bekende) factoren buiten spel te zetten, bleef er volgens de onderzoekers maar één mogelijkheid over. Het verschil in sterfttekans moest een gevolg zijn van het verschil in alcoholconsumptie.

De onderzoekers gingen er dus vanuit dat er een verband van oorzaak en gevolg moest zijn tussen drinkgedrag en sterfttekans. Maar voor een dergelijk verband leverden zij geen enkel bewijs. Een ander geciteerd onderzoek, de zogenaamde Zutphen-studie, vertoont een vergelijkbaar defect.

Gevolg of toevallige samenloop ?

Als twee verschijnselen A en B zich gelijktijdig voordoen, kan A een gevolg van B zijn of B een gevolg van A. Ook kan de gelijktijdigheid op toeval berusten. Een vierde mogelijkheid is tenslotte dat A en B beide een gevolg zijn van een buiten beschouwing gebleven verschijnsel C.

Zo is het bijvoorbeeld al lang bekend dat iemands drinkgedrag samenhangt met diens karakter. Maar iemands overlijdensrisico ook (toename sterfte door hartaanval, hersenbloeding of zelfmoord). Karakter is dan de buiten beschouwing gebleven factor C.

Ook kan het verband precies omgekeerd zijn. Mensen met een goede (zowel lichamelijke als geestelijke) gezondheid hebben weinig aanleiding om te vluchten in de drank, danwel zich te onthouden van drank om zich geen extra risico op de hals te halen. Mensen met een lager dan gemiddelde sterfttekans zullen dus oververtegenwoordigd zijn in de groep van de matige drinkers.

Mensen met een verminderde geestelijke gezondheid zijn oververtegenwoordigd in de groep van de forse drinkers. Zij drinken meer dan gemiddeld in een vluchtreactie of om te vergeten. Mensen met een verminderde lichamelijke gezondheid gaan soms zwaar drinken om te vergeten, en in andere gevallen juist helemaal niet drinken om geen extra risico te lopen. Zowel in de groep van de forse drinkers als die van de niet-drinkers, komen dus mensen terecht met een op voorhand al verhoogd overlijdensrisico.

Niet-drinkers geen homogene groep

Binnen de groep van de niet-drinkers van alcohol, vallen drie geheel verschillende subgroepen te onderscheiden. In genoemde onderzoeken worden echter steeds alle niet-drinkers als één groep beschouwd. Sommige krantenberichten schreven neutraal over "niet-drinkers", maar sommige andere (waaronder weer De Telegraaf) schreven tendentiekus over "geheelonthouders".

De groep van de niet-drinkers dient voor een goed begrip in drie subgroepen gesplitst te worden, namelijk die van de ex-drinkers, die van mensen met aangeboren of uit anderen hoofde opgelopen ziekten, en die van mensen die om niet-medische redenen gekozen hebben voor een alcoholvrije leefstijl (dus om redenen ontleend aan religie, levensbeschouwing, voedingsleer en dergelijke).

In de subgroep van de ex-drinkers bevinden zich veel personen die gestopt zijn met drinken omdat hun gezondheid te lijden had onder hun drinkgedrag. Door de opgelopen gezondheidsschade hebben zij een verhoogd overlijdensrisico.

De subgroep van mensen die wegens aangeboren of doorgestane ziekten of kwalen verkozen hebben om geen alcohol te drinken, vertoont door die kwalen eveneens een verhoogd overlijdensrisico.

De derde subgroep, die van de mensen met een geheel vrijwillig gekozen alcoholvrije leefstijl, is de enige groep die niet behept is met een op voorhand verhoogd overlijdensrisico. Dit is de groep van de klassieke geheelonthouder.

Alleen deze derde subgroep is bruikbaar voor een vergelijkend onderzoek naar de invloed van alcohol op gezondheid en levensverwachting. De drie verschillende subgroepen samenvoegen doet een groep ontstaan met op voorhand al een verhoogd risico.

Geheelonthouders

Zo'n twintig jaar geleden deden prof. Kjaerheim en medewerkers in Noorwegen een vergelijkend onderzoek met als niet-drinkers uitsluitend leden van geheelonthoudersverenigingen. Die proefpersonen hadden over het algemeen al vrij vroeg in hun leven geheel vrijwillig gekozen voor geheelonthouding. Zij werden gedurende een lange reeks van jaren vergeleken met een groep van gemiddelde drinkers.

Onder de niet-drinkers bleek met name aanzienlijk minder kanker voor te komen dan onder de drinkers. Ook de sterfte lag lager. De conclusie uit het Noorse onderzoek was ondubbelzinnig : geheelonthouders blijven langer gezond en leven ook langer.

De afgelopen jaren heeft onderzoek uitgewezen dat bij vrouwen de kans op borstkanker al meetbaar verhoogd wordt door één glas alcohol per dag. Het vrouwelijke deel van de groep van matige drinkers, heeft dus een verhoogd overlijdensrisico. Het volgens de krantenberichten verlaagde risico voor de groep als geheel, zou dus geheel door de mannen opgebracht moeten worden. Een uiterst onwaarschijnlijke gang van zaken, waarvoor geen enkel argument gegeven wordt.

De sensationele berichten uit de dagbladen, kunnen dus naar het rijk der fabelen verwezen worden. Trouwens, wie de overlijdensleeftijden uit de advertenties van de geheelonthoudersbladen vergelijkt met de leeftijden uit dergelijke advertenties in de dagbladen, had dit op voorhand kunnen weten.

Alles bij elkaar kunnen wij stellen dat personen die zonder medische aanleiding voor een alcoholvrije leefstijl hebben gekozen, niet korter leven dan matige drinkers, maar juist langer.

Dingeman Korf

ZATEN WE DAAR OP TE WACHTEN ?

Als alles volgens plan verloopt, krijgt Terschelling nog dit jaar een eigen bierbrouwerij. Streekeigen producten zijn op veel plaatsen in Nederland een groot succes. Bier gebrouwen meterst van het eiland, kan als streekeigen product een succes worden volgens de initiatiefnemers voor de brouwerij.

Volgend jaar maart moet de eerste 150.000 liter op de markt komen. De eerste twee jaar wil men het alleen op het eiland verkopen. Afhankelijk van het succes, willen de initiatiefnemers daarna uitbreiden naar Friesland en Noord-Holland.

Blijkbaar heeft men op Terschelling niets geleerd van de comazuipende jongeren die er hun vakantie komen doorbrengen. En ook heeft men er blijkbaar nog geen alcoholoverlast genoeg.

Trouwens, Terschelling heeft al cranberries als streekeigen product. Die zijn redelijk uniek. Op het zoveelste streekeigen bier van ons land zit volgens ons niemand te wachten.

ouders moeten regels stellen om genen in toom te houden

Onderzoekers van de Radboud Universiteit in Nijmegen hebben een verband ontdekt tussen een genetische mutatie en vroegtijdig beginnen met alcoholgebruik. Omgevingsfactoren moeten echter ook meewerken. Ouders kunnen door goede afspraken te maken het effect van het gen neutraliseren.

Stevig drinken gaat vaak over van de ouders op hun kinderen. De vraag rijst dan: is het stevig drinken aangeleerd gedrag of is het erfelijk? Volgens de Nijmeegse onderzoekers onder leiding van dr. C. v.d. Zwaluw zijn het beide factoren die gezamenlijk het drinkgedrag bepalen.

De huidige jongeren drinken voor het merendeel hun eerste alcoholhoudende drankjes tussen het elfde en vijftiende levensjaar. In de hoogste klas van de basisschool heeft één derde van de jongeren al eens alcohol gedronken. Alcoholgebruik op zo jonge leeftijd is risicovol, omdat het de kans op problemen vergroot. Zo verlaagt het de schoolprestaties en kan het tot onaangepast en agressief gedrag leiden. Fors drinken op jeugdige leeftijd veroorzaakt hersenbeschadiging en vergroot de kans op latere verslaving.

De onderzoekers volgden gedurende vijf jaar de ontwikkeling van 309 opgroeiende kinderen, van hun elfde tot en met hun vijftiende jaar. Jaarlijks beantwoordden de gezinsleden vragen

over gedrag en opvoeding, roken, alcoholgebruik en eetgedrag.

Daarnaast verzamelden zij DNA-materiaal van de proefpersonen. Dat lieten zij onderzoeken op een specifieke "gevoeligheidsfactor" voor alcohol aangeduid als DRD2. Dit gen is betrokken bij het hersensysteem dat gevoelens van genot veroorzaakt na het drinken van alcohol. Dragers van één specifieke verandering (mutatie) in dit gen vormen een risicogroep voor alcoholproblemen.

Tweederde van de onderzochte kinderen had bij de aanvang van het onderzoek nog nooit alcohol gedronken. De dragers van de genetische mutatie onder hen, bleken gedurende het onderzoek eerder met drinken te beginnen en meer te drinken dan de kinderen zonder die mutatie. Binnen de groep van de dragers van de mutatie, bleken kinderen met tolerante ouders eerder te beginnen en meer te drinken dan de kinderen van strengere ouders. Het is dus mogelijk om door het stellen van regels en maken van goede afspra-

ken, de invloed van de genetische mutatie sterk af te zwakken. Ook bij de kinderen zonder de mutatie bleken de ouders trouwens het drinkgedrag op deze leeftijd nog sterk te beïnvloeden.

Jongeren kopiëren het gedrag van hun sociale omgeving. Zolang zij nog op de basisschool zitten bestaat de sociale omgeving in de eerste plaats uit de ouders. Klasgenoten, onderwijzers, ouders van klasgenoten komen op de tweede plaats. Vanaf ongeveer het dertiende levensjaar worden vrienden en vriendinnen belangrijk. Zij trekken er gezamenlijk op uit, eerst naar de bioscoop of een sportwedstrijd, maar al gauw ook naar de kroeg. De sociale omgeving komt meer en meer buiten het ouderlijk huis te liggen. De nieuwe sociale omgeving gaat in toenemende mate het gedrag beïnvloeden.

Regels met betrekking tot alcoholgebruik hebben dus effect. De beginleeftijd lijkt ermee wat verhoogd te kunnen worden. Voor de samenleving is een verhoging naar tenminste 18 jaar wenselijk. Die is echter nog niet in zicht.

Dingeman Korf

stunten met bierprijs moet verboden worden

Week in, week uit wordt er door de supermarkten bier tegen verlaagde prijs aangeboden. Wie niet al te kieskeurig is wat merk betreft, heeft voor zijn pilsje helemaal nooit de volle prijs te betalen. Daarom vroeg de Tweede Kamer vier jaar geleden al om een verbod op prijsstunten met bier.

Een lezeres van ons blad meldde ons dat zij vindt dat de supermarkten ten onrechte doen alsof bier een eerste levensbehoefte is. Supermarkten behoren volgens haar levensmiddelen te verkopen en geen genotmiddelen. Pils tegen een verlaagde prijs verkopen moedigt volgens haar jongeren aan om veel bier te drinken.

Vier jaar geleden concludeerde de Tweede Kamer hetzelfde. Die drong er bij de toenmalige minister van VWS Hoogervorst op aan, om maatregelen te nemen tegen het stunten met bierprijzen door supermarkten. Hoogervorst beloofde de Kamer dat hij met zijn collega Brinkhorst van economische zaken zou overleggen over de mogelijkheden daarvoor.

Inmiddels zijn wij vier jaar verder, en is er op dit terrein nog niets gebeurd. De supermarkten zijn al die tijd onverstoord doorgedaan met hun "beer-pushing". Zij gedragen zich als de "pushers" van hard-drugs. Overigens daarmee indirect erkennende dat alcohol een drug is.

De folders van mijn vier plaatse-lijke supermarkten van vorige week,

vermeldde allen een kortingsactie met bier. De eerste bood Brand pils aan voor € 4,99 per krat aan (€ 1,07 korting), de tweede bood drie kratten Brand aan voor de prijs van twee, de derde blikjes Heineken in een 6-pak voor € 3,99 (€ 0,44 korting) en de vierde kratten Dommelsch voor € 7,99 (€ 2,90 korting). Alle vier de supermarkten hadden daarnaast ook nog wijn in de aanbieding. De eerste drie boden respectievelijk Italiaanse, Argentijnse en Zuidafrikaanse wijn aan met 1 euro korting per fles. De vierde maakte het helemaal bont, drie flessen wijn voor 10 euro, een korting van € 4,97 op de normale prijs.

Het alcoholmatigingsbeleid van de overheid blijft dweilen met de kraan open tegenover een dergelijk beleid van de supermarkten. Goedbedoelde voorlichtingsacties worden eenvoudig weggeblazen door dergelijk commercieel geweld. Wil er van het matigingsbeleid nog iets terecht komen, dan zal prijsstunten met drank verboden moeten worden.

Dingeman Korf

Inventarisatie plaatsen van coma-zuipen

De Tweede Kamer wil graag weten in welke omgeving jongeren zoveel zuipen dat ze met een alcoholvergiftiging in het ziekenhuis belanden. Tot nu toe is dat niet geregistreerd. Voor het ontwikkelen van een beleid tegen coma-zuipen is het belangrijk om dat te weten.

Vorig jaar werden 337 jongeren met een alcoholvergiftiging in een ziekenhuis opgenomen. Een toename van 13 procent vergeleken met een jaar eerder. Wij berichtten daarover uitgebreid in het vorige nummer van dit blad. Niemand schijnt echter te weten waar zij zich in een coma zuipen: in een zuipkeet, in de horeca of thuis.

Bij een discussie over het alcoholbeleid op 26 mei, steunde een meerderheid van de Tweede Kamer een oproep aan de regering om in kaart te brengen waar het coma-zuipen plaatsvindt. Minister Klink van VWS heeft gezegd dat hij de gemeenten niet wil gaan opleggen om de plekken waar jongeren zuipen op een rij te zetten. Wel wil hij hen motiveren om er zicht op te krijgen. Ook een verplichting voor de gemeenten om drankketen te inventariseren ging de minister te ver.

Tot nu toe bestaat de indruk dat jongeren die gaan stappen in de horeca, vooral thuis indrinken, terwijl degenen die voor een hele avond naar een drankschuur of keet gaan nauwelijks indrinken.

BRITSE ARTSEN WAARSCHUWEN VOOR EPIDEMIE VAN HERSENBESCHADIGING

Alcohol belemmert het correct functioneren van de hersenen, zowel op de korte als op de lange termijn. Recent Brits onderzoek wijst uit dat het lange-termijn effect groter is dan voorheen werd gedacht. Mogelijk is alcohol zelfs de oorzaak van een kwart van alle gevallen van dementie. De artsen waarschuwen voor een komende epidemie van hersenbeschadiging.

Het is al eeuwenlang bekend dat alcohol de hersenwerking verstoort. Dronkenschap is daar een duidelijk voorbeeld van. Daarnaast zijn ruzies, vandalisme en geweldpleging ten gevolge van alcoholgebruik van oudsher bekend. Die treden vaak al op nog voordat er van uitgesproken dronkenschap sprake is.

In het laatste kwart van de negentiende eeuw werden de effecten van alcohol onderwerp van wetenschappelijk onderzoek. Naarmate de onderzoeksmethoden verder verfijnd werden, ontdekten men ook minder opvallende effecten van fors alcoholgebruik en effecten van geringere hoeveelheden alcohol.

Een duidelijk voorbeeld van het meten van steeds kleinere effecten, zien wij bij alcohol in het verkeer. Doordat men steeds nauwkeuriger zowel de reactietijd als het alcoholgehalte in het bloed kon meten, werd de strafbaarheidsgrens enkele malen verlaagd. Nu staat die (nog) op 0,5 promille. De wetenschap heeft echter al voldoende argumenten geleverd om hem op 0,2 promille vast te stellen.

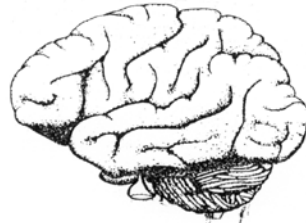
Hersenbeschadiging

Onderzoek naar de effecten van alcohol op lange termijn, is vooral de afgelopen halve eeuw op gang gekomen. Belangrijkste uitzondering daarop is het syndroom van Korsakov (in de volksmond alcoholische dementie), dat al in 1887 beschreven werd.

In dat jaar beschreef een Russische arts een geestesziekte gekenmerkt door extreem verlies van korte-termijn geheugen, die optreedt bij alcoholisten. De patiënten kunnen niets nieuws meer leren. Daarnaast gaat het begrip voor tijd en ruimte verloren (zo kunnen zij vaak de weg naar huis terug niet meer vinden). De patiënt kan daardoor niet meer voor zichzelf zorgen. De ziekte is vernoemd naar de eerste beschrijver ervan, de arts Sergei S. Korsakov.

De laatste jaren is over de aantasting van de hersenen door alcohol steeds meer bekend geworden. Het recente Britse onderzoek sluit hierbij aan. Alle recente onderzoeken wijzen er op dat alcohol meer doet dan alleen leiden tot de ziekte van Korsakov. Zo heeft onderzoek onder jongeren aangetoond dat fors alcoholgebruik op jonge leeftijd kan leiden tot sociale onaangepastheid en slechtere leerprestaties. Hetzelfde geldt voor kinderen van moeders die tijdens de zwangerschap alcohol dronken.

Ook dementie in het algemeen, lijkt voor een deel door alcohol veroor-

zaakt te worden. Zo meldde twee jaar geleden een Amerikaanse werkgroep dat het begin van de ziekte van Alzheimer met ruim vier jaar vervroegd werd door een consumptie van meer dan twee glazen alcoholhoudende drank per dag. De ziekte van Alzheimer is de meest voorkomende vorm van dementie. In Groot-Brittannië lijdt ongeveer tweederde van de dementerenden aan de ziekte van Alzheimer. Het totale aantal dementie-patiënten in dat land bedraagt ongeveer 700.000.

Niet alleen 65-plussers

De meeste mensen denken dat dementie iets is dat alleen 65-plussers overkomt. De ziekte van Korsakov kwam echter van oudsher al voor vanaf de leeftijd van ongeveer 50 jaar. Maar sinds excessief drinken ook onder jongeren is gaan optreden, zo vanaf ongeveer 1990, zijn er in ons land talrijke gevallen bekend geworden van twintigers met de ziekte van Korsakov. In Groot-Brittannië is hetzelfde opgetreden. Groot-Brittannië en Nederland staan in de top vijf voor wat betreft excessief drinken door jongeren, met name voor wat betreft het aantal consumpties op één avond en het coma-zuipen.

De Britse onderzoeksgroep, onder leiding van Michael Kopelman en Jane Marshall heeft geconstateerd dat fors alcoholgebruik gedurende een reeks van jaren, ook tot een meer algemene aantasting van de hersenen leidt. Daarbij is niet alleen het korte-termijn geheugen aangetast, maar ook verder weg liggende herinneringen, het algemeen denkvermogen en het vermogen tot logisch redeneren. De verschijnselen treden al op bij veertigers. Dementie is geen probleem (meer) voor 65-plussers, maar voor iedereen van middelbare leeftijd en ouder!

Zo hebben de onderzoekers geconstateerd dat de groep van de forse drinkers gemiddeld slechts 9,15 specifieke autobiografische herinneringen had, terwijl de controlegroep er gemiddeld 13,72 had. Ook konden de drinkers zich bij slechts 51% van de sleutelwoorden iets herinneren, terwijl

FORSE DRINKERS ZIJN
TWEEMAAL ZO VAAK
DEPRESSIEF ALS
NIET-DRINKERS

de controlegroep 76% scoorde. Ook reageerden de forse drinkers langzamer (gemiddeld 18,89 seconden tegenover 13,69 seconden voor de controlegroep).

Het aantal proefpersonen bedroeg 55, en hun laatste glas drank lag gemiddeld 16 dagen achter hen. Er was dus duidelijk geen sprake van dronkenschap of van een kater. De zware drinkers scoorden duidelijk positief op de test (vragenlijst) naar afhankelijkheid van alcohol. Het betrekkelijk geringe aantal proefpersonen, maakt het onmogelijk om exact aan te geven bij hoeveel procent van de zware drinkers hersenaantasting gemiddeld aantoonbaar is. Er kan slechts geconstateerd worden dat tussen de één op acht en één op vier van de zware drinkers tekenen van hersenaantasting vertoont. Anderzijds is van alle gevallen van dementie, tussen de 10 en 24 procent gerelateerd aan fors alcoholgebruik.

Epidemie op komst

De werkgroep roept verder in de herinnering dat jongeren en vrouwen gevoeliger zijn voor alcohol dan volwassen mannen. Vrouwen omdat de geconsumeerde hoeveelheid alcohol over een kleiner bloedvolume verdeeld wordt. Bij evenveel consumpties, bereiken zij een hoger promillage. Dat vergroot de schade. Jongeren zijn gevoeliger voor alcohol doordat hun hersenen nog in ontwikkeling zijn. De toename van het binge-drinken onder jongeren, en de algehele toename van het gebruik van alcohol door vrouwen, zullen daarom leiden tot een forse toename van hersenbeschadiging onder de bevolking.

In ons land is dementie de laatste jaren sterk toegenomen. Van 1996 tot 2006 steeg de sterfte aan dementie met maar liefst 75 procent, tot 7688 personen in laatstgenoemd jaar. Dat terwijl de totale sterfte aan chronische aandoeningen met slechts 6 procent toenam.

Eén van de Britse onderzoekers, dr. Jane Marshall, hoopt dat het rapport als een wekker zal fungeren voor al degenen die dementie zien als een puur ouderdomsverschijnsel. Professor Ian Gilmore, voorzitter van de Britse artsenorganisatie Royal College of Physicians, concludeerde dat hiermee nogmaals was bewezen dat hersenbeschadiging door alcohol kan toeslaan in elke levensfase. De redacteur van het blad, dr. Allen Thompson heeft naar aanleiding van de publicatie een brief geschreven naar de minister van volksgezondheid waarin hij vraagt om het tegengaan van alcoholische hersenbeschadiging dezelfde prioriteit te geven als het tegengaan van alcoholische leverbeschadiging.

Dingeman Korf

ZUIPEN TEGEN DE ZORGEN

Terwijl de horeca klaagt over teruglopende omzetten, hebben de verslavingsklinieken nog nooit zoveel toeloop gehad als het laatste halfjaar. Daar lijkt een tegenstrijdigheid in te zitten. Minder omzet in de horeca, zou toch moeten leiden tot minder probleemdrinken.

Er zijn echter twee factoren die bovenstaande redenering ontkrachten. In de eerste plaats levert de horeca minder dan een kwart van alle geconsumeerde alcohol. Een omzetsdaling bij de supermarkten of bij de slijters zou meer invloed hebben op de consumptie.

In de tweede plaats valt de grootste toename aan hulpzoekenden te zien bij de particuliere verslavingsklinieken. Die nemen slechts een klein deel van alle verslaafden voor hun rekening: zakenlieden, bankiers, advocaten, artsen, enz. Mensen in hoge functies dus. Een toename van 20 tot zelfs 40 procent van het aantal hulpzoekenden bij dergelijke klinieken, geeft nauwelijks enige verhoging van het landelijke totaal aan hulpzoekenden.

De angst en onzekerheid veroorzaakt door de recessie, lijkt vooral mensen die toch al dicht tegen de grens van de verslaving aan zaten, over de streep te hebben getrokken. Personen die meer grip op hun alcoholconsumptie hebben, lijken juist over te gaan op minder drinken of op goedkopere dranken. Dat compenseert de toename van de consumptie door de forse drinkers.

Jongeren als alcoholcontroleurs

De Voedsel en Waren Autoriteit (VWA) zet jongeren in om te helpen bij de controle op alcoholverkoop bij sportclubs. De jongeren vallen minder op dan de reguliere inspecteurs.

Nu de controles op de handhaving van de leeftijdsgrens in de horeca verscherpt worden, zijn sportkantines de plaatsen waar jongeren beneden de leeftijdsgrens nog betrekkelijk gemakkelijk aan een pilsje kunnen komen. Jongeren hebben dat ontdekt, maar de VWA ook.

De VWA neemt daarom jongeren in dienst om onopgemerkt observaties uit te voeren. Geconstateerde overtredingen melden zij vervolgens aan een hoofdcontroleur van de VWA. Die kan dan beslissen of er een boete uitgedeeld kan worden, of dat er een bevestigende grote inspectie moet volgen.

Momenteel heeft de VWA 27 "hulpinspecteurs" in dienst in de leeftijd van 18 tot 23 jaar. Aan het eind van dit jaar moeten er zestig in dienst zijn. Zij zullen vooral bij sportclubs en evenementen worden ingezet. Daarnaast kunnen zij ook controleren in supermarkten en slijterijen.

Rode wijn om af te slanken ?

Uit Portugal komt het bericht dat rode wijn overgewicht zou tegengaan. Proefdieren die rode wijn toegediend kregen, werden minder dik dan proefdieren die bij een overigens identiek dieet geen wijn kregen. Een nogal onverwacht bericht, gezien de bewezen dikmakende werking van alcohol.

De onderzoekers constateerden bij proefdieren dat toediening van rode wijn de concentratie aan oestrogenen in het bloed deed stijgen. Oestrogenen zijn betrokken bij de vetstofwisseling. Welke stof uit de wijn voor het effect verantwoordelijk is, hebben zij niet met zekerheid vastgesteld. Zij spreken het vermoeden uit dat het resveratrol is. Dat is een stof die ook het risico voor hartziekten beperkt. Resveratrol komt in hoge concentratie voor in de schil van blauwe druiven.

Je kunt dus beter rode druivensap drinken of blauwe druiven eten. Dan krijg je de resveratrol binnen zonder bijmenging van de dikmakende stof alcohol. Het effect zal dan groter zijn.

Merkwaardig zoals onderzoekers telkens weer rode wijn naar voren schuiven. Zouden zij door de wijnboeren betaald worden ?

En dit...

... gebeurde op het station in Culemborg. De politie werd geroepen omdat er een gewonde man op het perron lag.

De gewonde man bleek een 43-jarige Amsterdammer. Hij was zo dronken dat hij bij het uitstappen over zijn eigen benen gestruikeld en op zijn gezicht gevallen was. Dat leverde hem een bloedneus en enkele afgebroken voortanden op.

De twee agenten moesten de man aan weerskanten ondersteunen om hem te kunnen afvoeren. Op het politiebureau werd hij ingesloten om zijn roes uit te slapen en de volgende ochtend een proces-verbaal te ontvangen ....

* * *

... was een geval van je passagiers in gevaar brengen. Dat deed een buschauffeur in Munstergeleen door te rijden met maar liefst 1,5 promille alcohol in zijn bloed.

Toen de chauffeur 's morgens in de garage arriveerde, constateerde een medewerker dat hij gedronken had en alarmeerde de leiding. Maar voordat die kon ingrijpen, was de chauffeur al met zijn bus weggereden.

De politie werd gewaarschuwd. Die zag de betreffende bus om 9 uur rijden, en zette hem aan de kant. De blaasproef wees uit dat de chauffeur flink gedronken had. Dus werd er een reserve chauffeur opgeroepen om de dienst over te nemen.

De dronkeman moest mee naar het bureau. Daar mocht hij een proces-verbaal in ontvangst nemen en zijn rijbewijs inleveren. Ook kreeg hij een rijverbod van 7 uur opgelegd ....

* * *

... was een 20-jarige Belg die in Breda een avondje uit was geweest. Hij werd door de politie staande gehouden omdat hij dronken was. Hij reed echter onverhoeds volgas weg. Twee agenten te paard namen een doorsteekje naar de weg waar de Belg langs moest komen.

Toen de Belg daar aankwam, gaven zij een stopteken. Daar reageerde de chauffeur niet op. Hij reed met onverminderde snelheid op één van de agenten af. Die kon nog net met zijn paard opzij springen.

Opgeroepen politieauto's zetten de achtervolging in. Uiteindelijk kon de man worden aangehouden.

Op het bureau werd hem een bloedproef en zijn rijbewijs afgenomen, en werd hij ingesloten voor onder meer poging tot doodslag ....

* * *

... zijn twee Engelse kroegbazen die van gekkigheid niet wisten wat zij moesten doen. Zodoende kwamen zij op het idee om een bar te openen waar de drank niet gedronken maar ingeademd zou worden.

Je moet voor toegang tot de bar van te voren reserveren, en je moet ouder zijn dan 21 jaar. Dan kom je voor een toegangsprijs van 5 euro de bar in waar een alcoholnevel hangt. Na enige tijd in die ruimte raak je zelf ook beneveld. En je kleding en haren gaan er flink van stinken ....

* * *

... was de trieste afloop van een bruiloftsfeest op Taiwan. De bruidegom dronk zoveel alcohol dat hij met spoed naar een ziekenhuis afgevoerd moest worden. Hulp mocht echter niet baten. De bruidegom overleed op de dag van zijn huwelijk. Hij was pas 35 jaar oud ....

Als u dit blad onder ogen krijgt is het hopelijk echt zomer en in ieder geval vakantietijd. De bestuursleden van Stichting ANGOB zijn min of meer beurtelings afwezig. De nodige werkzaamheden worden door de wél aanwezigen uitgevoerd.

De afgelopen periode was voor de bestuursleden een drukke tijd. Tal van zaken die samenhangen met de juridische fusie tussen de Stichting ANGOB en Stichting Angob Vakantieoord moesten geregeld worden. Inmiddels is het zover dat binnen de Stichting ANGOB twee "bestuurscommissies" aan het werk zijn.

De ene commissie houdt zich bezig met de zaken van de voormalige vereniging. Daarbij is veel gesproken over de website. Die willen wij het komende jaar meer onder de aandacht brengen. Gedacht wordt aan het plaatsen van kleine advertenties in verschillende bladen. Verder heeft de ontwikkeling van een nieuwe folder veel aandacht gevraagd. Die moet het idee van "alcoholvrije leefstijl" propageren. Een eerste concept is inmiddels gereed gekomen. Op dit moment is er overleg met de Stichting SAB over subsidiëring dan wel gezamenlijk uitgeven van een dergelijke folder.

Op de jaarlijkse begunstigersdag (dit jaar op 12 september op 't Spoek) heeft u de mogelijkheid om verder kennis te nemen van het wel en wee van de nieuwe Stichting ANGOB. (elders op deze pagina vindt u nadere informatie over die dag).

De andere commissie heeft de Alcoholvrije Camping 't Spoek in haar werkpakket. Daar is de afgelopen maanden hard gewerkt om op tijd klaar te zijn voor het nieuwe seizoen. Voortdurend zijn we bezig om alle zaken in goede banen te leiden.

Met Hemelvaartsdag en Pinksteren was het weer gezellig druk. Veel mensen namen alvast een voorproefje op de komende zomer. Opvallend is het dat bezoekers die ons jarenlang uit het oog waren verloren, inmiddels weer met kinderen en/of kleinkinderen een bezoek brengen aan 't Spoek.

Als ook u voor een langer of korter verblijf van rust van 't Spoek en van de prachtige natuur in de omgeving wilt genieten dan bent u van harte welkom. Zie ook de advertentie elders in dit blad.

Het bestuur van de Stichting ANGOB is onlangs uitgebreid door het benoemen van de heer Frans Jongejan uit Vlaardingen. Hij heeft zitting genomen in de commissie voor 't Spoek. Wij hopen dat hij een bijdrage kan leveren aan de verdere ontplooiing van de gehele Stichting ANGOB.

Een aantal dubbelfuncties en het vele werk vragen nog om een verdere uitbreiding en verjonging van het bestuur. Bent u bereid daar uw schouders eventueel onder te zetten, praat dan eens met een bestuurslid over de mogelijkheden.

Rob Peereboom
Secretaris Stichting ANGOB

Wie heeft nog oude jaarverslagen ?

Bij het nalopen van het archief is een aantal oude jaarverslagen van de ANGOB vooralsnog onvindbaar gebleken. Als iemand ze nog heeft en wil afstaan, zou de secretaris dat zeer op prijs stellen. Het gaat om de jaarverslagen van 1961, 1965, 1966, 1970, 1975, 1983, 1984 en 2001. Graag bericht naar Rob Peereboom, telefoon 072 - 53 35 192, e-mail wrpeereboom@hetnet.nl

Begunstigersdag 2009

Op zaterdag 12 september organiseert Stichting ANGOB zijn tweede begunstigersdag. Deze wordt wederom gehouden in de kantine van alcoholvrije camping 't Spoek te Beekbergen (Spoekweg 55) en vangt aan om 11.00 uur. De zaal is ruim van tevoren open.

De dag staat open voor alle begunstigers van Stichting ANGOB en voor speciaal genodigden. Tussen de middag krijgen de aanwezigen gratis een eenvoudige broodmaaltijd aangeboden.

's Morgens begint de bijeenkomst met een globaal overzicht over de ontwikkeling van de Stichting gedurende het afgelopen jaar door voorzitter Dingeman Korf. Daarna is er koffie, en vervolgens gaat Dingeman Korf in op de recente ontwikkelingen in de Nederlandse alcoholproblematiek en het Nederlandse alcoholbeleid. De ochtendzitting wordt afgesloten met de eerder genoemde broodmaaltijd.

's Middags is een praatje gepland door een voorlichter uit de alcohol- en drugspreventie. Na het praatje van vorig jaar door een "ervaringsdeskundige", krijgen wij nu een praatje van "de andere kant" van de tafel.

Voor geïnteresseerden is er verder een beknopt jaarverslag over 2008 beschikbaar.

In verband met het organiseren van de broodmaaltijd verzoeken wij degenen die van plan zijn te komen om zich vóór 2 september aan te melden bij de secretaris van de Stichting : Rob Peereboom, Bergeonstraat 1, 1851 KB Heiloo, tel. 072 - 53 35 192,

Verschijsing G.O.

Voor het eerstkomende nummer van dit blad is 4 september gepland als verschijningsdatum. Copij voor dat nummer graag uiterlijk 14 augustus bij de redactie.

Bouke Busman vaardag

Afdeling Enkhuizen van de ANDO organiseert weer een bustocht naar de Bouke Busman Vaardag. Die wordt gehouden op maandag 31 augustus in Grouw. De bustocht staat open voor alle Noord-Hollandse drankbestrijders. De kosten voor de gehele dag bedragen € 25,-. Aanmelden graag vóór 23 augustus bij D.J. Boon, tel. 0566 - 62 22 31 (Grouw). Nadere info over de bus S.G. Lub, tel. 0228 - 31 21 55 (Enkhuizen) of D.J. Boon.

KORT OF LANG OP 't SPOEK

Op onze camping in Beekbergen op de Veluwe kunt u terecht voor een kort of een lang verblijf

Voor een kort verblijf kunt u gebruik maken van één van onze huisjes, van een trekkershut of van een mooi plekje voor uw caravan of tent

Wilt u lang blijven dan hebben we nog enkele mooie plaatsen voor een stacaravan, u kunt dan van april tot november genieten van de rust en de prachtige natuur.

Uw interesse gewekt ?

Bel voor de mogelijkheden met de beheerder, tel. 055 - 50 61 423 of kijk op www.spoek.nl

STICHTING ANGOB VOOR EEN
ALCOHOLVRIJE LEEFSTIJL

MEER AMBULANCERITTEN WEGENS ALCOHOLINCIDENTEN BIJ JONGEREN

De Amsterdamse ambulances moeten de laatste jaren vaker uitrukken wegens alcoholincidenten dan voorheen (Alcoholmonitor 2008). Vooral het aantal incidenten waar jongeren beneden de 25 bij betrokken zijn vertoont een sterke stijging.

In de periode 1985–2004 was het aantal alcoholritten ten behoeve van jongeren vrij stabiel. Gemiddeld moesten de ambulances 202 keer per jaar uitrukken voor alcoholincidenten bij jongeren. Dat was 13 procent van alle alcoholritten. De oorzaken varieerden van verkeersongevallen door alcohol en alcoholische geweldpleging met slachtoffers, tot alcoholvergiftiging (al dan niet veroorzaakt door het combineren van alcohol en drugs).

De afgelopen vier jaar moesten de ambulances gemiddeld 366 keer per jaar uitrukken voor alcoholincidenten bij jongeren. Dat was 19 procent van alle alcoholritten. Het aandeel van de jongeren in het totaal is dus met de helft toegenomen. De ambulancebroeders moeten de laatste jaren vaak te hulp schieten bij incidenten waar toeristen of meisjes bij betrokken zijn.

Het alcoholgebruik door scholieren is in 2008 gedaald, vooral bij de allerjongsten. Het gemiddelde alcoholgebruik per persoon is in Amsterdam in 2008 ongeveer gelijk gebleven. Het rijden onder de invloed van alcohol is gedaald. Het aantal personen dat zich bij de hulpverlening meldde wegens alcoholproblemen nam daarentegen toe. Volgens de Alcoholmonitor kan dit mede veroorzaakt zijn doordat het onderwerp sterk in de publiciteit staat. Ook de opkomst van laagdrempelige behandelingen (o.a. via internet) zal hieraan hebben bijgedragen. Alcoholproblemen komen het vaakst voor (althans in Amsterdam) bij autochtone mannen van 45 tot 64 jaar.

Alcohol verstoort goede nachtrust

Een alcoholisch drankje voordat men naar bed gaat, heet in de volksmond een slaapmutsje. Een vrij recente Zwitserse publicatie wijst er echter op dat alcohol ook slaapverstorende eigenschappen heeft.

Het is weer zomer. De relatief hoge temperaturen en de lange avonden nodigen uit tot het organiseren van avondlijke tuinfeesten en barbecueparties. Sommige organisatoren overgieten die feesten bijna letterlijk met alcoholische drank. Velen slapen slecht in de nacht na zo'n "party". Hoe kan dat? Misschien teveel gegeten? Aan de alcohol ligt dat toch niet, alcohol is toch een slaapmutsje?

Het antwoord is ja en nee. Alcohol bevordert het inslapen. Dat is experimenteel bewezen. Maar alcohol bevordert ook de urineproductie. De blaas is dus sneller vol dan onder alcoholvrije omstandigheden. Dus wordt de slaap eerder onrustig dan normaal, en moet men ook eerder het bed uit.

Verder heeft alcohol spierverslappende eigenschappen. Verslapping van de spieren van keel en luchtwegen maakt dat die gemakkelijker gaan meebewegen met de ademhaling. Na alcoholgebruik snurken mensen daardoor langer en luider dan zonder alcohol. Ook dat is slecht voor de nachtrust (en voor die van de partner).

Daarnaast blijft alcohol in het menselijk lichaam geen alcohol. De lever ziet in alcohol een lichaamsvreemde stof die afgebroken moet worden. De afbraakproducten die daarbij ontstaan, veroorzaken allerlei onaangename gewaarwordingen. De bekendste daarvan is de kater. Die treedt dikwijls

al op in de tweede helft van de nachtrust. Men wordt dan wakker door de hoofdpijn en kan niet meer in slaap komen. Ook kunnen als gevolg van het alcoholgebruik, in de tweede helft van de nacht zweetaanvallen en nachtmerries optreden. Een droge mond in de nacht na avondlijk alcoholgebruik is eveneens een bekend verschijnsel.

Mensen die last hebben van kortdurende ademstilstanden gedurende de nacht (slaap-apneu) moeten voorzichtig zijn met alcohol voor het naar bed gaan. De korte onderbrekingen van de ademhaling komen na alcoholgebruik veel vaker voor. Het gevolg is dat zij die nacht niet echt uitrusten. De volgende dag voelen zij zich dan doodmoe en slaperig. Na zo'n nacht is het rondweg onverstandig om te gaan autorijden.

Alcohol is dus hoogstens een inslaapmiddel, maar zeker geen doorslaapmiddel. Voor een voldoende lange en voldoende diepe nachtrust is alcohol ronduit schadelijk. Wie niet goed slaapt, zal dat probleem op een andere manier moeten aanpakken. 's Avonds stress, opwindende en (zwaar) eten vermijden, zorgen voor goed slaapcomfort (goede matras en kussen, slaapkamertemperatuur bij voorkeur tussen 14 en 18 graden), ontspannen door te lezen of een wandelingetje te maken voor het naar bed gaan, enzovoorts.

Dingeman Korf

Prosecco de nieuwe alcoholische rage

Als het aan de alcoholbranche ligt, wordt prosecco de nieuwe rage op alcoholgebied. Prosecco is een Italiaanse, koolzuurhoudende witte wijn. De adverteerders vergelijken hun product vaak met champagne, maar dan goedkoper. De gewone consument zal misschien eerder denken aan de Duitse Schaumwein.

De opmars van prosecco is omstreeks 2005 begonnen. In 2004 verkocht de Nederlandse importeur 20.000 flessen. Vorig jaar waren dat er al twee miljoen. In andere landen is een vergelijkbare ontwikkeling te zien.

Het succes van prosecco heeft wijnproducenten in andere landen ertoe gebracht om ook "prosecco" op de markt te brengen. Prosecco is de naam van een speciaal druivenras (net als chardonnay of cabernet), en niet een wettelijk beschermbare productnaam. De Italianen moeten dus concurrenten naast zich dulden.

Er is zelfs (nog) geen wettelijke verplichting om alleen prosecco druiven te gebruiken voor het drankje. De namaak uit Oostenrijk of Brazilië smaakt volgens de Italianen helemaal niet naar prosecco. Daarom hebben zij zo'n verplichting bij de EC aangevraagd.

Eind vorig jaar, begin dit jaar hebben de Italianen in een aantal landen (waaronder ook Nederland) prosecco informatie bureaus gesticht. Die moeten informatie verspreiden, maar vooral ook de consumptie stimuleren.

Het Oostenrijkse Rich heeft daarvoor een eigen methode bedacht: prosecco in blikjes. Gemakkelijk verkoopbaar bij festivals, in disco's, of zelfs aan het strand. Blijkbaar wordt er door jongeren nog niet genoeg gezopen. Die zullen zich niet zo gauw realiseren dat in een blikje prosecco ruim tweemaal zoveel alcohol zit als in een blikje pils.

Behandeling van individuele alcoholverslaving vergt aanpak van zowel de lichamelijke als de geestelijke verslaving. Analooq daaraan vergt tegengaan van de maatschappelijke alcoholproblematiek een aanpak op zowel commercieel als cultureel terrein.

FEITEN EN COMMENTAREN OVER ALCOHOL EN DRUGS

109-de jaargang no. 5

september-oktober 2009

Oorzaken van alcoholproblematiek aanpakken, niet de uitingen ervan

Sinds ruim twintig jaar probeert de overheid de alcoholproblemen in onze samenleving te verminderen. Aanvankelijk vooral door grootschalige publieksvoorlichting, de campagne "drank maakt meer kapot dan je lief is". De slagzin werd algemeen bekend, maar het effect ervan bleef gering.

Gedrag wordt bepaald door cultuur, kennis en gevoel. De campagne droeg vooral kennis over. De cultuur van de Nederlandse samenleving was en is echter verregaand veralcoholiseerd. Zolang alcohol in cultureel opzicht doodgewoon is, heeft feitenkennis nauwelijks effect op de consumptie. Structurele maatregelen kunnen wat dat betreft meer effect teweeg brengen. De gevoelsmatige component van het gedrag tenslotte is zeer individueel, en pas op langere termijn te veranderen.

Alcoholgebruik is een zaak van vraag en aanbod. De voorlichtingscampagne had zich gericht op de vraagzijde van de alcoholmarkt. De slagzin was bekend geworden bij de individuele consument, maar aan diens gedrag en mentaliteit was vrijwel niets veranderd. Er moest dus ook iets gebeuren aan de aanbodzijde van de alcoholmarkt, wilde er op korte termijn enig resultaat geboekt kunnen worden.

Gehoopt werd dat herziening van de Drank- en Horecawet (DHW) daar een flinke bijdrage aan zou leveren. De gewijzigde wet trad op 1 november 2000 in werking. Hoewel de wet niet direct de maatschappijbrede aanpak van de alcoholproblemen bracht zoals geschetst in de Alcoholnota van 1986, opende hij wel mogelijkheden om via nog te nemen uitvoeringsbesluiten ook de aanbodzijde van het alcoholprobleem aan te pakken.

Zo kreeg de minister de mogelijkheid om de alcoholreclame aan te pakken en om verificatie van de leeftijd van alcoholkopers verplicht te stellen. Zo kreeg de plaatselijke overheid meer bevoegdheden om bij bepaalde gelegenheden alcoholverkoop te verbieden. Daarnaast werden diverse eisen aangescherpt zoals die gelden voor verkopers van drank. De herziene DHW heeft echter nog geen verbetering in de situatie gebracht. Daarbij dient wel te worden opgemerkt dat het nemen van uitvoeringsbesluiten in het kader van de DHW bepaald niet vlot verloopt.

Door dit alles is de alcoholconsumptie per inwoner in Nederland sinds 1990 vrijwel constant, en ligt nog steeds zo'n 15 procent boven het niveau van rond 1900.

Bij het uitvaardigen van maatregelen bestaat de neiging om zich te concentreren op de uitwassen, en de alcoholcultuur zelf onaangetast te laten. Nachtelijke herrie, intimidatie, geweldpleging, vandalisme en vervuiling door aangeschoten figuren, bestrijdt men door cameratoezicht, meer politie op straat en strenger straffen. Maar dat is symptoombestrijding. Het sluitingsuur vervroegen tot 24.00 uur is voor de samenleving goedkoper en minstens zo effectief. Alleen begint de horeca dan te zeuren over omzetverlies. Dat is echter onvermijdelijk.

Dronken rijden heeft men eveneens jarenlang bestreden door vergroten van de pakkans en strenger straffen. Alweer symptoombestrijding dus. De alcoholcultuur werd buiten schot gehouden. Mogelijk dat het "alcoholslot" binnenkort meer effect heeft. Maar feitelijk zou elke auto daarmee moeten worden uitgerust, niet alleen die van recidivisten. Want voorkomen is nog altijd beter dan genezen. Voor de overlast door dronken jongeren of de straatterror door dronken voetbalvandalen, geldt dit eveneens.

Dr.ir. D.Korf

Geen levertransplantatie voor comazuiper

Een Britse jongeman is midden juli op 22-jarige leeftijd overleden aan levercirrhose. De gezondheidsautoriteiten weigerden toestemming voor een levertransplantatie omdat de patiënt niet kon of wilde aantonen dat hij tenminste een halfjaar zonder alcohol kon.

De man, afkomstig uit Londen, begon volgens eigen zeggen op 13-jarige leeftijd met comazuipen. Hij voelde daar jarenlang geen nadelige gevolgen van. Pas ruim tien weken voor zijn dood moest hij voor de eerste keer in een ziekenhuis worden opgenomen. Zijn gezondheidsklachten waren meteen zo ernstig dat hij volgens de artsen nog maar enkele weken te leven had.

Een aanvraag om in aanmerking te komen voor een levertransplantatie stuitte op een weigering van de gezondheidsautoriteiten. De patiënt had geen pogingen gedaan om van de drank af te komen, en kon of wilde geen toezeggingen doen daartoe over te gaan. Het grote gebrek aan levers voor transplantatie, noopt ertoe om voorrang te geven aan patiënten die zorgvuldig daarmee om zullen gaan. Of er overigens in zijn resterende levensweken een lever beschikbaar zou komen, was twijfelachtig.

Het blad Metro organiseerde naar aanleiding van het voorgaande onder zijn lezers een opinieonderzoek over de vraag: moet ook een alcoholist een nieuwe lever kunnen krijgen. Maar liefst 76 procent van de lezers vond van wel, en 24 procent van niet. Een heel andere uitkomst dan jaren geleden toen die vraag gesteld werd in het kader van een televisie uitzending.

Verkoop van bier alleen via de slijter ?

De verkoop van zwak-alcoholhoudende dranken (met name bier) moet niet via de supermarkt, maar via de slijter plaatsvinden. De leeftijdsgrens voor het kopen van drank is dan beter te handhaven. Aldus burgemeester Kroon van de gemeente Urk.

Zwaar alcoholgebruik door jongeren, vaak zelfs beneden de leeftijdsgrens, behoort tot de grote sociale en medische problemen in ons land. Burgemeester Kroon vindt dat de gemeenten meer zicht moeten kunnen krijgen op het alcoholgebruik van de plaatselijke jongeren, en meer mogelijkheden moeten krijgen om fors drankgebruik door jongeren daadwerkelijk tegen te gaan. Verplaatsing van de alcoholverkoop uit de supermarkt naar de slijter kan hier een belangrijke bijdrage aan leveren.

Bij de slijter is gemakkelijker een controle op de leeftijd van de klant uit te voeren dan in de supermarkt. Naar de slijter gaat men met de vooropgezette bedoeling om drank te kopen. Naar de supermarkt gaan jongeren vaak voor

Leeftijdsgrenzen voor alcohol en cannabis gelijk trekken

WRR WIL LEEFTIJDSGRENS ALCOHOL NAAR 18 JAAR

De Adviescommissie Drugsbeleid van de WRR heeft begin juli geadviseerd om de leeftijdsgrens voor het kopen van alcohol op te trekken naar 18 jaar. Daarmee moet aan de jeugd duidelijk gemaakt worden dat het gebruik van alcohol en drugs beneden de 18 jaar "niet normaal" is.

Soft-drugs (cannabis producten) worden in ons land gedoogd. Aan dat gedogen zijn wel voorwaarden verbonden. Zo mogen "coffeeshops" alleen verkopen aan personen van 18 jaar en ouder. Wie te jong is voor cannabis, mag zich echter vanaf zijn zestiende wel legaal volgen met alcohol.

Voorzitter W.v.d. Donk van de WRR (Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid) vindt dat er één leeftijdsgrens moet komen voor drugs en alcohol omdat beide zeer schadelijk zijn voor de ontwikkeling van de hersenen bij jongeren. Eén leeftijdsgrens van 18 jaar geeft de jeugd de heldere boodschap dat het gebruik van alcohol en drugs beneden die grens niet normaal is.

De steun voor één leeftijdsgrens van 18 jaar voor alcohol neemt toe. In het verre verleden heeft de NCA zich daarvoor ingezet. In de discussies zo'n tien jaar geleden over de herziening

ALCOHOLRECLAME IS
OVERWEGEND GERICHT
OP JONGE VOLWASSENEN
(DATAMONITOR 2005)

van de Drank- en Horecawet, suggereerde minister Borst al eens om één leeftijdsgrens te stellen voor alcohol, drugs en gokken. Enkele jaren geleden kwamen er vanuit de medische wereld voorstanders naar voren, met name kinderartsen en hersenspecialisten. December vorig jaar verscheen het rapport Nationale Denktank 2008 dat zich uitsprak voor één leeftijdsgrens bij 18 jaar (zie het bericht daarover in het maantnummer van dit blad). En nu heeft ook de WRR zich daarvoor uitgesproken.

Het rapport van de WRR handelt verder vooral over het beleid ten aanzien van soft-drugs, het gedoogbeleid. Het rapport constateert dat het beleid positieve effecten bewerkt heeft ten aanzien van de volksgezondheid. Op andere punten schiet het echter tekort. De enorme toeloop van buitenlandse drugstoeristen veroorzaakt problemen. En de georganiseerde misdaad heeft zich een plaats verworven bij de teelt van cannabis en de levering daarvan aan de coffeeshops.

De WRR is van mening dat de coffeeshops kleinschaliger moeten worden. Zij zouden alleen in de lokale behoefte moeten voorzien. Dat zou kunnen door er een soort besloten clubs van te maken. Bijvoorbeeld door een pasjessysteem zoals acht Limburgse gemeenten onlangs besloten in te voeren (zie het vorige nummer van dit blad).

De WRR is tegen legalisering van de groothandel in en de grootschalige teelt van cannabis. Wel zouden experimenten met gereguleerde kleinschalige teelt voor een beperkt aantal besloten coffeeshops gedaan kunnen worden. Teelt voor de plaatselijke of regionale behoefte dus.

Dingeman Korf

COLOFON

De GO: tweemaandelijks voorlichtingsblad over alcohol en drugs, uitgegeven door de Stichting ANGOB. ISSN 0166-2880.

Postabonnement € 10,- per jaar.

Verantwoordelijk eindredacteur:

Dr. ir. D. Korf, Dresselhuisweg 20, 4105 DB Culemborg, tel 0345-473239, e-mail: dkorf@tiscali.nl

Administratie:

W. Matla, Hof van Delftlaan 119, 2613 BL Delft, tel. 015-2126904, giro 849 058.

Artikelen voorgaande nummers:
www.angob.nl

Alcohol en tabak vergelijkbaar met heroïne en crack

DRUGS NAAR SCHADELIJKHEID GERANGSCHIKT

Een nieuwe risico-evaluatie door het RIVM heeft 19 drugs gerangschikt naar schadelijkheid. Alcohol en tabak scoren onverwacht hoog. Zij staan samen met heroïne en crack in de kopgroep. Die uitkomst komt niet onverwacht, anderhalf jaar geleden kwam de Britse Medical Research Council tot vergelijkbare conclusies.

Het onderzoek door het RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu) is uitgevoerd in opdracht van het ministerie van VWS. Een werkgroep van 19 experts heeft het uitgevoerd. Zij hebben de schadelijkheid beoordeeld op grond van hun wetenschappelijke kennis en van de beschikbare literatuur over de betreffende genotmiddelen.

De rangschikking is bepaald op basis van drie criteria :

- De giftigheid van het middel op de korte en langere termijn
- De mate waarin het middel verslavend werkt
- De omvang van de maatschappelijke schade.

Deze criteria komen grotendeels overeen met de criteria die de Britse Medical Research Council (MRC) anderhalf jaar geleden hanteerde voor de indeling van drugs in drie groepen. Het derde criterium luidde bij de MRC "de gevolgen van het gebruik voor het gezin en voor de samenleving".

Met betrekking tot de omvang van de maatschappelijke schade, is zowel gekeken naar de sociale schade als naar de economische schade. Zo is gekeken naar agressief en crimineel gedrag, naar veiligheid in het verkeer, maar ook naar arbeidsverzuim.

Net als bij het MRC-onderzoek, eindigen ook bij het RIVM-onderzoek alcohol en tabak hoog op de lijst, direct na heroïne en crack ("gekookte cocaïne"). De kans om verslaafd te raken is bij alcohol wel kleiner dan bij heroïne, de ernst van de verslaving is geheel vergelijkbaar (o.a. ernstige ontwenningsverschijnselen) en de lichamelijke schade mogelijk zelfs groter. De giftigheid van alcohol op korte termijn is vergelijkbaar met die van heroïne, een (dodelijke) overdosis wordt gemakkelijk bereikt. Op de lange termijn wordt door beide de algehele gezondheidstoestand aangetast, wat uiteindelijk tot de dood kan leiden.

Tabak verenigt in zich de sterk verslavende stof nicotine (kans om verslaafd te raken groter dan bij alcohol) en de gezondheidsschadelijke teerbestanddelen van de rook. Ontwenningsverschijnselen zijn lichter dan bij heroïne, alcohol en crack. De giftigheid op korte termijn is betrekkelijk gering, een (dodelijke) overdosis valt met tabak niet te bereiken. Op de lange termijn werkt ook tabak dodelijk door de aantasting van de longen. Tabak veroorzaakt daarentegen geen agressief of crimineel gedrag.

Zowel alcohol als tabak worden door een groot deel van de bevolking gebruikt. De omvang van de

maatschappelijke schade is daardoor aanzienlijk, veel groter dan bij heroïne of crack. Alle vier de middelen leiden tot arbeidsverzuim door de gebruiker. Alcohol in het verkeer veroorzaakt ook arbeidsverzuim door de niet-gebruiker, tot zelfs levenslang arbeidsverzuim door invaliditeit. Agressief gedrag is eveneens vooral een alcoholprobleem (en daarnaast een probleem bij pepmiddelgebruik).

Helemaal onderaan de lijst van het RIVM vinden wij LSD, khat en paddo's. Merkwaardig dat minister Klink van volksgezondheid onlangs nog meende de wetgeving met betrekking tot paddo's drastisch te moeten aanscherpen. In het rapport van het RIVM valt daarvoor geen steun te vinden.

Cannabis en XTC ("ecstasy") staan op de lijst van het RIVM in de middenmoot. Hier vinden wij ook amfetamine, methadon, GHB en de "tranquillizers" (benzodiazepinen). Op de meeste beoordeelingspunten scoren deze drugs middelmatig, met op slechts een enkel punt een uitschieter.

Uit deze RIVM-ranglijst trekken wij de conclusie dat alcohol in vergelijking met de andere drugs, beleidsmatig veel te zachtzinnig wordt aangepakt. Het is hoog tijd om daar verbetering in te brengen.

Dingeman Korf

NIEUWE FRISDRANK : SOL MATÉ

Sinds enkele maanden is er een nieuwe en nogal aparte frisdrank op de Nederlandse markt : Sol Maté. Hij is nog niet zo bekend bij het publiek, omdat hij (nog) alleen in biologische speciaalzaken en in biologische restaurants verkocht wordt.

De nieuwe frisdrank wordt bereid met behulp van een extract van de bladeren van de maté-boom. De drank ontleent daaraan zijn specifieke aroma. Dat is vergelijkbaar met het aroma van de in Zuid-Amerika veel gedronken maté-thee, die eveneens uit de bladeren van de boom wordt bereid. In zekere zin is de frisdrank dus te vergelijken met de tegenwoordig zo populaire ice-tea. Sol Maté is een licht geelbruin gekleurde, koolzuurhoudende frisdrank.

Maté-thee wordt heel veel gedronken in Argentinië, Brazilië, Uruguay en Paraguay. In sommige landen zelfs meer dan "gewone" (= zuidoost-aziatische) thee.

De drank heeft een verfrissende en opwekkende werking, vergelijkbaar met die van koffie. Niet verwonderlijk, want hij bevat cafeïne en theobromine (de opwekkende stof uit cacao). Hij stimuleert dus net als koffie de doorbloeding van de hersenen, en verdrijft het vermoeidheidsgevoel.

Sol Maté bevat daarnaast diverse vitaminen (A, B₁, B₂, C en E) en mineralen (calcium, magnesium en ijzer). Bovendien anti-oxidanten, echter niet van het type van de flavonoiden (die bijvoorbeeld in blauwe druiven voorkomen) maar van het type van de tanninen. Beide typen anti-oxydanten gaan aderverkalking en kanker tegen. Overigens behoort vitamine C eveneens tot de anti-oxidanten.

Halve waarheid is eigen leven gaan leiden

In Trouw van 30 juni stond een artikel onder de kop "Wie gaat er over opa's borrel ?". Een interessant artikel over het dilemma tussen de vrijheid voor mondige bejaarden, en bemoeizorg die hun gezondheid op het oog heeft. Het dilemma van : hij/zij heeft al zoveel verloren, moeten wij hem/haar nu ook nog het borreltje/advocaatje afnemen ?

Een zeer lezenswaardig artikel. Maar daarin schrijft journaliste Door van der Wiele ergens kritiekloos de opmerking neer "Alcohol is niet louter slecht. Matige drinkers hebben een kleinere kans op hart- en vaatziekten of een beroerte, zijn minder vaak depressief en functioneren cognitief beter". Hiermee wordt een inmiddels als sprookje ontmaskerde halve waarheid van de alcoholbranche in stand gehouden.

Wanneer in genoemd citaat het woord alcohol vervangen wordt door rode wijn, en het woord beroerte geschrapt wordt, dan klopt de bewering min of meer. Het gunstige effect van rode

wijn wordt echter ook vertoond door rode druivensap, en is afwezig bij witte wijn. Het heeft dus **niets met alcohol te maken**. Het wordt veroorzaakt door de flavonoiden uit de schil van blauwe druiven.

Bij depressiviteit en cognitief functioneren worden oorzaak en gevolg omgedraaid. Een goede geestelijke gezondheid, afwezigheid van depressiviteit en cognitief goed functioneren, leiden ertoe dat het alcoholgebruik matig blijft. Dus is matig alcoholgebruik een gevolg van een goede geestelijke gezondheid, en niet de oorzaak ervan. Depressies leiden soms tot ongeremd alcoholgebruik, en in zeldzamere gevallen juist tot vermijding van alcoholgebruik. Iets vergelijkbaars geldt voor het cognitief functioneren.

Kortom, er is geen steekhoudend argument aan te voeren voor het gebruik van één of twee glaasjes drank ter bevordering van de gezondheid. Zelfs niet voor rode wijn.

Dingeman Korf

ALCOHOL BELANGRIJKSTE OORZAAK VERLIES RIJBEWIJS

Bijna tienduizend mensen raakten vorig jaar hun rijbewijs kwijt. Dat was een toename van 34 procent ten opzichte van 2007. Alcohol leverde het grootste aandeel, ruim 47% van de gevallen was een direct gevolg van alcoholproblemen bij de bestuurder.

In totaal meldde vorig jaar de politie bij het CBR 21.643 gevallen van inname van het rijbewijs. Daarvan moesten 8.327 personen een nader onderzoek ondergaan. Voor een aanzienlijk deel (ruim 5.500 personen) betrof dit een psychiatrisch onderzoek naar eventuele verslaving aan alcohol. Bijna 2.200 personen moesten een medisch onderzoek ondergaan naar de ernst van lichamelijke mankementen die hen ongeschikt zouden kunnen maken voor deelname aan het verkeer. Zo'n 600 personen moesten een onderzoek naar hun rijvaardigheid ondergaan. Van die 600 werd in maar liefst 580 gevallen het rijbewijs ongeldig verklaard.

Bij 11.095 van de gevallen van inname van het rijbewijs, was nader onderzoek overbodig. Deze bestuurders kregen een maatregel of een cursus opgelegd. Dat was in 10.825 gevallen de Educatieve Maatregel Alcohol en verkeer (EMA). In de overige gevallen betrof het de Educatieve Maatregel Gedrag en verkeer (EMG) of de lichte EMA voor beginnende bestuurders (tussen 0,2 en 0,5 promille bloedalcoholgehalte). Deze "educatieve maatregelen" zijn verplichte cursussen en moeten door de deelnemer zelf betaald worden. Weigeren deel te nemen leidt tot ongeldig verklaring van het rijbewijs.

In 2008 werden 9.458 rijbewijzen ongeldig verklaard. In 2007 gebeurde dat nog slechts 7.078 maal. In de jaren daarvoor schommelde het aantal gevallen rond de 7.000 (in 2006 en 2004 iets er onder, in 2005 iets er boven). Het jaar 2008 vertoont dus een forse uit-

schiet naar boven, maar liefst bijna 34 procent!

Alcoholproblemen vormden de meest voorkomende oorzaak van verlies van het rijbewijs. Na psychiatrisch onderzoek werd vorig jaar van 4.466 personen het rijbewijs ongeldig verklaard. Dat betrof dus ruim 47 procent van alle gevallen van verlies van het rijbewijs! In 2007 waren het 3.660 gevallen geweest, maar in de jaren daarvoor telkens ruim 4.000. Over een wat langere reeks van jaren bezien, veroorzaakt alcohol een min of meer constant aantal gevallen van ongeldig verklaring van het rijbewijs per jaar. Omdat het totale aantal ongeldig verklaringen toeneemt, daalt het alcoholaandeel. In 2007 was dat nog 51%, in 2006 64% en in 2005 63%.

Op de tweede plaats als oorzaak van het ongeldig verklaren van het rijbewijs, komen de "educatieve maatregelen". Het kan dan gaan weigeren aan een cursus deel te nemen, niet op komen dagen voor de cursus, niets leren van de cursus, enz. Dit betrof vorig jaar 2.751 gevallen, ofwel 29 procent van het totaal! In deze groep zit een flink aantal alcoholgevallen, maar zitten ook personen die op grond van hun leeftijd of hun gezondheidstoestand het er maar bij laten zitten.

Medisch ongeschikt voor deelname aan het verkeer bleken 1.661 personen. Zij namen daarmee 17,5% van de ongeldig verklaringen voor hun rekening. Onvoldoende gezichtsvermogen was het meest voorkomende gebrek binnen deze categorie.

ZWITSERSE TV BLIJFT OP HET NIPPERTJE VRIJ VAN ALCOHOLRECLAME

In Zwitserland stemde de Bondsraad ruim een half jaar geleden vóór opheffing van het bestaande verbod op alcoholreclame via de televisie. Toen het voorstel in de "Ständesrat", de vergadering van de kantons in stemming kwam, bleek er in dat orgaan geen meerderheid voor te bestaan. Vooralsnog blijft de Zwitserse TV dus vrij van alcoholreclame.

Het bestaande verbod op alcoholreclame via de TV is de Zwitserse alcoholbranche al jaren een doorn in het oog. Ook de reclamebureaus zien het verbod liefst zo snel mogelijk verdwijnen. Voor hen is het een ongewenste inperking van hun werkterrein. Samen dringen zij er bij de volksvertegenwoordigers regelmatig op aan om het verbod op te heffen. Nu leek dat eindelijk te lukken, maar gooide de Ständesrat

roet in hun eten. Overigens met een minieme meerderheid, 22 tegen 19.

De Zwitserse verslavingszorg is verheugd over de zorgvuldigheid en de brede blik van de Ständesrat. De omvang van het probleem heeft de doorslag gegeven. Dagelijks zijn er 5 ziekenhuisopnamen van personen beneden de 30 door alcohol. Van de dertienjarigen heeft 80 procent al alcohol gedronken, van de 16-jarigen al 94%. In 1986 dronk 16 procent van de vijftienjarige jongens tenminste eenmaal in de week, in 2002 was dat gestegen tot 23%.

De SFA voegt hieraan toe *"Jongeren zijn extra vatbaar voor de eenzijdig positieve boodschappen van de alcoholreclame. Die roepen emoties op en dragen een lifestyle over. Dat laat zich met geen reclamemedium zo perfect ensceneren als met bewegende beelden"*.

Frankrijk waarschuwt toeristen voor bezit drugs

De Franse overheid is begin juli een campagne begonnen tegen drugsbezit door toeristen. Posters en folders in het Frans, Engels en Spaans waarschuwen voor de strenge straffen die er in het land gelden voor het bezit van drugs. Zo hoopt men de explosieve stijging van de onderschepte hoeveelheden tot staan te brengen.

Frankrijk staat bekend om zijn strenge wetgeving met betrekking tot drugs. Zo staat op het gebruik van zowel soft- als hard-drugs een straf van maximaal één jaar cel, of een boete die kan oplopen tot maximaal 3750 euro. Wie de middelen aanbiedt aan iemand anders, kan maximaal vijf jaar cel, of een boete van 75.000 euro tegemoet zien. Op doorverkoop voor de handel (dus grotere hoeveelheden) staat een straf van maximaal tien jaar cel en/of een boete van 7,5 miljoen euro.

Ondanks de strenge straffen worden er in Frankrijk veel drugs verhandeld en gebruikt. Vorig jaar legde de douane beslag op bijna 66 ton drugs. Ten opzichte van 2007 een toename van 32 procent. De straatwaarde daarvan bedroeg het lieve sommetje van maar liefst 321 miljoen euro. Bij dergelijke bedragen is het geen wonder dat de onderwereld buitengewoon geïnteresseerd is. In verband met de beslagleggingen werden vorig jaar ruim 17.000 arrestaties verricht.

Nederland staat bekend als een grote producent van synthetische drugs (XTC, speed en dergelijke), als exporteur van "nederwiet" en als doorvoerland voor met name heroïne. Van alle uitgaande hasj die de Franse douane onderschepte, was 29 procent bestemd voor Nederland. Voor wat betreft hasj en wiet is Frankrijk vooral doorvoerland voor product afkomstig uit Marokko.

Er gaat ook wiet in de andere richting de grens over. Dit betreft met name in ons land gekweekte "nederwiet". In twee jaar tijd steeg de onderschepte hoeveelheid daarvan met een factor acht. De hoeveelheid in Frankrijk onderschepte heroïne steeg in 2008 met 57 procent ten opzichte van 2007. Naar gewicht bedroeg de "vangst" 542 kilo. Daarvan was 53 procent uit Nederland afkomstig.

De campagne die de Franse overheid is begonnen om de toename van de drugsimport een halt toe te roepen, is vooral gericht op toeristen. Wij verwachten dat het aantal arrestaties daardoor wel omlaag zal gaan, maar de import niet of nauwelijks. Toeristen nemen slecht kleine hoeveelheden mee. De grote hoeveelheden worden verhandeld door professionele criminele organisaties. Die breng je niet van hun voornemens af met folders en posters.

Ouderen vormen snelst groeiende groep probleemdrinkers

De verslavingszorg constateert de afgelopen jaren een sterke toename van de 55-plussers onder haar cliënten. De hulpvraag stijgt aanzienlijk sneller dan de vergrijzing. Heeft de nieuwe generatie ouderen minder weerstand?

In 10 jaar tijd is volgens de cijfers van de IVZ, het aantal ingeschreven 55-plussers met alcoholproblemen bij de verslavingszorg met maar liefst 130 procent toegenomen. In 1998 stonden 3.154 ouderen ingeschreven bij de verslavingszorg, in 2007 was hun aantal toegenomen tot 7.241. Wanneer gecorrigeerd wordt voor de toename van het percentage ouderen onder de bevolking, dan bedraagt de stijging nog altijd 89 procent. Bij de jongere leeftijdscategorieën bedraagt de stijging gemiddeld slechts 37 procent.

Driekwart van de toename van het aantal 55-plussers vond plaats in de laatste vijf jaar. Alleen al van 2006 op 2007 vond er een toename plaats van 15 procent. De snelle toename van ouderen in het cliëntenbestand van de verslavingszorg, heeft hun aandeel in het totaal sterk vergroot. Was in 1998 nog 14% van de cliënten ouder dan 55 jaar, in 2007 was dat maar liefst 22 procent.

De algemene toename van alcoholgebruik door vrouwen gedurende de afgelopen veertig jaar, komt nu ook tot uiting in een extra toename van het aandeel 55-plus vrouwen in het cliëntenbestand van de verslavingszorg. De 89% stijging van het aantal 55-plus cliënten, valt uiteen in een stijging van 100% bij de vrouwen en 78% bij de mannen.

Senioren vertonen een ander drinkgedrag dan personen beneden de 55 jaar, zij drinken vooral vaker. Het aandeel dagelijkse drinkers is bij de ouderen hoger. Dagelijks één glaasje extra, levert per week een sterkere toename dan alleen op de zaterdagavond twee of drie glaasjes extra. Het dagelijks drinken wordt als één van de verklaringen gezien voor de sterke toename van de problematiek onder ouderen.

De huidige 70-plussers zijn nog opgegroeid in een tijd van soberheid, van alcohol alleen voor bijzondere gelegenheden. Wie vandaag de dag de leeftijd van 55 jaar bereikt, is opgegroeid in een tijd van toenemende welvaart, van stijgende alcoholconsumptie en uiteindelijk van alcohol als dagelijkse gewoonte. De nieuwe ouderen brengen daardoor een andere mentaliteit mee dan voorgaande generaties. Dat is ook een deel van de verklaring.

Een volgend deel van de verklaring ligt in vereenzaming. Ouderen hebben geen deel meer aan het arbeidsproces, en dus geen collega's als "praatpaal". Vaak zijn zij ook alleenstaand. Dan is er meestal niemand die tijdig ontdekt dat het met het alcoholgebruik uit de

hand loopt. Daardoor wordt veel te laat ingegrepen.

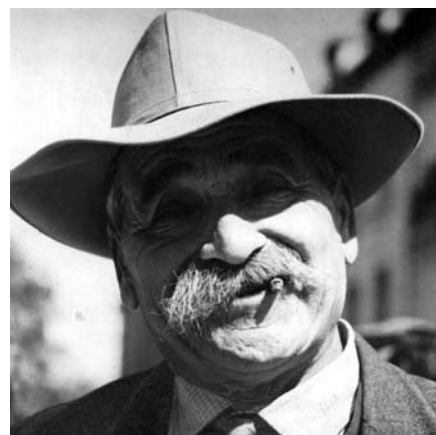
Verder is er nog de goedbedoelde, maar funeste toegeeflijkheid tegenover de oudere. *"Die man (of vrouw) heeft al zoveel verloren, laat hem nou maar van zijn borreltje genieten"*. Men wil niet betuttelend optreden, maar heeft geen zicht op de scheidingslijn tussen betutteling en bemoeizorg. Ook hierdoor wordt er vaak veel te laat ingegrepen.

Complicerende factor is verder nog het feit dat veel ouderen permanent geneesmiddelen gebruiken. Daardoor kan alcoholgebruik soms een veel groter effect hebben dan zonder die geneesmiddelen. Andersom kan ook, dan versterkt of verzwakt alcohol de werking van het geneesmiddel.

Tenslotte: jongeren kun je aanspreken op hun toekomst, ouderen niet. Jongeren kun je wijzen op de funeste gevolgen van (fors) alcoholgebruik voor hun gezondheid, voor hun hersenen, voor hun huwelijk en voor hun carrière. Je kunt ze wijzen op hun verantwoordelijkheid voor hun kameraden, voor hun mede-weggebruikers, voor hun collega's. Bij ouderen is dat veel minder van toepassing. Sommige ouderen zijn zelfs zo op zichzelf geconcentreerd, dat zij niet meer aanspreekbaar zijn voor meer algemene zaken.

Dingeman Korf

P.S. Lezers met een goed geheugen herinneren zich misschien dat wij januari 1993 in dit blad reeds een artikel publiceerden onder de titel "Ouderen de nieuwe probleemdrinkers".

Voor volksgezondheid slechte ontwikkeling :

BIER GOEDKOPER GEWORDEN

Op de lange termijn bezien wordt bier relatief steeds goedkoper. Over de korte termijn is er momenteel zelfs sprake van een prijsdaling in absolute zin.

De prijs van bier in de supermarkten, lag in juni dit jaar 3 procent lager dan in mei. De daling van 3 procent is de grootste sinds november 2003. In die maand begonnen de supermarkten een grote concurrentieslag tegen elkaar. De prijs van bier daalde daardoor met 5 procent.

Bezien wij de bierprijs over een wat langere periode, dan constateren wij dat ondanks de prijsverlaging in juni de prijs 29 procent hoger lag dan in juni 1999. De helft van die prijsstijging is veroorzaakt door de verhoging van de accijns en de BTW. De autonome prijsstijging bedroeg dus circa 15 procent. Veel minder dan de stijging van het totale prijspeil. Die bedroeg 24 procent.

Anders gezegd: verhoging van BTW en accijns is onmisbaar om ervoor te zorgen dat bier relatief niet steeds goedkoper wordt.

ALCOHOL WEER UIT DE WIND GEHOUDEN

Het aantal recepten voor ADHD-medicatie is in vier jaar tijd meer dan verdubbeld. Volgens minister Klink kan die toename mede verklaard worden door de toegenomen aandacht voor en betere herkenning van ADHD.

In 2005 werd door huisartsen 360.000 keer medicatie voor ADHD voorgeschreven. In 2008 was het aantal voorschriften toegenomen tot 764.000. Dat blijkt uit cijfers van Stichting Farmaceutische Kengetallen (SFK), die minister Klink van Volksgezondheid naar de Tweede Kamer heeft gestuurd. De afgelopen jaren is de aandacht voor ADHD, en in het bijzonder voor de gevolgen van ADHD voor gezin, school en samenleving sterk toegenomen. Daarnaast heeft de toegenomen kennis van de stoornis geleid tot betere en eerdere herkenning. Dat zijn volgens de minister de voornaamste oorzaken voor de enorme toename

van het aantal recepten.

De bewindsman noemt geen andere oorzaken. Anders had hij ook alcoholgebruik tijdens de zwangerschap moeten noemen als oorzaak, en alcoholgebruik op te jonge leeftijd als verergerende factor.

Het wordt zo langzamerhand opvallend hoe Klink systematisch de alcohol uit de wind houdt. Paddo's, tabak en cannabis worden door hem te vuur en te zwaard bestreden. In sociaal en economisch opzicht is alcohol de schadelijkste drug. Die wordt door Klink echter met fluwelen handschoenen aangepakt. Moties van de Tweede Kamer die om een strengere aanpak vragen, legt hij naast zich neer. Dus komt er geen verbod op happy hours, geen verbod op prijsstunten met bier. Andere zaken worden afgeschoven naar de gemeenten, of onderwerp van nadere studie gemaakt (bijv. handhaving leeftijdsgrens bij supermarktkassa's).

Weer veel doden in India door illegale drank

Begin juli overleden in India 24 mensen na het drinken van illegaal gestookte sterke drank. Het gebeurde in en om de stad Ahmadabad in de deelstaat Gujarat.

Het is in India een regelmatig terugkerend probleem: sterfgevallen door het drinken van illegaal gestookte alcohol. Een verschijnsel dat overigens ook in Rusland bekend is door het drinken van de beruchte "samogon".

De deelstaat Gujarat behoort tot de armste van India. Slechts weinig mensen hebben hier genoeg geld om drank te kunnen kopen. Om de bevolking af te houden van het gebruik van alcohol als vluchtmiddel, geldt er een verbod op de verkoop van sterke drank. Dat zou voor de bevolking een signaal moeten zijn dat er met alcohol iets mis is. Van de berichtgeving over de regelmatig vallende doden na consumptie van illegaal gestookte drank, zou ook een waarschuwingssignaal moeten uitgaan. Maar zo werkt het daar niet.

Probleem nummer één is het feit dat de armen geen kranten lezen, en de berichten via de radio letterlijk overstemd worden door ander nieuws en door reclame. Slechts weinig waarschuwingen bereiken daardoor hun doel. Zo blijft de illegale drank, de zogenoemde "desi daru" een gewild product.

Probleem nummer twee is het feit dat de illegale stokerijen het niet zo nauw nemen met de kwaliteit van hun product. Zij proberen teveel destillaat uit hun gistingmengsel te destilleren, met als resultaat een te hoog gehalte aan fozelolie in hun product. Ook verdunnen zij hun product vaak met industriële (gedenatureerde) alcohol, of nog erger met de giftige (en goedkope) methylicalcohol.

In Ahmadabad werd de verkoper van de desi daru ook slachtoffer van het product. Toen kopers kwamen klagen over de bittere smaak van zijn drank, dronken hij en zijn zoon een glas ervan leeg om te bewijzen dat er niets mis was met het mengsel. Zij en nog een derde drinker, kwamen daardoor in het ziekenhuis en overleden alledrie enige tijd later.

LEEFSTIJL EN GELOOF

Eind juli bracht het CBS een rapport uit over de relatie tussen geloof en leefstijl. Het 144 pagina's tellende rapport bevestigt voor een deel bestaande opvattingen en van oudsher bekende feiten, maar anderzijds komen er ook verrassende zaken naar voren.

Wat alcoholgebruik betreft, blijken van de drie grote stromingen in ons land protestanten gemiddeld veruit het matigst. Katholieken drinken significant meer alcohol. Verrassend is de uitkomst dat buitenkerkelijken tegenwoordig qua alcoholgebruik heel weinig van katholieken verschillen. Dat was driekwart eeuw geleden duidelijk anders. Toen waren buitenkerkelijken zo mogelijk nog matiger dan protestanten. Onder de buitenkerkelijken heeft dus in dit opzicht de grootste cultuurverandering plaatsgevonden.

Ook met betrekking tot tabak komen de protestanten er het beste vanaf. Het hoogste tabaksverbruik vinden wij bij Islamieten, die bij alcohol juist veruit het laagste consumptieniveau vertonen. Katholieken en buitenkerkelijken nemen hier een tussenpositie in.

Protestanten zijn verder het meest sociaal actief. Zij zijn het vaakst actief in maatschappelijk gericht vrijwilligerswerk, zowel binnen als buiten hun kerk. Overigens zijn de verschillen tussen protestanten, katholieken en buitenkerkelijken op dit gebied kleiner dan op het gebied van drinken en roken.

En dit...

... was een illustratie van alcoholische domheid. Het gebeurde in Den Haag, in de nacht van 1 op 2 augustus.

Surveillerende agenten stapten uit hun auto om een bekeuring uit te schrijven voor een dronken persoon die overlast veroorzaakte. Toen zij weer instapten troffen zij tot hun verbazing op de achterbank een slapende man aan.

De slaper bleek een 26-jarige man uit Berkel-Rodenrijs. Hij was stomdronken en kon niet meer op zijn benen staan. Hij werd meegenomen naar het bureau om zijn roes uit te slapen en vervolgens een proces-verbaal wegens openbare dronkenschap te ontvangen.

Als je gedronken hebt, kun je beter ergens anders gaan schuilen dan bij de politie. Maar ja, als je gedronken hebt weet je dat niet meer . . . . .

* * *

... liet zien hoe alcohol het beest in de mens kan losmaken. Het betrof een 21-jarige vrouw uit Deventer en het gebeurde in Tiel.

De vrouw had ergens gegeten en gedronken, en was zonder betalen weggelopen. Het personeel dat haar

achterna ging, bekogelde zij met een glas en een fles. Toen de politie ter plaatse kwam, mepte zij er op los. Zij gaf de agent die haar beetpakte klappen en stompen.

Onder luid geschreeuw en met veel verzet werd de vrouw ter ontuchtering ingesloten. Zij mocht een nachtje in het bureau blijven en de volgende dag met enkele processen-verbaal naar Deventer afreizen . . . . .

* * *

... was een bizar geval van dood door alcoholgebruik. Het gebeurde in het Engelse Brighton en betrof een 35-jarige leraar.

Hij was na een kroegentocht stomdronken in een vuilniscontainer geklommen om zijn roes uit te slapen. Toen de volgende ochtend het vuilnis werd opgehaald, bleef hij onopgemerkt. De container werd, met vele andere, gelegeerd in de vuilniswagen. De man werd pas ontdekt toen hij met het vuilnis in de bunker van de vuilverwerker werd gestort.

Het avontuur werd hem fataal. Toen hij uit de bunker was getakeld bleek hij te zijn overleden . . . . .

* * *

... betrof verkeerd reageren na alcoholgebruik. Het gebeurde op een zaterdagavond op de provinciale weg bij Zoelmond en betrof een 63-jarige inwoner van Culemborg.

Agenten zagen een auto rijden die de mistlampen aan had. Zij gaven lichtsignalen, maar in plaats van de mistlampen te doven, gaf hun tegenligger lichtsignalen terug. Daarop besloten de agenten de bestuurder aan te houden.

Terwijl de agenten een bekeuring voor het onnodig voeren van mistlampen uitschreven, roken zij alcoholwalm. Een eerste blaastest bevestigde hun vermoeden. De bestuurder moest mee naar het bureau. Daar blies hij 1,0 promille. Dus kreeg hij ook nog een proces-verbaal wegens rijden onder de invloed, en een rijverbod voor 6 uur . . . . .

* * *

... was een eenzijdig ongeval door alcohol. Het betrof een 45-jarige vrouw uit Kerk-Avezaath en gebeurde op een donderdagavond in Culemborg.

Zij botste met haar auto tegen een lantaarnpaal. Toen de politie arriveerde, bleek zij goed aanspreekbaar, maar kon niet zeggen wat de oorzaak was van de botsing. De politie hanteert het principe "botsen is blazen" en dat werd de vrouw noodlottig. Zij blies meer dan 1,3 promille.

Na controle op eventueel opgelopen letsel in het ziekenhuis van Tiel, werd zij vervolgens meegenomen naar het politiebureau in Culemborg voor een bloedproef. Hangende de uitslag daarvan, werd haar rijbewijs voorlopig ingevorderd . . . . .

Contactbijeenkomst Noord-Hollandse drankbestrijders in Enkhuizen

Op woensdag 14 oktober organiseert afdeling Enkhuizen van de ANDO een contactbijeenkomst in De Nieuwe Doelen, Spoorstraat 2 te Enkhuizen. Zoals gebruikelijk zijn alle drankbestrijders uit Noord-Holland (en eventueel ook van verder weg) van harte welkom.

Zaal open om 10.00 uur. Om 10.45 uur vertelt meester Gem Doodeman uit

Blokker over spoorwegen vroeger, nu en in de toekomst. Om 12.00 uur broodmaaltijd met soep vooraf. 's Middags optreden van het quintet Waterwijs met instrumentale en vocale muziek. Omstreeks 15.00 uur een korte theepauze, daarna nogmaals Waterwijs en omstreeks 16.00 uur sluiting van de bijeenkomst.

In verband met het organiseren van de broodmaaltijd graag tijdig aanmelden bij Hester Ramkema, tel. 0228 - 31 60 78 of bij George Lub, tel. 0228 - 31 21 55.

OOK SCHEEPVAART MOET NUCHTER BLIJVEN

De waterpolitie heeft in de eerste zeven maanden van dit jaar zo'n 2200 boetes uitgedeeld. Meest voorkomende overtreding was te snel varen. Voor varen onder de invloed van alcohol werden weinig boetes uitgedeeld. Maar de strafbaarheids-grens ligt op het water nog bij 0,8 promille.

Ook in de eerste zeven maanden van 2008 werden ruim tweeduizend boetes uitgedeeld door de waterpolitie. Zowel schippers in de beroepsvaart als in de pleziervaart gingen op de bon.

De redenen voor een proces-verbaal door de waterpolitie zijn zeer gevarieerd. Te snel varen is en blijft de meest voorkomende overtreding. Maar met 380 boetes voor te snel varen van de ruim 2200, is het aandeel toch niet meer dan ruim 17 procent van het totaal. Waterverontreiniging (vnl.

olielekkage), afval dumpen, in gevaar brengen van andere schepen, verkeerd aanmeren en varen onder de invloed van alcohol zijn enkele andere regelmatig voorkomende overtredingen.

Met 25 processen-verbaal levert varen onder de invloed slechts 1,2 procent van het totaal. De schippers die zich hieraan schuldig maken, overtreden de strafbaarheids-grens soms zeer fors. Zo werd op 10 augustus een (beroeps)schipper van boord gehaald met een alcoholpromillage van 2,8 !

De strafbaarheids-grens op het water ligt met 0,8 promille relatief hoog. Die grens is destijds vastgesteld op 0,8 omdat Duitsland en Frankrijk dezelfde grens hanteerden. Maar op de weg was in die landen de grens ook 0,8 promille. Nu de strafbaarheids-grens op de weg naar 0,5 promille verlaagd is, wordt het tijd om hem ook op het water te verlagen.

Verschijsning GO

Voor het eerstkomende nummer van dit blad is 12 november gepland als verschijningsdatum. Copij voor dat nummer graag uiterlijk 23 oktober bij de redactie.

KANS OP PROSTAAT-KANKER DOOR ALCOHOL VERGROOT

Alcohol vergroot de kans op diverse vormen van kanker. Onlangs kon weer een kanker aan de inmiddels lange lijst worden toegevoegd : prostaatkanker. Aldus onderzoekers van het Fred Hutchinson Cancer Research Center.

De onderzoekers verzamelden gegevens van ruim tienduizend Amerikaanse mannen. De zware drinkers (6 of meer glazen per dag) bleken tweemaal zoveel kans op agressieve prostaatkanker te hebben als matige drinkers en niet-drinkers. Onder de zware drinkers bevonden zich relatief veel "sixpack drinkers", mannen die vrijwel dagelijks een set van zes blikjes bier achterover slaan.

Hoewel de bierdrinkers zwaar oververtegenwoordigd waren onder de proefpersonen, is dat volgens de onderzoekers geen reden om aan te nemen dat andere alcoholhoudende dranken dit effect niet zouden vertonen. Zulks mede gezien het feit dat alcohol de kans op een groot aantal andere kankers verhoogt. Daarnaast is enkele jaren geleden uit Israëlisch onderzoek gebleken dat alcohol de uitzaaïing van bestaande kankers versterkt.

Enkele jaren geleden stelden wetenschappelijke onderzoekers vast dat bij vrouwen de kans op borstkanker door alcohol wordt vergroot. Gemiddeld met ongeveer 7 procent per dagelijks gedronken glas.

Bij een consumptie van zes glazen drank per dag, lopen vrouwen dus 40 à 45 procent méér kans op borstkanker dan wanneer zij niet zouden drinken, terwijl mannen hun kans op agressieve prostaatkanker maar liefst verdubbelen. In dit opzicht vormen mannen dus het zwakke geslacht.

BEGUNSTIGERSDAG 2009

De begunstigersdag van Stichting ANGOB wordt dit jaar gehouden op zaterdag 12 september. Ook de keer in de kantine van alcoholvrije camping 't Spoek te Beekbergen (Spoekweg 55). Zaal open en koffie klaar om 10.30 u.

De dag staat open voor alle begunstigers van Stichting ANGOB en voor een aantal speciaal genodigden. Tussen de middag krijgen de aanwezigen gratis een eenvoudige broodmaaltijd aangeboden.

Om 11.00 opent voorzitter Dingeman Korf de bijeenkomst met een globaal overzicht over de ontwikkeling van de Stichting gedurende het afgelopen jaar. Daarna volgt een korte koffiepauze. Vervolgens gaat Dingeman Korf in op de recente ontwikkelingen in de Nederlandse alcoholproblematiek en het Nederlandse alcoholbeleid. Aansluitend

is er gelegenheid tot het stellen van vragen of het doen van suggesties.

Na de ochtendzitting volgt de eerder genoemde broodmaaltijd. Omstreeks 14.00 uur is het woord aan onze gastspreker. Na het verhaal van een (ex)-verslaafde vorig jaar op onze begunstigersdag, geven wij deze keer het woord aan schoolvoorlichter Arjen Derksen van Stichting Voorkom. Hij zal vertellen over zijn ervaringen met scholieren.

Voor geïnteresseerden is er verder een beknopt jaarverslag over 2008 beschikbaar.

In verband met het organiseren van de broodmaaltijd verzoeken wij onze bezoekers om zich vóór 5 september aan te melden bij de secretaris van de Stichting : Rob Peereboom, Bergeonstraat 1, 1851 KB Heiloo, tel. 072-53 35 192, e-mail wrpeereboom@hetnet.nl

Alcohol in Europa betrokken bij 1 op de 10 sterfgevallen

HARDE TEGENMAATREGELEN HET MEEST KOSTENEFFECTIEF

In Europa wordt per inwoner meer alcohol gedronken dan in enig ander werelddeel. Een verbod op alcoholreclame, accijnsverhoging en beperking van de verkrijgbaarheid, zijn de meest kosteneffectieve maatregelen om de kwalijke gevolgen van die alcoholconsumptie terug te dringen.

De gemiddelde volwassen Europeaan drinkt bijna elf liter pure alcohol per jaar. Hij drinkt daarmee meer dan een bewoner van enig ander werelddeel. Het is daarom niet verwonderlijk dat in Europa alcohol tot de top drie risicofactoren voor de gezondheid behoort. Alcohol veroorzaakt of verergert zo'n 60 verschillende aandoeningen, variërend van ongemakken tot dodelijke ziekten, van gedragsproblemen tot kanker. Recent onderzoek heeft aangetoond dat alcohol in Europa een rol speelt bij één op de tien sterfgevallen, als oorzaak of als verergerende factor. Wereldwijd speelt alcohol een rol bij één op de twintig sterfgevallen.

Een werkgroep onder leiding van dr. P. Anderson heeft de verschillende maatregelen om de alcoholproblematiek in te dammen, onderzocht op hun effectiviteit en kosteneffectiviteit. Hun bevindingen werden in het begin van de afgelopen zomer gepubliceerd in het Britse medische tijdschrift *The Lancet*.

Voorlichting blijkt weinig effect te sorteren met betrekking tot het terugdringen van de alcoholproblematiek. Voorlichting is duur en mede daardoor niet kosteneffectief. Wel heeft voorlichting een rol bij het creëren van draagvlak voor te nemen maatregelen.

Een verbod op alcoholreclame is de meest kosteneffectieve maatregel om alcoholproblemen te verminderen. Het is een goedkope maatregel, die op den duur tot een cultuurverandering zal leiden. Zonder de reclame krijgt het publiek, en vooral de voor reclame zo gevoelige jongeren, zich geen met alcohol doordrenkte leefstijl meer opgedrongen. Verzakelijking van de alcoholreclame, zoals onder andere door de ANGOB voorgestaan (zie het artikel in het vorige nummer van dit blad), werkt in dezelfde richting.

Verminderen van de beschikbaarheid van alcohol is eveneens een zeer kosteneffectieve maatregel. Beperking van openingsuren en van toegestane vestigingsplaatsen voor de alcoholbranche, zullen impulsaankopen van alcohol sterk terugdringen. Alcoholvrij maken van bepaalde sectoren (bijv. kantines van opleidingsinstituten) zullen de consumptie eveneens terugdringen.

Verhoging van de accijns is ook een zeer kosteneffectieve maatregel. Jongeren gaan daardoor minder jong beginnen met drinken, en de veeldrinkers voelen het zo sterk in hun portemonnaie dat zij gaan minderen. De werkgroep doet hierbij de aan-

beveling om de accijns jaarlijks met het inflatiepercentage te verhogen, teneinde te voorkomen dat alcohol langzaamaan relatief goedkoper wordt.

Naast deze drie meest kosteneffectieve maatregelen, noemen Anderson en medewerkers verder nog als effectieve maatregelen verhoging van de leeftijdsgrens voor alcohol naar 18 jaar, en verlaging van de strafbaarheids-grens in het verkeer naar 0,2 promille.

Dingeman Korf

MINDER SCHOOLFEESTEN MET ALCOHOL

De vele publiciteit over de kwalijke gevolgen van te jong alcohol drinken, en over het belang van handhaving van de leeftijdsgrens, begint effect te hebben. Steeds meer scholen treffen maatregelen, steeds meer gemeenten weigeren scholen een ontheffing van het verbod om alcohol te schenken.

Anno 2009 organiseert ruim driekwart van de scholen voor voortgezet onderwijs gescheiden schoolfeesten voor onderbouw en bovenbouw. Een toename van 10 procent in vier jaar tijd. De schoolfeesten voor de onderbouw zijn alcoholvrij. Zo wordt vermeden dat leerlingen van 14 of 15 jaar een vriendje uit een hogere klas vragen om bier voor hen te halen. Soms zijn de feesten voor de bovenbouw ook alcoholvrij, maar soms ook niet.

Om alcohol te mogen schenken bij schoolfeesten, hebben scholen een ontheffing nodig van het wettelijk verbod. Een dergelijke ontheffing verleent de gemeente. Diverse gemeenten hebben de laatste twee jaar besloten om dergelijke ontheffingen niet meer te verlenen. Na tal van middelgrote gemeenten, besloot als eerste grote gemeente Den Haag op 18 juni jl. om geen ontheffingen meer te verlenen aan scholen voor middelbaar onderwijs. Daar zijn alle schoolfeesten voortaan alcoholvrij.

Daarnaast zijn er scholen die op eigen initiatief, al dan niet daartoe aangespoord door de ouderraad, besloten hebben om schoolfeesten geheel alcoholvrij te houden. Om indrinken in de keet tegen te gaan, hebben sommige scholen bij de entree leerlingen laten blazen, en degenen die onder de 16 waren en gedronken hadden de toegang geweigerd (o.a. in Eindhoven, Vlaardingen e.a.). Alles bij elkaar zijn volgens een onderzoek door Stap bij 37% van de scholen de schoolfeesten nu alcoholvrij.

In de periode van de eindexamensfeestjes heeft de VWA extra controles uitgevoerd naar de naleving van de leeftijdsgrens in supermarkten en slijterijen. In die periode komen veel jongeren drank kopen. In voorgaande jaren bleken kinderen beneden de leeftijdsgrens van de drukte gebruik te maken om ook drank in te slaan.

Verhoging leeftijdsgrens voor alcohol wetenschappelijk onderbouwd

Ieder jaar uitstel van alcoholgebruik door jongeren, betekent winst in lichamelijke, geestelijke en sociale zin. Aldus onderzoekers van het Trimbos Instituut en de Universiteit van Utrecht op basis van een kritische evaluatie van de literatuur.

Begin juni verscheen een rapport over de effecten van alcoholgebruik op de ontwikkeling van 16 – 18 jarigen, geschreven in opdracht van het ministerie van VWS. De onderzoekers van Trimbos en Universiteit concluderen dat zolang de hersenen in ontwikkeling zijn, jonge mensen bij voorkeur geen alcohol zouden moeten drinken. In de leeftijdscategorie van zestien tot achttien jaar zijn de hersenen nog volop in ontwikkeling. Jongeren die op deze leeftijd niet drinken, ontwikkelen zich beter dan hun (regelmatig) drinkende leeftijdsgenoten. De drinkende jongeren scoren slechter op taalontwikkeling, aandacht, leervermogen, geheugen en ruimtelijk inzicht.

Naast bovengenoemde effecten op wat langere termijn, brengt jong

drinken ook op kortere termijn extra risico mee. Jongeren kunnen risico's slecht inschatten, vertonen vaak overmoedig gedrag en hebben nog geen ontwikkeld vermogen tot zelfbeoordeling. Daardoor komen zij eerder tot beledigend, agressief of vernielzuchtig gedrag, onverantwoord verkeersgedrag en onveilige seks na het gebruik van alcohol.

Het rapport van het Trimbos Instituut levert politici die de leeftijdsgrens voor het kopen van alcohol naar 18 jaar willen verhogen een extra fundering voor hun argumenten. Een maand na het uitkomen ervan verscheen het advies van de WRR (zie het bericht daarover elders in dit blad), om de leeftijdsgrens voor alle alcoholhoudende dranken op 18 jaar vast te stellen. En eind juli meldde de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) dat zestig tot zeventig procent van de gemeenten voorstander is van één landelijke leeftijdsgrens van 18 jaar voor het mogen kopen van alcoholhoudende drank.

FEITEN EN COMMENTAREN OVER ALCOHOL EN DRUGS

109-de jaargang no. 6

november-december 2009

DECEMBERFEESTEN, BEZINNING OF BENEVELING ?

De jaarwisseling is weer op komst. Maar eerst komen nog de donkerste dagen van het jaar, rond 21 december. Buiten is het donker en guur, dus zoeken we binnenshuis daarvoor compensatie. Daardoor zijn die donkere dagen altijd een periode geweest van huiselijke feesten en van bezinning. Bezinning op het voorbijge jaar. Hoop en verwachting voor het nieuwe jaar, dat zich al aankondigt door het lengen van de dagen.

De decemberfeesten zijn in onze moderne maatschappij doelwit geworden van commerciële exploitatie. Die exploitanten proberen de periode van de feestdagen zo ver mogelijk op te rekken. In september verschenen de strooi-nootjes alweer in de supermarkten, even later gevolgd door de chocoladeletters. In oktober kwam het jaarlijkse reclame offensief van de alcoholbranche alweer op gang.

In het verre verleden werden de feestdagen aangegrepen om wat extra's te bakken en te koken. Dat is aanvankelijk door de leveranciers van de grondstoffen, en later door leveranciers van allerlei andere zaken aangegrepen om extra reclame voor hun product te maken. Zo zijn de afgelopen halve eeuw de decemberfeesten steeds meer in de sfeer van het consumeren getrokken. In januari draaien de vermageringskuren daardoor overuren.

De alcoholreclame laat zich in het laatste kwartaal van het jaar niet onbetuigd. De alcoholconsumptie ligt met name in december een heel stuk boven het jaargemiddelde. Zelfs mensen die het hele jaar niet of nauwelijks drinken, halen in december drank in huis. Men kan zich afvragen of zij gezwicht zijn voor de suggesties van de alcoholreclame als zou drank de gezelligheid vergroten en de feestvreugde verhogen.

De suggestieve reclame voor alcohol, overstemt het besef dat alcohol ook in staat is om gezelligheid te verstoren, om feestvreugde in ruzie te doen omslaan. Reclame probeert het kritisch denken te overstemmen. Daardoor komen mensen er toe om aankopen te doen die zij oorspronkelijk niet van plan waren. Reclame probeert ook om de feestvreugde in de materiële sfeer te trekken, als iets dat gekocht kan worden. Kortom, reclame probeert feestvreugde te versmallen tot consumptievreugde.

Alcohol werkt verdovend op het gehele menselijke organisme. Verdoving van iemands geestelijke vermogens is beneveling. Die uit zich in afname van het logisch denkvermogen en van de waarnemingsscherpte. Beneveling staat daarmee lijnrecht tegenover bezinning.

Bezinning vraagt allereerst om een breed en scherp, niet door alcohol vertroebeld waarnemingsvermogen. Daardoor verkrijgt men een waarheidsgetrouw beeld van datgene waarover men zich gaat bezinnen. Vervolgens vraagt bezinning helderheid van geest om logisch redenerend tot steekhoudende conclusies te komen.

De alcoholreclame drukt het begrip bezinning zoveel mogelijk weg uit het publieke bewustzijn. Zij wil slechts de consumptie aanwakken. Bezinning zou ertoe kunnen leiden dat men zich gaat afvragen of men in plaats van te consumeren zou moeten consumeren.

Alcohol verlaagt de kwaliteit van de bezinning. Wil men serieus werk maken van de eindejaarsbezinning, dan zou men deze periode juist alcoholvrij moeten doorbrengen.

Rusland doet opnieuw poging alcoholproblematiek aan te pakken

De Russische president Medvedev heeft zijn regering opdracht gegeven de alcoholproblematiek terug te dringen. Hij noemt het alcoholisme een "nationale ramp" en wil dat de alcoholconsumptie over drie jaar met een kwart is afgenomen.

Russen zijn van oudsher grote alcoholconsumenten. Alcoholgebruik is er vast verankerd in de tradities.

Volgens de statistieken consumeren de Russen per hoofd van de bevolking zo'n 18 liter pure alcohol per jaar. Daarmee staan zij aan de top van de wereldranglijst. Vermoedelijk is bovendien nergens ter wereld het verschil zo groot tussen de officiële consumptie volgens de statistieken en de werkelijke consumptie. Vooral op het platteland wordt door de bevolking veel zelf gestookte wodka, de zogenaamde "samogon" gedronken.

In de loop der geschiedenis zijn diverse pogingen gedaan om de Russische alcoholconsumptie te matigen. De laatste serieuze poging vond plaats in de jaren tachtig, onder president Michail Gorbatsjov. Hij slaagde erin om de verkoop van drank met 60 procent te verminderen. Dat heeft honderdduizenden Russen behoed voor voortijdig overlijden.

Onder Gorbatsjovs opvolger Jeltsin, zelf een groot liefhebber van drank, werd de klok weer teruggedraaid.

Jeltsin wilde geen impopulaire maatregelen nemen of handhaven.

Onder zijn bewind werd bier naar voren geschoven ter vervanging van de wodka. De consumptie van bier zou de consumptie van wodka afremmen. Dat is een grote vergissing gebleken. Bier wordt massaal gedronken door jongeren en vrouwen, groepen die voorheen heel weinig dronken. Bier is voor jongeren het opstapje geworden naar de latere consumptie van wodka.

Nu wordt voorgesteld om bier uitsluitend nog te verkopen in blikjes van 33 cl of minder, de belasting op bier te verhogen, de verkoop aan jongeren beneden de 18 intensiever tegen te gaan, alcoholadvertenties aan banden te leggen, en de illegale productie van wodka daadkrachtiger tegen te gaan. Of dit alles veel zoden aan de dijk zal zetten, menen wij te mogen betwijfelen.

NEDERLAND DRINKT VOORAL EUROPESE WIJN

In Nederland drinkt men vooral Europese wijn. Dit in tegenspraak met de opgeklopte reclameverhalen over de opkomst van de "nieuwe wijnlanden" buiten Europa. Het aandeel van die landen op de Nederlandse markt is sinds 2005 iets teruggelopen.

In het verleden werd de Nederlandse wijnmarkt volledig gedomineerd door Franse wijn. Daarnaast werd er nog wat wijn geïmporteerd uit Italië, Duitsland, Griekenland en incidenteel uit nog enkele landen.

De overheersende positie van de Franse wijn is in ons land echter al dertig jaar aan het afbrokkelen. Eerst heel geleidelijk, maar vooral de afgelopen tien jaar steeds sneller.

In het jaar 2000 was 54% van de in Nederland verkochte wijn nog afkomstig uit Frankrijk. In 2005 was dat gedaald tot 40% en in 2008 tot 31%. De importeurs van Franse wijn wijten de achteruitgang van hun omzet vooral aan de opkomst van de wijn uit de nieuwe, buiteneuropese wijnlanden (vooral uit Zuid-Afrika, Chili, Verenigde Staten en Australië). In 2005 was ruim 31% van de in Nederland gedronken wijn afkomstig van buiten Europa.

De afgelopen jaren heeft de Franse wijn in Nederland vooral terrein moeten prijsgeven aan de Duitse wijn. In 2005 leverde Duitsland krap 10% van de in Nederland geconsumeerde wijn. In 2008 was dat gestegen tot 18%. Bijna een verdubbeling. Duitse wijn staat nu in Nederland op de tweede plaats.

Op de derde plaats staat Spaanse wijn (ruim 10%) en op de vierde plaats de Italiaanse (ca 8%). De vier grootste leveranciers zijn dus goed voor 67%. Daarnaast wordt er in Nederland nog wijn geïmporteerd uit Portugal, Griekenland, Oostenrijk, Engeland (!) en Hongarije. Door dit alles is het aandeel van de buiteneuropese wijn op de Nederlandse markt tot flink beneden de 30% gezakt.

De dominante positie van Europese wijn op de Europese markt, maakt het moeilijk om een Europees alcoholmatigingsbeleid tot stand te brengen. Europa steunt zijn landbouw, en daar hoort ook de wijnbouw bij. De wijnbouwers hebben daardoor veel macht. Zij claimen voor hun product een uitzonderingspositie, willen dat maatregelen zich tegen bier en sterke drank richten. Alcoholmatiging uitsluitend voor bier en sterke drank, is voor de volksgezondheid echter zinloos.

EEN ROES IS EEN
VRIJWILLIGE VORM
VAN KRANKZINNIGHEID

Gebruikers onderschatten effect GHB

Ernstige ongevallen na gebruik van de zogenaamde "partydrug" GHB nemen zorgwekkend toe. Sinds 2003 is het aantal slachtoffers dat naar de afdelingen spoedeisende hulp van de ziekenhuizen komt verviervoudigd.

GHB (gamma hydroxy boterzuur) is van oorsprong een narcosemiddel. Het kan gebruikt worden om operatiepatiënten in een staat van bewusteloosheid te brengen. Het gebruik luistert nauw. Overdosering wordt snel bereikt en dan treden ademhalingsproblemen op. Bij grove overdosering kan GHB-vergiftiging tot de dood leiden. Ook kan na regelmatig gebruik verslaving optreden.

GHB staat te boek als "partydrug", het wordt vooral in het uitgaansleven gebruikt. Niet om bewusteloos te worden, maar om in een roes te geraken. Vaak worden daarbij zowel GHB als alcohol gebruikt. Tweederde van de gebruikers met problemen, komt in de weekends naar de spoedeisende hulp. Voor ruim 40 procent van hen volgt ziekenhuisopname, de helft daarvan zelfs op de afdeling Intensive Care. In 2008 kwamen zo'n 1000 slachtoffers van GHB-vergiftiging naar de spoedeisende hulp. Aldus cijfers van de stichting Consument en Veiligheid.

De gebruikers van GHB onderschatten de risico's schromelijk. Het bewusteloos raken ("out" gaan) wordt als een onschuldige bijwerking gezien. Zonder verpleegkundig toezicht is het dat echter bepaald niet. Slachtoffers kunnen stikken, ademhalingsproblemen kunnen tot hersenschade leiden, en tijdens de bewusteloosheid blijven externe risico's onopgemerkt.

COLOFON

De GO: tweemaandelijks voorlichtingsblad over alcohol en drugs, uitgegeven door de Stichting ANGOB. ISSN 0166-2880.

Postabonnement € 10,- per jaar.

Verantwoordelijk eindredacteur:

Dr. ir. D. Korf, Dresselhuisweg 20, 4105 DB Culemborg, tel 0345-473239, e-mail: dkorf@tiscali.nl

Administratie:

W. Matla, Hof van Delftlaan 119, 2613 BL Delft, tel. 015-2126904, giro 849 058.

Artikelen voorgaande nummers:
www.angob.nl

Kabinet wil preventieve blaas-test voor voetgangers

Het kabinet wil gemeenten de mogelijkheid geven om alcoholgebruik in risicogebieden te beperken en met blaastesten te controleren. De gemeenten kunnen dan plaatsen en tijden vaststellen waar zo'n verbod geldt. Daarmee hoopt men overlast, geweldpleging en vernieling tegen te gaan.

Veel gemeenten kennen gebieden waar op bepaalde tijden vrijwel alle overlast, agressie en vandalisme te maken heeft met fors alcoholgebruik. Zowel het uitgaand publiek als hulp- en dienstverleners ondervinden daar problemen door. Politie, brandweer en zelfs ambulancepersoneel worden belemmerd in het uitvoeren van hun taak. De gemeenten zowel als de hulp- en dienstverleners hebben daar schoon genoeg van en vragen om maatregelen.

De middenstand in dergelijke gebieden klaagt over wegblijvende klanten, met name op de koopavonden. Buurthuizen en culturele centra hebben eveneens te maken met verminderde belangstelling. De horeca, die voor een deel zelf schuldig is aan het probleem, ziet de amokmakers ook liever gaan dan komen. Kortom, er is veel publieke steun voor de aanpak van dit probleem.

Een verplichte preventieve blaas-test is tot nu toe wettelijk alleen mogelijk ter bescherming van de verkeersveiligheid. Automobilisten, motor- en bromfietrijders en fietsers kunnen verplicht worden tot het ondergaan van een onderzoek naar het alcoholgehalte in hun adem (de "blaas-test"). Ook piloten, machinisten en schippers kunnen tot zo'n blaas-test verplicht worden.

Handhaving van de openbare orde en veiligheid buiten het weg- en ander verkeer, kan tot nu toe niet ondersteund worden door een verplichte preventieve blaas-test.

Voetgangers kunnen alleen achteraf, na bijvoorbeeld deelname aan een vechtpartij, gecontroleerd worden op alcoholpromillage. Ook voor voetgangers in "kennelijke staat van dronkenschap" bestaat een dergelijke verplichting al. Het probleem daarbij is echter dat een staat van dronkenschap lang niet altijd direct opvalt op straat. Mensen kunnen al voldoende alcohol binnen hebben voor agressief of vernielzuchtig gedrag, terwijl zij nog volkomen onopvallend rechttuit lopen.

De ministers Ter Horst van Binnenlandse Zaken en Hirsch Ballin van Justitie bereiden een wijziging van de Gemeentewet voor om de gemeenten op dit terrein extra bevoegdheid te geven. Zij zullen eerstdaags een brief over hun voornemens aan de Tweede Kamer sturen.

De gemeenten hebben onlangs al diverse andere taken in het kader van de Drank- en Horecawet en de gewenste alcoholmatiging toegeschoven gekregen. Zo wordt het toezicht op de naleving van de leeftijdsgrenzen bij de verkoop van alcohol, overgehe-

veld van de VWA naar de gemeenten. Verder hebben gemeenten de mogelijkheid gekregen om bij wijze van experiment één leeftijdsgrens van 18 jaar voor **alle** alcohol in te voeren. Ook hebben gemeenten de bevoegdheid gekregen om prijsacties te reguleren of te verbieden. En tenslotte hebben de gemeenten de verplichting opgelegd gekregen om regels op te stellen voor de verkoop van alcohol in paracommerciële instellingen (buurthuizen, clubhuizen, sportkantines). Het wetsvoorstel met deze maatregelen is in juli 2009 aan de Tweede Kamer voorgelegd.

Het kabinet heeft naast maatregelen, ook een adhesiebetuiging uitgebracht. Namelijk voor vrijwillige blaastesten door particulieren. Te denken valt hierbij aan toegangscontroles bij schoolfeesten, bij evenementen, bij disco's en bij feesten in de (paracommerciële) horeca. Voor vrijwillige blaastesten is geen wettelijke basis nodig. Het kabinet juicht dergelijke vrijwillige blaastesten uitdrukkelijk toe.

Het nieuwe voorstel, de preventieve blaas-test ook voor voetgangers, sluit naadloos aan bij genoemde eerdere maatregelen. Naar de mening van Stichting ANGOB is van dit pakket maatregelen alleen de bevoegdheid om prijsacties te reguleren of te verbieden, een vreemde eend in de bijt. Misschien dat dit op gemeentelijk niveau uitvoerbaar is voor de aanpak van "happy hours", maar voor de aanpak van de prijsstunts voor bier (en soms wijn) door de supermarktconcerns is ons inziens een landelijke aanpak nodig. Als twee aan elkaar grenzende gemeenten hier verschillend over beslissen, ontstaat "alcoholtoerisme". Het gewenste doel, alcoholmatiging, wordt dan niet bereikt. Bovendien verstoort een verschil in beleid de concurrentieverhoudingen.

Dingeman Korf

Bij geneesmiddelen is een bijsluiter verplicht waarin gewaarschuwd wordt tegen de risico's van het gebruik. Alcohol wordt echter zonder bijsluiter verkocht.

ALCOHOL ALS PIJNSTILLER ?

Alcohol werkt verdovend op hersenen en zenuwstelsel. Niet alleen op het waarnemingsvermogen, maar ook op het pijngevoel. Toch is alcohol niet geschikt als pijnstiller, en wel om twee redenen.

In de eerste plaats werkt alcohol niet selectief verdovend op het pijngevoel, maar op de werking van de hersenen in het algemeen, en van het waarnemingsvermogen in het bijzonder. Horen, zien en reageren gaan slechter na alcoholgebruik. Vandaar dat mensen na alcoholgebruik luider gaan praten, gaan lijden aan tunnelblik en te laat (en foutief) reageren in het verkeer. Dat ook de waarneming van pijn minder intens wordt, is meer een randverschijnsel van de algehele verdovende werking van alcohol.

Op de slagvelden van de 17-de tot en met de 19-de eeuw werd sterke drank gebruikt als pijnstiller wanneer geen andere middelen voorhanden waren. Erg effectief als pijnstiller bij chirurgische ingrepen op het slagveld was alcohol echter niet. Voor gebruik als "huismiddeltje" tegen pijn vertoont alcohol veel te veel bijwerkingen.

In de tweede plaats ontregelen pijnstillers het natuurlijke antwoord van het lichaam op pijn. Wanneer de hersenen pijn signaleren, zetten zij een mechanisme in werking waardoor bepaalde stoffen worden aangemaakt die de pijn dempen. Dat zijn de zogeheten endorfinen, stoffen met een werking die enigszins lijkt op die van morfine. Wie dagelijks pijnstillers of alcohol gebruikt, signaleert minder pijn, maar gaat daardoor ook minder endorfinen produceren. Wanneer de pijnstiller of de alcohol uitgewerkt zijn, ondervindt de gebruiker de op dat tijdstip nog resterende pijn extra hevig.

Eind september organiseerde de Nijmeegse psychologe M. Jongsma, op het evenement Discovery 09 in het wetenschapscentrum Nemo, een experiment om de pijnstillende werking van twee of drie drankjes exact te meten. Bezoekers die geen alcohol gedronken hadden, en zij die twee of drie drankjes genoten hadden, werden vergeleken naar gevoeligheid voor een lichte elektrische pijn prikkel en voor ijswater. Het experiment werd breeduit aangekondigd in de Spits. Wij zijn benieuwd naar de uitkomst.

Dingeman Korf

Slijtersunie accepteert leeftijdscontrole op afstand

De Slijtersunie, de overkoepeling van de zelfstandige Nederlandse slijters, werkt mee aan een onderzoek naar leeftijdscontrole op afstand. Bij een aantal zelfstandige slijters wordt het systeem Ageviewers van het Bredase bedrijf HEM op doelmatigheid onderzocht.

Het systeem Ageviewers neemt de leeftijdscontrole over van het winkelpersoneel. De transacties worden daartoe op afstand beoordeeld in een extern controlecentrum terwijl de kassa's geblokkeerd zijn. Met behulp van een camera wordt een beeld van de koper bij de kassa naar het leeftijdscontrolecentrum in Breda verzonden. Daar beoordeelt een controleur of de koper er volwassen uitziet. Is dat het geval dan geeft de controleur de kassa vrij en kan er meteen afgerekend worden.

Als de controleur-op-afstand twijfelt aan de leeftijd van de koper, vraagt hij de klant om een leeftijdsbewijs of iden-

titeitsbewijs te tonen voor een tweede camera. Nadat hij heeft vastgesteld dat het leeftijdsbewijs overeenkomt met de koper, geeft hij de kassa alsnog vrij indien de koper boven de leeftijdsgrens zit. Zo niet, dan blijft de kassa geblokkeerd en kan de transactie niet doorgaan. Het winkelpersoneel behoeft de koper niet meer om legitimatie te vragen, en heeft geen enkele invloed op het controleproces meer.

Al dan niet bewuste "vergissingen" van het winkelpersoneel zijn bij dit systeem niet meer mogelijk. Jong kassapersoneel is daardoor niet meer vatbaar voor intimidatie. En het bevriende vijftienjarige jongetje van drie huizen verder, kan ook niet meer illegaal aan een breezertje geholpen worden.

Uit eerder onderzoek bij tabaksverkooppunten, is gebleken dat het systeem van de HEM de verkoop aan minderjarigen effectief tegengaat. Vorig jaar mei plaatsten wij in dit blad reeds

een artikel over dit systeem onder de titel "Koper alcohol met webcam bekeken". Het systeem was toen in de publiciteit gekomen door een proef bij enkele C 1000 supermarkten. In de Verenigde Staten zijn vergelijkbare systemen al langer tot volle tevredenheid in gebruik. Daar moet echter iedereen een identiteitskaart tonen. Dat geeft op drukke tijden enig opont-houd bij de kassa's.

Financiële wanverhouding tussen alcoholreclame en alcoholvoorlichting

De regering geeft 2,7 miljoen uit aan landelijke projecten gericht op matiging van het alcoholgebruik. De alcoholbranche geeft 84 miljoen uit aan zichtbare reclame, en een onbekend bedrag aan sponsoring. Een wanverhouding!

De rijksoverheid financiert een drietal projecten op het gebied van alcoholvoorlichting. Aan het project "Alcohol en Opvoeding" besteedt de overheid 1,5 miljoen euro. De campagne "Drank maakt meer kapot dan je lief is" kost de overheid jaarlijks 0,7 miljoen euro. Het project "De gezonde School en Genotmiddelen" tenslotte, kan rekenen op 0,5 miljoen euro per jaar. Samen dus 2,7 miljoen euro per jaar. Daarnaast ontvangen gemeenten en GGD's een uitkering voor voorlichting over alcohol en drugs op lokaal niveau.

De alcoholbranche besteedt jaarlijks 84 miljoen aan reclame. Dat is ruim 31 maal de uitgaven voor voorlichting door de rijksoverheid! Bijna driekwart van die 84 miljoen, om precies te zijn 60 miljoen gaat naar de TV-reclame. Tijdschriftenreclame krijgt 7,3 miljoen, buitenreclame (posters in bushokjes, lichtreclames) krijgt 6,4 miljoen, bioscoopreclame 5 miljoen en krantenadvertenties 2,8 miljoen. Radioreclame is hekkensluiter met een karige 2,5 miljoen (toch altijd nog bijna evenveel als de totale uitgaven van de rijksoverheid).

Grote onbekende bij deze financiële vergelijking, zijn de uitgaven van de alcoholbranche voor sponsoring, product plaatsing (vnl. in TV-series) en proeverijen. Vooral in de sponsoring gaat veel geld om. Sportevenementen en popconcerten worden vaak georganiseerd (bijv. de Amstel Gold Race) of met veel geld gesponsord door alcoholconcerns, in ruil voor naamsvermelding als sponsor. Tal van clubs, van voetbalclubs tot studentensociëteiten, worden op wat bescheidener schaal gesponsord.

Er is hier sprake van een blijvende onevenwichtigheid tussen commerciële en preventieve uitgaven. Het zou ons inziens daarom aanbeveling verdienen de uitgaven voor de alcoholvoorlichting direct te relateren aan de consumptie. Een vast percentage van de accijnsopbrengst, bijvoorbeeld 10 procent, zou beschikbaar moeten zijn voor de voorlichting.

Dingeman Korf

En dit...

... was een bizar ongeval door een wijnglas.

Een 42-jarige Britse vrouw zat met vrienden op een terrasje in het Zuid-Spaanse Nerja te genieten van de zon en van een glaasje wijn. Toen zij opstond om naar het toilet te gaan, struikelde zij en viel op een tafel. Een wijnglas dat daar stond brak, en de scherpe breuk doorsneed een slagader in haar oksel. De vrouw bloedde in korte tijd dood.

Wij vragen ons af of zij ook gestruikeld zou zijn als zij koffie had gedronken, en of haar slagader ook doorsneden zou zijn als er koffiekopjes op de tafel hadden gestaan . . . . .

* * *

... was een dronken piloot die de landingsbaan niet kon vinden.

Een Duitse amateurpiloot van 65 jaar vloog met zijn vliegtuigje in de buurt van Schöngleina, toen hij de weg kwijt raakte. Hij kon het vliegveldje niet meer vinden. Een helikopter van de reddingsdienst kwam te hulp en loodste de piloot naar de landingsbaan.

Eenmaal op de grond, bleek de piloot flink onder de invloed van alcohol te verkeren. De politie werd ingeschakeld en die constateerde een promillage van 1,9 . . . . .

* * *

... was gevaar in het verkeer door een dronken wandelaar.

Een 50-jarige man uit Boxtel werd door passerende automobilisten opgemerkt toen hij op de snelweg A-59 richting 's Hertogenbosch wandelde.

Zij waarschuwden de politie.

De politie trof de wandelaar omstreeks 0.30 u. aan op de snelweg ter hoogte van Nuland. Hij liep met onvaste benen in de middenberm, maar raakte af en toe ook op de rijbaan. En hij was stomdronken.

De politie bracht de man in veiligheid voor de prijs van twee processen-verbaal . . . . .

* * *

... lijkt een auto die verstandiger is dan zijn baas.

Een 49-jarige Tielenaar ging dronken rijden en knalde tegen een trottoirband. De auto vertikte het vervolgens om nog in beweging te komen.

Agenten die poolshoogte kwamen nemen constateerden dat de bestuurder naar alcohol rook en bloeddorlopen ogen had. Zij namen hem mee naar het bureau. Daar bleek hij een alcoholpromillage van 1,9 te hebben.

De Tielenaar werd een proces-verbaal rijker, en een rijbewijs armer wegens zijn extreem hoge promillage . . . . .

* * *

... werd een dure "afterparty" na thuiskomst van een avondje "stappen".

Een 15-jarige jongen uit Tiel was op vrijdagavond gaan stappen. Hij kwam thuis in het holst van de nacht. Toen besloot hij de auto van zijn vader te pakken om nog een eindje te gaan rijden.

Surveillerende agenten zagen hem rijden en constateerden dat de bestuurder er wel erg jong uitzag. Dus hielden zij hem staande. Bij het openen van het portier, kwam er een walm van alcohol en wiet naar buiten. Dus werd de bestuurder meegenomen naar het bureau.

Daar kreeg hij vier processen-verbaal. Een duur slotstuk van een avondje uit . . . . .

Argumentatie minister Klink niet consequent

VOORLOPIG GEEN WAARSCHUWING OP ETIKET ALCOHOL

Het kabinet heeft kort vóór Prinsjesdag medegedeeld niet voornemens te zijn tot invoering van een waarschuwing op etiketten van alcoholhoudende drank. Eerst zou er bewijs moeten komen dat zo'n waarschuwing gedragsverandering bewerkstelligt. Aldus minister Klink in een brief aan de Tweede Kamer.

In december 2007 heeft de Tweede Kamer de zaak aangekaart door het aannemen van een motie. Daarin werd de regering verzocht de mogelijkheden te onderzoeken voor een waarschuwingslabel op de verpakking van alcoholhoudende dranken. De Kamer heeft dus ruim anderhalf jaar moeten wachten op een antwoord.

Hetzoudevoorkeur verdienen als een waarschuwingslabel verplicht gesteld zou worden door de Europese Commissie. Discussie daarover is gaande in het Europees parlement. Europa is echter nog niet verder gekomen dan de verplichting tot vermelding van het alcoholgehalte voor alle dranken waar dit gehalte hoger dan 1,2% ligt, en de verplichte vermelding van het gehalte aan het conserveermiddel sulfiet (voornamelijk van belang voor wijn). De lidstaten mogen verdergaande besluiten uitsluitend nemen wanneer dat gerechtvaardigd is ter bescherming van de volksgezondheid.

Frankrijk heeft niet willen wachten op de uitkomst van de discussie. Het heeft al op 2 oktober 2006 een waarschuwing tegen alcoholgebruik tijdens de zwangerschap verplicht gesteld op alle verpakkingen van alcoholhoudende drank. Een waarschuwing door middel van een pictogram in de vorm van een verkeersbord (verbodsbord) met een zwangere vrouw die het glas heft.

Het parlement van Finland heeft in februari 2007 ingestemd met waarschuwingslabels op drank. De regering is daar echter nog niet toe overgegaan. In Ierland is in 2009 politieke overeenstemming bereikt over het invoeren van waarschuwingslabels.

In Duitsland en Groot-Brittannië laat men de zaak over aan zelfregulering. In Duitsland zijn op dranken van diverse producenten waarschuwingen geplaatst tegen verkeersdeelname na alcoholgebruik. In Groot-Brittannië zijn afspraken gemaakt over het plaatsen van "drinknormen" op de verpakkingen. Buiten Europa worden waarschuwingen tegen alcoholgebruik tijdens de zwangerschap in de Verenigde Staten al enkele jaren op de verpakkingen geplaatst.

Onderzoek in de Verenigde Staten heeft aangetoond dat de waarschuwing op de verpakking ervoor heeft gezorgd dat zwangere vrouwen beter op de hoogte zijn van de risico's van alcoholgebruik tijdens de zwangerschap. Een eerste evaluatie van het Franse pictogram wijst in dezelfde richting. Volvonderzoek moet nog uitwijzen of de toegenomen bewustwording ook

heeft geleid tot een daadwerkelijke afname van het alcoholgebruik door zwangeren.

Invoering van een verplichte waarschuwing alleen voor de Nederlandse markt, zou volgens het kabinet leiden tot disproportioneel hoge kosten voor de producenten. Het is daarom voorstander van een regeling op Europees niveau.

Het bedrijfsleven is tegen een waarschuwing op het etiket, en geeft de voorkeur aan een gerichte benadering van de doelgroep, via gynaecologen, verloskundigen en huisartsen. Wij vermoeden dat daarbij het argument meespeelt dat hoe smaller de gekozen doelgroep, hoe minder een breed publiek door de negatieve boodschap over alcohol beïnvloed wordt.

Minister Klink stelt dat de effectiviteit van een waarschuwing op het etiket nog aangetoond moet worden door de lopende onderzoeken in de VS en Frankrijk. In afwachting daarvan wil hij nog niet tot invoering overgaan. Ook hanteert hij het argument van de kosteneffectiviteit. Met andere woorden, wat is de goedkoopste aanpak om het doel te bereiken? Wij vrezen dat er dan weer iets van zelfregulering uit de bus komt, bijvoorbeeld folders voor verloskundigen betaald door de alcoholbranche.

Merkwaardig dat de minister het argument van de kosteneffectiviteit niet hanteerde bij het tegengaan van het alcoholgebruik door jongeren beneden de leeftijdsgrens. Toen werd gekozen voor een campagne richting ouders. Voorlichtingscampagnes zijn duur, en leiden maar zeer beperkt tot gedragsverandering. Ingrijpen door harde wettelijke, landelijk geldende maatregelen, daar wilde de regering niet aan, hoewel die bewijsbaar effectief zijn. Geen wettelijk verbod op prijsstuntjes met alcohol door supermarkten, geen verbod op happy hours in de horeca, geen verhoging van de leeftijdsgrens, geen verplichting tot controle op afstand bij de kassa's.

De alcoholbranche ontkomt door dit alles aan maatregelen die echt zoden aan de dijk kunnen zetten.

Dingeman Korf

DE INDIVIDUELE VRIJHEID OM
ZICH KAPOT TE ZUIPEN, STAAT
POLITIEK HOGER GENOTEERD
DAN PREVENTIEVE BESCHER-
MING VAN DE ZWAKKEREN IN
DE SAMENLEVING

Meer openheid over budgetten alcohol-sponsoring gewenst

De Nederlandse alcoholindustrie besteedt jaarlijks honderden miljoenen aan marketing activiteiten. Een deel is zichtbaar (TV-reclame, tijdschriftreclame), een deel verloopt in het halfluister van sponsoring. Minister Klink moet de alcoholindustrie aanzetten tot openheid over haar promotie-uitgaven. Aldus Stap in een open brief aan de minister.

Gegevens over de klassieke reclame voor alcohol, zoals die in dagbladen, weekbladen, via de ether en in bushokjes, zijn te koop bij speciale marktonderzoekbureaus. Zij zijn ook te achterhalen via de sectorverdeling van de zendtijd van de Ster, en via de sectorverdeling van de inkomsten van sommige grote reclamebureaus. Dat zijn dan gegevens voor de alcoholbranche als geheel, niet voor individuele bedrijven. Maar zij geven voldoende inzicht in de tegenkrachten tegen de overheidscampagnes voor alcoholmatiging.

De uitgaven van de alcoholsector voor sponsoring en product-plaatsing zijn veel schimmiger. Dit zijn vooral uitgaven ter vergroting van de naamsbekendheid en de populariteit van de firma. Bij sponsoring wordt geen directe reclame voor het product zelf gemaakt. Wél bij product plaatsing, je product zichtbaar laten maken in TV-series, films, enz.

Bij sponsoring gaat het vooral om sportevenementen (bijv. het Holland Heineken House bij de Olympische Spelen, de Amstel Gold Race, het Grolsch Open, enz.), om popconcerten (Heineken Music Hall), om filmweken, maar ook om kleinschaliger evenementen. Veel evenementen kunnen niet meer zonder de sponsoring door de alcoholbranche. Daardoor krijgt de branche zwaarwegende inspraak in die evenementen.

In de Verenigde Staten is de alcoholindustrie wettelijk verplicht de budgetten voor marketing te publiceren. In Australië is een dergelijke verplichting in de maak volgens Stap. Reclame draagt bij aan de acceptatie van alcoholgebruik. En hoe groter de acceptatie van alcoholgebruik, hoe groter de kans dat jongeren te vroeg beginnen met drinken. Inzicht in de sponsoring is dus nodig om het drinken door kinderen effectief tegen te kunnen gaan.

VERSLAG BEGUNSTIGERSDAG 2009 VAN STICHTING ANGOB

Zaterdag 12 september hield Stichting ANGOB haar tweede begunstigersdag. Net als vorig jaar in de kantine van alcoholvrije camping 't Spoek te Beekbergen. Het programma had dezelfde opzet. De spreker voor het middagprogramma was uiteraard een andere. Het aantal bezoekers was iets groter dan vorig jaar.

Voorzitter Dingeman Korf opende even na elfen de bijeenkomst met een woord van welkom. Hij verontschuldigde zich voor het feit dat hij de dag zittend moest doorbrengen (enkele dagen eerder geopereerd aan een liesbreuk). Net als vorig jaar hadden veel begunstigers de moeite genomen om bericht van verhindering te doen. De voorzitter sprak daarvoor zijn waardering uit.

Anderhalf jaar nieuw begin

Het programma vermeldde een inleiding over het wel en wee van de Stichting gedurende het afgelopen jaar. De voorzitter had echter gekozen voor anderhalf jaar. Het jaar 2008 was namelijk het jaar van een zichtbaar nieuw begin. Het begon met een nieuw logo en met een nieuwe kop voor de GO. Op de camping begon het seizoen met een zwijnwerend hek rondom het Spoek en een wildrooster in de ingang. Ook begon 2008 met een interview (op 7 januari) van de voorzitter voor Radio Gelderland. Later in het jaar kwam de camping uitgebreid op de televisie.

In de eerste helft van 2008 was Stichting ANGOB vooral bezig met het opstellen van een (huishoudelijk) reglement en het uitwerken van de herstructurering. De structuur werd een overkoepelend bestuur met daaronder twee bestuurscommissies, één voor alcoholzaken en één voor campingzaken. De leden van het koepelbestuur zijn zoveel mogelijk verdeeld over de twee bestuurscommissies. Enkele bestuursleden hebben (nog ?) zitting in beide commissies.

Vervolgens is veel gepraat over een presentatiefolder voor de nieuwe, verenigde stichting. Contact met een mogelijke subsidieverlener, leidde uiteindelijk tot de titel "alcoholvrije leefstijl". Dit in overeenstemming met ons nieuwe briefhoofd: "Stichting ANGOB voor een alcoholvrije leefstijl". Het ontwerp is inmiddels bijna klaar.

In het derde kwartaal kwam de opbouw van het hoofdstuk "Archief GO" van de website gereed. De belangrijkste artikelen uit de GO sinds 2001, zijn nu op de website terug te vinden. In de herfst werd de website uitgebreid met pdf-bestanden van de GO's van het gehele jaar. Nu zijn recente nummers van de GO volledig op de website te vinden.

In 2009 bracht ons derde persbericht van dat jaar vermelding van onze naam in enkele krantenberichtjes. Eveneens in 2009 leverde een interview van uw voorzitter in een plaatselijk blad spontaan drie nieuwe begunstigers op. Ook via andere wegen meldt zich af en toe iemand aan. Hopelijk zal de ernst van de alcoholproblemen steeds meer

mensen ervan overtuigen dat Stichting ANGOB het waard is om gesteund te worden.

Regering pakt problemen niet aan

Na de koffiepauze besprak de voorzitter het overheidsbeleid ten aanzien van alcohol. De aanpak van de problemen door de huidige regering, wordt volgens hem vooral gemarkeerd door niet opgevolgde suggesties en niet nagekomen toezeggingen.

Zo komt er geen verbod op happy hours. Dit ondanks het feit dat de Tweede Kamer daar in een motie om gevraagd heeft. En ondanks de toezegging van de minister van volksgezondheid bij het aantreden van het huidige kabinet, dat hij er werk van ging maken. Nu verklaart diezelfde minister een dergelijk verbod niet nodig te vinden.

Verder komt er geen bepaling van het alcoholgehalte in het bloed van omgekomen bestuurders (de "post mortem" analyse). De SWOV had daar om gevraagd. De minister van verkeer verklaarde eerst daartoe te zullen overgaan, maar trok zijn toezegging later in. Inmiddels hebben de verenigingen van verkeersslachtoffers en van letsel schade-advocaten het onderwerp opnieuw aangekaart bij de minister.

De toegezegde intensivering van de controle op de drankketen komt er niet. De VWA krijgt er onvoldoende middelen voor van de regering, en verschillende gemeenten willen er niet aan meewerken.

Er komt geen landelijk verbod op het stunten met de prijs van drank. Leden van de Tweede Kamer hadden daarop aangedrongen. De minister wil dat de gemeenten dat plaatselijk regelen. Zo wordt het beleid een lappendeken. Zo'n verbod is typisch iets waarvoor één landelijke regeling moet gelden.

Er komt geen waarschuwing tegen de risico's van het gebruik op de verpakking van drank. De Europese tak van de WHO en de Europese Commissie hebben daarop aangedrongen. Maar de minister wil niet, en vraagt eerst nader onderzoek. Doorschuiven dus naar zijn opvolger.

Alcoholgebruik en alcoholproblemen

zijn het resultaat van vraag en aanbod. Tot nu toe pakt de overheid vooral de vraagzijde van de markt aan. Harde maatregelen tegen de aanbieders komen er niet. De alcoholbranche heeft blijkbaar ongezond veel invloed op het beleid.

Een effectieve aanpak van het alcoholprobleem, vergt een maatschappijbrede aanpak. Een aanpak dus van vraag zowel als aanbod, een aanpak van zowel de fysieke als de psychologische aspecten.

Schoolvoorlichter aan het woord

Na een uitstekend verzorgde lunch, was het woord aan Arjen Derksen, schoolvoorlichter bij Stichting Voorkom. Na het relaas vorig jaar van een (ex-) verslaafde, had het bestuur gedacht nu een verhaal van de "andere kant van de tafel" te krijgen. Maar Arjen Derksen begon met te vertellen dat hij gokverslaafd was geweest. Zijn verhaal ging echter over de inhoud van de lessen zoals hij die op scholen geeft, en de commentaren van de scholieren.

Zo'n les begint met de plaats van alcohol tussen andere drugs. Je kunt drugs in twee groepen verdelen, drugs die (vrijwel) alleen tot geestelijke verslaving leiden en drugs die daarnaast ook tot lichamelijke verslaving leiden. Die lichamelijke verslaving veroorzaakt onthoudingsverschijnselen bij afkicken. Alcohol leidt tot lichamelijke verslaving, en behoort daardoor in dezelfde groep als morfine en heroïne.

Je kunt drugs ook in drie groepen verdelen: drugs met een opwekkende werking (pepmiddelen, XTC, cocaïne), drugs met een verdovende werking (alcohol, GHB, cannabis) en drugs die tot hallucinaties leiden (LSD, paddo's). Bij deze indeling is koffie in zekere zin ook een drug (opwekkend).

Deze plaatsbepaling leidt vaak al tot veel vragen van de scholieren. Die nemen nog toe bij het vervolg, de effecten van alcohol voor je lichaam, voor je veiligheid en voor je sociaal functioneren. Daarnaast komen er vaak aangrijpende verhalen los over verslaafde ouders of een oudere broer of zus. Arjen gaf daarvan vele voorbeelden.

Na zijn verhaal beantwoordde de spreker nog diverse vragen uit de zaal. Hij kreeg na afloop een warm applaus van een dankbaar publiek. Met nog een hapje en een drankje werd deze geslaagde begunstigersdag besloten.

VERSCHIJNING G.O.

Voor het eerstkomende nummer van dit blad is 8 januari gepland als verschijningsdatum. Copij voor dat nummer in verband met de feestdagen graag uiterlijk 17 december bij de redactie.

NIEUWJAARSBIJEENKOMST

Op zondag 10 januari vindt de nieuwjaarsbijeenkomst van Stichting ANGOB plaats. De bijeenkomst vindt plaats op 't Spoek aan de Spoekweg te Beekbergen. Vanaf 13.00 uur bent u welkom voor een kopje koffie of thee en een oliebol. In de loop van de middag wordt nog kort het woord gevoerd door gastvrouw/beheerster Bea Holmer, door Wil Matla (voorzitter campingbestuur) en door Dingeman Korf (voorzitter Stichting ANGOB). Einde van de bijeenkomst omstreeks 16.30 u.

**DIMINUEZ VOTRE DOSE...
AVANT QU'ELLE NE VOUS
DIMINUE!**

**Minder uw alcohol voordat
alcohol u vermindert**

Steeds meer Britten sterven alcoholdood

Als de Britse regering niet ingrijpt, sterven de komende tien jaar bijna 91.000 Britten voortijdig door alcohol. Dat voorspellen wetenschappers van het instituut Alcohol Concern en de universiteit van West-Engeland op basis van gezamenlijk onderzoek.

De sterfte door alcohol neemt in Groot-Brittannië al een kwart eeuw alarmerend toe. In 1984 bedroeg het aantal Britse drankdoden 3.054, in 2008 was hun aantal gestegen tot 8.999. Dit betreft uitsluitend de sterfte

aan direct door alcohol veroorzaakte ziekten en kwalen. De sterfte dus aan alcoholische leveraantasting, alcoholische kanker, alcoholvergiftiging en dergelijke. De sterfte door alcoholisch geweld en alcoholische ongevallen (o.a. die in het verkeer) is hierbij nog niet opgeteld.

De onderzoekers komen tot de conclusie dat bij gelijkblijven van het huidige consumptieniveau, in de komende tien jaar 90.800 personen een voortijdige dood zullen vinden door alcoholkwalen. Het rapport spreekt van een alarmerend afgenomen terughoudendheid met betrekking tot alcoholgebruik in Groot-Brittannië, en een daardoor explosief toegenomen sterfte door aan alcohol gerelateerde ziekten.

Professor Martin Plant van genoemde universiteit, meent dat de Britse bevolking lijdt aan een chronisch drankprobleem. Hij noemt de omvang van door alcohol veroorzaakte gezondheids- en sociale problemen opmerkelijk in vergelijking met andere landen. Directeur Don Shenker van Alcohol Concern pleit voor een minumprijs voor alcohol. De toename van de alcoholproblemen gedurende de afgelopen kwart eeuw, loopt parallel met de relatieve prijsdaling van alcohol in die periode.

BEGUNSTIGERSDAG

Ook in 2010 organiseert Stichting ANGOB weer een begunstigersdag. Als voorlopige datum is zaterdag 11 september gepland. Het programma zal in grote lijnen hetzelfde zijn als dat van de goed geslaagde begunstigersdagen van 2008 en 2009. De externe spreker voor de middag is nog niet vastgesteld. Als u een suggestie heeft kunt u die tot 1 mei indienen bij de secretaris (maar liever vandaag nog, want dan is de kans groter dat hij of zij 11 september nog vrij heeft).

VEEL CAFÉ'S IN DE BUURT? MEER KANS OP ZELFMOORD

In gebieden waar veel café's gehuisvest zijn, wordt vaker zelfmoord gepleegd of een poging gedaan tot zelfmoord, dan in minder caférijke gebieden. Aldus de uitkomst van een onderzoek in de Amerikaanse staat Californië.

Het onderzoek werd uitgevoerd onder 581 postcodes in Californië. Daarbij werd nagegaan of het aantal zelfmoorden en pogingen tot zelfmoord verband hield met zaken als leeftijd, inkomen, afkomst en omgevingsfactoren. Deze laatste vastgesteld via de postcode.

Zoals verwacht kon worden, bleek er een duidelijk verband tussen zelfmoord en leeftijd te bestaan. Ouderdom bleek samen te gaan met een verhoogd aantal zelfmoorden. Ook een laag inkomen bleek samen te gaan met een relatief grotere kans op zelfmoord. Merkwaaardigerwijs vonden de onderzoekers ook een verband met de postcode. Bepaalde postcodegebieden bleken relatief meer zelfmoorden te tellen dan andere.

Het meest opvallende verschil

tussen postcodegebieden met veel en die met weinig zelfmoorden, bleek de caférijheid te zijn. Veel café's in de buurt, betekende een grotere kans op zelfmoord.

Al eerder is aangetoond dat het gebruik van alcohol de kans op een depressie verhoogt. Ook staat vast dat depressies op hun beurt de kans op zelfmoord verhogen. De onderzoekers constateren dat het wonen in een alcoholrijke omgeving de kans op zelfmoord verhoogt, en doen daarom de aanbeveling het aantal café's in bepaalde woonbuurten te verminderen om depressies en zelfmoorden tegen te gaan.

Wat de onderzoekers niet hebben nagegaan, is de vraag of de zelfmoorden samenhangen met daadwerkelijk gebruik van alcohol, of alleen maar met de caférijheid. Anders gesteld: leidt een hogere caférijheid tot meer alcoholgebruik (de gelegenheid maakt de dief), of doet de overlast die de café's veroorzaken schade aan de geestelijke gezondheid van de omwonenden?

"HAPPY HOURS" SOMS 16 UUR ACHTEREEN

"Happy hours" waren oorspronkelijk de stille uurtjes waarin de caféhouder de klandizie probeerde te vergroten door drankjes met korting aan te bieden. Recent onderzoek door Stap heeft laten zien dat die "stille uurtjes" zich regelmatig over de volledige openingstijd van een bepaalde dag uitstrekken.

Een prijsverlaging voor alcohol lokt extra consumptie uit. Onderzoek in 2006 door Universiteit Twente heeft dat nog eens ten overvloede aangetoond. Van de ondervraagde jongeren die regelmatig naar de kroeg gaan, verklaarde 55% méér te gaan drinken bij kortingsacties.

Happy hours gaan dus lijnrecht in tegen het alcoholmatigingsbeleid dat de overheid pretendeert te voeren. Een motie die de regering verzoekt om happy hours te verbieden, kreeg dan ook in 2005 een meerderheid in de Tweede Kamer. Bij zijn aantreden verklaarde de huidige minister van VWS, werk te zullen gaan maken van een verbod op happy hours. Anderhalf jaar later verklaarde hij precies het tegenovergestelde.

Het recente onderzoek door Stap, heeft de omvang van het probleem in beeld gebracht. Het onderzoek werd uitgevoerd in vijf grote steden: Amsterdam, Utrecht, Eindhoven, Nijmegen en Groningen. Dat zijn alle vijf studentensteden. Mogelijk worden daar wat meer kortingsacties gehouden dan in andere steden omdat veel studenten graag drinken, maar nogal eens krap bij kas zitten.

Studentensteden zijn echter ook de steden waar door de aanwezigheid van veel jonge studenten, de schade op langere termijn die de happy hours veroorzaken, groter zal zijn. Happy hours zijn hier dan ook minder gewenst dan waar ook.

In totaal werden 261 café's tweemaal gecontroleerd. In 68 daarvan (26%) werden één of meer kortingsacties voor drank gehouden. Amsterdam scoorde het laagst (15%) en Utrecht het hoogst (38%). De overige steden scoorden dicht bij het gemiddelde van 26 procent. Gezien de geringe aantallen voor de individuele steden, kunnen genoemde percentages procenten naar boven of naar beneden afwijken wanneer **alle** café's in die steden onderzocht zouden worden.

Tweederde van de happy hours duurde de **volledige openstellingstijd** van de betreffende dag. Soms 16 uur achtereen. Het gaat dus allang niet meer om het aantrekken van wat extra klandizie in de stille uurtjes, maar om een structureel verschijnsel: een dag goedkoop drinken. En dat iedere week weer.

De dag goedkoop drinken in het café, is net zo structureel geworden als de week goedkoop bier in de supermarkt. Het enige verschil is dat van de café's "slechts" 26% meedoet, en van de supermarkten meer dan 90 procent.

Als het minister Klink te doen is om een effectieve aanpak van de alcoholproblematiek, zou hij moeten beginnen om prijsstunts met drank in de supermarkt te verbieden. Mogelijk stopt een deel van de café's er dan vanzelf ook mee.

FEESTVREUGDE ONTSTAAT
DOOR WISSELWERKING
TUSSEN MENSEN, NIET
TUSSEN MENS EN FLES

Aanpak veroorzakers overlast in horeca

In Utrecht hebben horeca-ondernemers een collectieve regeling getroffen om notoire overlastgevers uit hun etablissementen te weren. In april van dit jaar besloten zij de handen ineen te slaan, en inmiddels lijken de grootste problemen verleden tijd te zijn.

De initiatiefnemers schreven 70 café's, disco's en dergelijke in de stad aan. Daarvan besloten er 32 om mee te doen met een voorgestelde onderlinge regeling Collectieve Horeca-Ontzegging (CHO). Een regeling opgesteld in overleg met politie en gemeente.

De eerste "veroordeelde" was op 15 mei een 23-jarige Utrechtse man.

Toename cannabisverslaving onder jongeren

Steeds meer jongeren raken verslaafd aan cannabis. Vorig jaar zijn 370 tieners wegens cannabisverslaving opgenomen in een jeugdkliniek. De verslaving lijkt zich steeds sneller te ontwikkelen.

Eind tachtiger jaren gaven de statistieken van de Nederlandse verslavingszorg al het signaal dat cannabisverslaving een reëel en toenemend probleem vormt. Toch wordt dat door veel gebruikers nog ontkend.

Tot nu toe was cannabisverslaving een probleem dat vooral op wat latere leeftijd speelde. Net als bij alcohol, krijgt zo'n tien procent van de gebruikers op den duur problemen met zijn gebruik. Cannabisverslaafden waren dan ook vooral twintigers en dertigers. De laatste jaren blijkt het probleem zich ook, en in toenemende mate onder tieners voor te doen.

Tien jaar geleden moesten jaarlijks een 60 – 70 tieners in een ziekenhuis worden opgenomen met cannabisverslaving. In 2002 lag hun aantal al boven de 90. In 2008 moesten 370 tieners met een cannabisverslaving in een kliniek worden opgenomen!

Voor de toename worden twee oorzaken genoemd. In de eerste plaats het feit dat de gebruikers op steeds jongere leeftijd beginnen met "blowen". In de tweede plaats het feit dat het gehalte aan THC in de cannabisplant de afgelopen twintig jaar verviervoudigd is.

Binnen een kort tijdsbestek had hij zich tweemaal schuldig gemaakt aan geweld in een horecagelegenheid. In beide gevallen had de politie proces-verbaal opgemaakt. Hem werd gedurende een jaar de toegang ontzegd tot de 32 op dat moment deelnemende horeca-ondernemingen.

Inmiddels lijkt de regeling effect te hebben. Dat heeft er toe geleid dat steeds meer horeca-ondernemingen zich aansluiten. Midden oktober bedroeg het aantal bedrijven dat meedoet 58, de overgrote meerderheid van de bedrijven in de stad. Het aantal "veroordelingen" was 10. De betreffende veroorzakers van overlast kregen ontzegging van de toegang over zich uitgesproken voor een periode van enkele maanden tot een jaar.

Op 20 oktober werd de elfde ontzegging uitgesproken. Een 27-jarige man uit Nieuwegein had op de vrijdagavond daarvoor in een Utrechts café om onbekende redenen zes mensen mishandeld. Drie van de zes moesten naar het ziekenhuis om zich te laten behandelen. De vechterbaas werd voorgeleid aan de rechter-commissaris.

De Nieuwegeinse vechtersbaas kreeg een ontzegging van de toegang tot de inmiddels 58 deelnemende bedrijven voor de duur van vijf jaar. Hij was daarmee de eerste die een ontzegging van langer dan een jaar kreeg.

Nieuwjaarsbijeenkomst 2010 van Stichting ANGOB (10 januari te Beekbergen)

Op zondag 10 januari organiseert Stichting ANGOB op alcoholvrije camping 't Spoeke een nieuwjaarsbijeenkomst voor begunstigers van de Stichting en vaste gasten van de camping. Het programma ziet er ongeveer zo uit als vorig jaar. Het begint met een informele ontvangst vanaf 13:00 uur met koffie of thee en een oliebol.

Vervolgens een welkomstwoord door campingbeheerder/gastvrouw Bea Holmer. Dan een kort woord door de voorzitter van het campingbestuur Wil Matla over het voorbije en het komende seizoen. Tot besluit een kort woord door voorzitter Dingeman Korf van de Stichting, over de vermeldenswaardige punten op alcoholgebied van het afgelopen jaar en de aandachtspunten van ons voor het komende jaar.